הצופה

ב"ה, יום שישי ט' בתמוז תשנ"ה (7.7.1995) • שנה נ"ח • גליון 16875 • המחיר: 5.60 ש"ח, כולל מע"מ ★ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

היום — פרשת בלק

	שישי	שבת
הפרק	תהילים קכה־קכו	תהילים קכז־קכח
המשנה	נדרים ז, ו־ז	נדרים ז, ח־ט
הדף - בבלי	סנהדרין פח	סנהדרין פט
ירושלמי	יבמות עז	יבמות עח
ההלכה	שו"ע רג־ד, ז־א	שו"ע רד, ב־ד
רמב"ם	תשובה ז־ט	תשובה י; קריאת שמע א־ב
זריחה	5.35	5.36
שקיעה	7.51	7.51
סוף זמן ק"ש	8.13	8.14

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עד בהיר

הטמפרטורות: ירושלים 20־31, גולן 17־30, הגליל 19־29, חיפה 24־33, רגבה א 24־36, עפולה 23־35, תל אביב 22־30, שכם 22־32, נתב"ג 22־34, עין גדי 27־38, עזה 23־30, באר שבע 20־35, אילת 27־42, מעלה אדומים 23־34, סדום 29־42.

ישראל ויתרה על תחנות קרקע ותבחן פיקוח אוירי

ביירות, (עתים־רויטר־אג.פ.) – סוריה וישראל הגיעו להסכמה על הפרשת השגחה האווירית על פני הצבה של תחנות התרעה, בירותים שנערכו ב־27 ביוני בוושינגטון, אמר מקור לבנוני בכיר, שדבריו צוטטו אתמול על ידי היומון "אל־חיאת".

על פי המקור, שדיבר בעילום שם, בשיחות שקיימו הרמטכ"ל ראה"ל אמנון שחק ומפקד צבא סוריה גנרל חיכמת שהאבי השיגה התקדמות מסויימת בתחום הסדרי הבטחון.

לדבריו, הסכימו שני הצדדים לוותר על הצבת תחנות התרעה בשני צידי הגבול, ולהעדיף השגחה אווירית באמצעות לוויינים ומטוסים מתוחכמים, בהם מטוס מתוצרת אמריקנית.

חילופי אש כבדים בין צה"ל למחבלים בדרום לבנון

ארבעה חיילי צה"ל נפצעו אתמול בהתפוצצות מטען צד בדרום לבנון

3 חיילים נפצעו קל ואחד בינוני ★ אחד הפצועים, המאושפז בביה"ח בצפת: ההבדל בין לחיות או למות בדרום לבנון הוא שניה אחת של איחור בסיור

מאת כתבי עתיים

ארבעה חיילי צה"ל נפצעו, שלושה קל והאחד בינוני, בהתפוצצות מטען צד באזור העיירה מרג' עיון שבאזור הביטחון בלבנון.

הפצועים טופלו במקום ופונו לטיפול בבית חולים בארץ.

לאחר התקרית התנהלו חילופי אש כבדים בין צה"ל למחבלים. המחבלים הגיבו באש מרגמות. לא היו נפגעים בחילופי האש.

ארבעת הפצועים מהתקרית בלבנון אושפזו בבתי חולים. האחד שנפצע באורח בינוני הועבר לבית החולים רמב"ם בחיפה. 3 שנפצעו באורח קל הועברו לבית החולים בצפת.

הפצועים בצפת ישוחררו לביתם כבר היום בבוקר.

בדרום לבנון נמשך התחקיר לארוע. אחד הפצועים, המאושפז בביה"ח צפת סיפר כי המזל הגדול שלו ושל חבריו היא העובדה, שהפציעות הן של הרסיסים קלים בלבד. "ההבדל בין לחיות או למות בדרום לבנון הוא שניה אחת של איחור בסיור", אמר אחד הפצועים לרופאיו בביה"ח.

חייל מילואים שמואל חנניה, בן 35, אושפז במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה. הפצוע, העובד במסוף צבאי, שנפצע מרסיסים בבית החולים בחיפה, סמוך לשעה 15.45.

הפצוע, שמצבו בינוני, סובל מפגיעה בידו ובבית החזה.

צה"ל לא איפשר לראיין את הפצועים.

סיכוי קלוש להשלמת המו"מ עד 25 ליולי

מאת סופרנו המדיני בירושלים

אין להניח שאמנם יהיה לסכם את הדברים עם אש"ף עד ה־25 לחודש זה, סבורים חוגים מדיניים בישראל.

חילוקי הדעות הם מהותיים לגבי חלק גדול מהבעיות ולא ניתן להתגבר עליהם במהירות, ההסכמה בין פרס לערפאת לא סילקה את כל המוקשים.

נקודת המחלוקת לגבי ירושלים לא יושבה. עדיין לא ברור אם תושבי מזרח ירושלים יצביעו בקלפיות מחוץ לירושלים, האם יוכלו להיבחר ולא רק לבחור.

כך מתברר שלפי הסכם ערפאת־פרס, תקבל הרשות הפלשתינית סמכות לפקח על הסדר הציבורי באמצעות שוטרים פלשתינאים גם בכפרים שמסביב לירושלים, כגון אבו־דיס, עזריה, חיזמה ובית איכסה. בכפרים אלה תשמור אמנם ישראל "על אחריות בטחונית" אך שוטרים פלשתינאים יפעלו שם, ובמצב כזה, האחריות הבטחונית תהיה מפוקפקת ביותר. הפעלת שוטרים פלשתינאים בכפרים שגבולים בירושלים, תהיה סיכון בטחוני גבוה ביותר, סבורים מומחים לבטחון.

פרס שלח מסר לאסד

שר החוץ הגרמני קלאוס קינקל שביקר אתמול בדמשק ונפגש עם השליט הסורי חאפז אסד, העביר לו שדר שקיבל משר החוץ שמעון פרס.

במסר אומר פרס כי "חבל על הזמן שעובר והגיע הזמן לשים קץ למלחמות". סבורים שהמסר היה מוזמן על ידי קינקל, כחלק ממאמצי הציבור שלו במסע הזה.

שמעון שמיר — יו"ר ועדת המעקב ישראל־ירדן

פרופ' שמעון שמיר, שגריר ישראל בירדן, התמנה ליו"ר ועדת המעקב ישראל־ירדן.

הוא מחליף בתפקידו זה את ד"ר אליקים רובינשטיין, אשר מונה לשמש כשופט מחוזי.

המינוי נעשה בעצה אחת ע"י ראש הממשלה ושר החוץ.

החוץ שמעון פרס. פגישות נוספות צפויות לו עם יו"ר הכנסת שבח וייס, יו"ר האופוזיציה ח"כ בנימין נתניהו ועם חברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. נוסף על כך יחתום, יחד עם מארחיו הישראלים, על שני הסכמים הדדיים לשיתוף פעולה. ההסכמים מתמקדים בתחומי התיירות והכלכלה.

במהלך הביקור יסייר אודזובקו במזרח ירושלים וגם בעיר העתיקה.

בניגוד לשרי חוץ אירופיים אחרים, ימנע אודזובקו מביקור בבית האוריינט האם. יתר על כן הסיור במזרח ירושלים אינו מוגדר על ידו כ"פרטי" משום כך, הבהירו האוקראינים, כי מבחינתם אין מניעה לצרף לסיור גם פקידים ישראליים, כולל אנשי עיריית ירושלים.

ועידה בנושא האנרגיה האו"ם: מסוק פיקוח סורה בעירק ביוני

מסוק של האו"ם, שפיקח על קיום החלטות הפסקת האש על ידי עירק, נפגע בחודש שעבר מכדורים מדרום עירק אך לא היו נפגעים מסר אתמול דובר האו"ם.

סים טרהאן, דובר המשלחת המיוחדת של האו"ם לחיסול הנשק העירקי להשמדה המונית, אמר בניו יורק כי המסוק, שהוטס על ידי טייס גרמני, נפגע פעמיים מאש רובים מהאדמה ב־17 ביוני.

שר המשפטים מתח ביקורת על ניהול המו"מ עם הפלשתינים:

ליבאי: אין להוציא כוחות צה"ל מקלקיליה בשל קרבתה לכפר־סבא

שר המשפטים דוד ליבאי, כי הוא מתנגד לפינוי מלא של כוחות צה"ל מקלקיליה, בשל קרבתה של העיר לקו הירוק ולעיר כפר סבא.

המרחק בין הערים קלקיליה וכפר סבא הוא כמה מאות מטרים בלבד. השר ליבאי אמר, כי נסיגה מלאה של כוחות צה"ל מהעיר קלקיליה עלולה לעורר חרדות ולפגוע בתמיכה הציבורית בתהליך המדיני.

שר המשפטים ציין, כי גם אם יפנו את קלקיליה, כדי לאפשר את הבחירות למועצה הפלשתינית, אין להביא את העיר לשליטה פלשתינית מלאה.

הוא מתנגד גם לרעיון הקמת גדר שתפרוץ בין קלקיליה לבין כפר סבא. השר ליבאי אמר, כי הביע את עמדתו זו באוזני ראש הממשלה כבר לפני כמה שבועות השר ליבאי מתח ביקורת על אופן ניהול משא ומתן עם הפלשתינים ועל דרך קביעת העמדות של ישראל במשא ומתן. הוא אמר, כי יש לנהוג על פי עקרונות ולא לקבוע גבולות.

השר ליבאי הציע להחיל את החוק הישראלי על מקומות שבהם צריכה ישראל לשלוט על פי המצע של מפלגת העבודה כגון מעלה אדומים. לדבריו, יש לשאת ולתת עם הפלשתינים על החלת החוק הישראלי בשטחים אלה של יהודה ושומרון. השר ליבאי מתנגד לפיקוח חד צדדי של ישראל על שטחים אלה.

השר ליבאי אמר כי הוא סבור, שיש לשמור על המצב הקיים בשטחי יהודה ושומרון הסמוכים לקו הירוק ולהשאירם תחת ממשל צבאי־ישראלי. עם זאת ציין השר ליבאי, כי הוא תומך בהמשך משא ומתן עם הפלשתינים ומילוי התחייבויות ישראל הנובעות מהסכם אוסלו. הדברים הובאו בקול ישראל.

קוזירב: רוסיה מעוניינת לתווך במשא ומתן בין סוריה לישראל

בשיחה שקיים קוזירב עם כריסטופר לפני זמן מה, לא גילה האחרון התלהבות מרובה לחידוש המעורבות הרוסית

רוסיה מעוניינת למלא תפקיד משמעותי יותר בשיחות המדיניות בין סוריה וישראל– דברים אלה אמר שר החוץ הרוסי אנדריי קוזירב לסגן שר החוץ יוסי ביילין, שנפגש עמו אתמול לשיחת עבודה במוסקבה.

קוזירב הסביר לאורחו, כי רוסיה נהנית מ"מעמד מיוחד" בסוריה וישראל יכולה לנצל מעמד זה לטובתה בהקשר המדיני.

למעשה, מבקש קוזירב להחיות מחדש את הדו־ממלכתיות הרוסית במזרח התיכון, אך הפעם עליו לקבל לשם כך גם הסכמה ישראלית ואמריקנית.

מכל מקום, קוזירב הבהיר, כי הוא אישית שומר לרשות ישראל ויעשה כל שביכולתו כדי לסייע לקידום התהליך. אולם התברר, כי בשיחה שקיים בנושא זה עם מזכיר המדינה האמריקני וורן כריסטופר לפני זמן מה, לא גילה האחרון התלהבות מרובה לחידוש המעורבות הרוסית.

קודם לשיחה זו, נועד ביילין עם עמיתו הרוסי ויקטור פוסובליוק, שהבהיר, כי לישראל אין כל יסוד לחשוש מפני הקשרים ברמה הגרעינית בין רוסיה לבין אירן. פוסובליוק הבטיח, כי רוסיה תעשה כל שביכולתה, על מנת שהכורים שמכרה לאיראנים לא ינוצלו לשם פיתוח נשק גרעיני, אלא לצרכי שלום בלבד.

בהקשר זה אמר פוסובליוק, כי אירן חתומה על האמנה לאי הפצת של נשק גרעיני ומחויבת לה. לדברי ביילין, "גם מדינות אחרות חתומות על האמנה, אבל לא בהכרח מקיימות אותה". על כך הגיב פוסובליוק: "נשתדל לפעול אצל האיראנים כדי לשכור על פתיחות מצידם לגבי תוכניותיהם הגרעיניות". בין השניים סוכם, כי רוסיה וישראל יקימו ועדה בילטראלית, שבראשה יעמדו ביילין ופוסובליוק.

כמו כן הוחלט, כי כבר בקרוב תשגר רוסיה נציג מטעמה לרשות הפלשתינית. נציג זה יישב, לפחות בתחילה, בתל אביב ויפעל במסגרת השגרירות הרוסית שם.

הדחפורים החלו בהכשרת הקרקע למפקדת התיאום ליד ג'נין

ישראל תשלם דמי שכירות לבעלי הקרקע והבטיח גם כי החקלאים יקבלו פיצויים ★ בעלי הקרקע הודיעו כי יגישו בג"צ

עם התקרבות מועד יציאת כוחות צה"ל מהעיר ג'נין, החלו אתמול הדחפורים להכשיר את הקרקע בה תוקם מפקדת התיאום והקישור של אזור ג'נין.

סמוך לשעה 8.30 בבוקר, הגיעו הדחפורים לצומת "הטנק", כ־4 ק"מ מדרום לעיר ג'נין, והחלו בהכשרת השטח, שמשתרע על 23 דונם.

המדובר בשטח חקלאי בבעלות תושבים מהכפר קבטיה, ובעלי הקרקע התקהלו בשעות הבוקר, תוך שהם מוחים על העבודות שנערכות במקום.

מושל העיר ג'נין ניסה להרגיע את הרוחות. הוא הודיע כי ישראל תשלם דמי שכירות שנתיים לבעלי הקרקע על השימוש שייעשה בשטח והבטיח גם כי החקלאים יקבלו פיצויים על כל נזק שייגרם.

עוד אמר, כי ההחלטה על הפקעת הקרקע לצורך הקמת משרדי הקישור, התקבלה בהסכמת תנועת הפת"ח והרשות הפלשתינית.

בעלי הקרקע הודיעו, כי הם אינם מסכימים להפקעה ובכוונתם להגיש בג"צ בנושא.

עם יציאת צה"ל מהעיר ג'נין, יתפנו משרד התיאום והקישור את משרדי המינהל האזרחי, ברומה למפקדת התיאום והקישור, אשר הוקמה בטוסמס את, לאחר שצה"ל נסוג מעזה.

מימד: יש להתנות המשך יישום ההסכם בהבטחת גושי ההתיישבות

תנועת "מימד", התנועה להתחדשות הציונות הדתית, פרסמה אתמול מנשר בו היא מתנה את המשך תמיכתה ביישום הסכם אוסלו בשמירה על שליטה ישראלית מלאה בגושי ההתיישבות היהודית ביש"ע.

מימד שבה ותבעה היום להבטיח את שלומם ובטחונם של כל אזרחי מדינת ישראל המתגוררים ביש"ע בכל שלבי יישומו של ההסכם.

"בטחונם של התושבים תקינה גישה אחראית ומבוקרת להתפתחויות – חיונית להמשך שלבי ההסכם".

"מימד", שהציגה לפני כשנתיים את "תוכנית הגושים" במסגרת העקרונות להסדר הקבע, מדגישה כי חיוני בשלב זה של המו"מ להמנע מפגיעה באפשרות לגבש את ההתיישבות היהודית ביש"ע במספר גושי התיישבות גדולים עם רצף טריטוריאלי למדינת ישראל, בגושי התיישבות אלו מתגוררים, לדברי מימד, רוב התושבים היהודים ביש"ע, יש בהם אוכלוסיה ערבית דלילה והם סמוכים לקו הירוק.

בנושא ירושלים, סבורים ב"מימד", כי במהלך המו"מ יש להימנע מצעדים העלולים לערער את מעמדה של ירושלים ובתי המאמות בבירת ישראל והריבונות של ישראל. במימד מציעים שיינתן אפשרות לכל תושבי העיר, ערבים ויהודים, להתארגן על בסיס שכונתי לסיפוק צרכיהם הקהילתיים, כמקובל בערים גדולות אחרות בעולם.

"מתינות והתחשבות בכלל אזרחי ירושלים וצרכיהם הן הדרך להבטחת ריבונותה של ישראל על העיר וסביבותיה", מוסיפים ב"מימד".

הצעיר הפצוע מטייבה חשוד ברצח המאבטחים

בבית המשפט מאיר בכפר סבא הוארך אתמול ב־8 ימים מעצרו של מוחד מסראווה, בן 26, מטייבה, החשוד ברצח שני מאבטחי חברת החשמל בשער אפריים.

מסראווה, שנותח מפצעו אושפז במצב יציב במחלקה הכירורגית א'. ליד מיטתו שוטרים שומרים 24 שעות ביממה, ואין אפשרות להיכנס לחדרו.

מסראווה הכחיש מעורבותו ברצח ואמר, שהותקף בידיות על ידי שני רעולי פנים והוא איננו זוכר דבר.

השופט כתב בהחלטתו, כי קיימת סתירה בין דבריו על נסיבות פציעתו ואופן פציעתו למידע הרפואי על פצעי הירייה. השופט קבע עוד, כי מחומר החקירה עולה, שלחשוד יש קשר למקרה הרצח הזה ולפיכך החליט להאריך את המעצר ב־8 ימים. המשטרה ביקשה להאריך את המעצר ב־15 ימים.

כתבת עתים מוסרת, כי צוות החקירה המיוחד, החוקר את פרשת הרצח הכפול, התכנס בתום שני ימי חקירה וקבע, כי על פי הבכבאים בזירת הרצח, עדויות שנגבו ובידיע כוח־עיני, התגבשה הדעה שהאירוע בוצע על רקע פלילי, אך הצוות איננו פוסל אפשרות שיתכן וקיימת אפשרות שהיה אירוע על רקע חבלני.

מפקד המרחב הדגיש עוד, כי אין כל איפול על החקירה המתנהלת, וכאשר יוודעו את תוצאות העבירה, תפרסם המשטרה הודעה.

צה"ל מבצר את העמדות

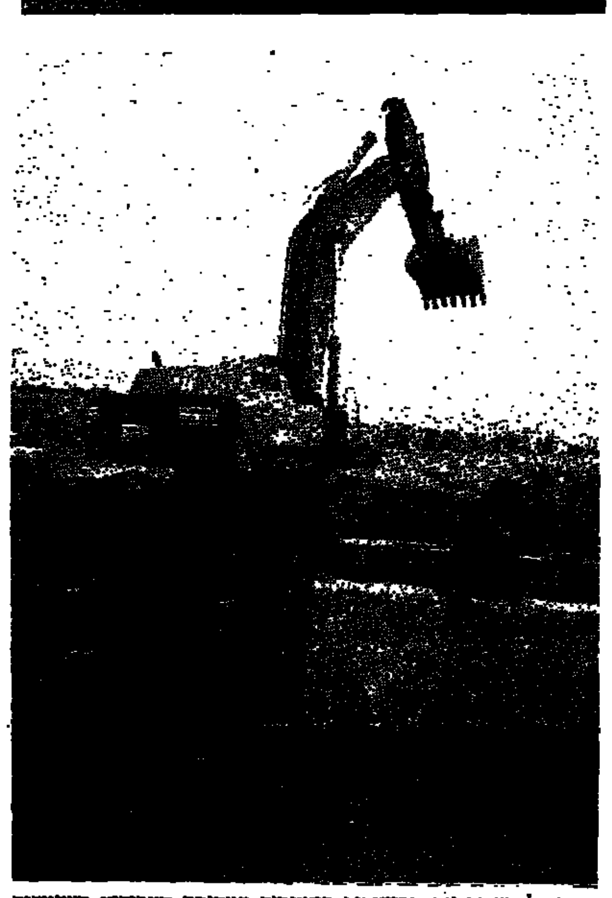

צה"ל משפר את הביצורים במוצבים ממסגרת העבודות השוטפות באזור הבטחון בדרום לבנון.
בתמונה: עבודות הנעשות בתקופה האחרונה. (צילום: דובר צה"ל)

שני מגורונים הוצבו על רכס מדרום לקדומים

כביש טול־כרם שכם, היה נתון בימים האחרונים להתפרעויות קשות של ערבים

מאת חגי הוברמן
סופר "הצופה"

מתיישבי קדומים מנקו אתמול מהמשטרה פיניים של שני מגורונים, שהובאו למקום בידי המועצה המקומית. המגורונים הוצבו על רכס מדרום לישוב, מעבר לכביש קלקיליה־שכם, על אדמות מדינה הגובלות בתחבורת הסוראני של קדומים. בשבועות האחרונים מעלה במקום יקירי נוער של בוגרי בנות שביעית רשמיות, בתוך אוהל.

אתמול בבוקר נפרקו שני המגורונים, מתוך המישה שעשו דרכם לאתר. התשתית של מים וכביש כבר היתה מחוברת לעיר הנוער. כאשר הגבא למקום המגורון השלישי הגיע רכב משטרה שחסם את דרכו. המשטרה עצרה את הנהגים הכבישיה שתשחרר אותם אם יעמידו מחדש את המגורונים ויחזירו אותם למקום מוצאם.

הנהגים שנקלעו להתרחשות שלא היתה מעניינם ביקשו לפנות את המגורונים, אולם תושבי קדומים חסמו את הדרך באבנים, ופרקו את המגורונים שהעמסו מחדש על המשאיות. השוטרים שראו כי אין באפשרותם לפנות את המבנים הארעיים ויתרו בהעדית מפקדיהם על הנסיון.

ראש המטה המבצעי של מועצת יש"ע, ניסן סלומיינסקי, ששהה במקום יחד עם ראש מועצת קדומים יוסי קאפח, אמר לסופרנו כי הבוקר ייעשה נסיון נוסף להביא את שלושת המגורונים הנוספים.

(סוף בעמוד 2)

פסק הלכה של איחוד הרבנים למען ארץ ישראל ועם ישראל:

אין לפנות יישובים בא"י ולמוסרם לגויים ואסור ליהודי לקחת חלק במעשה פינוי

"איחוד הרבנים למען ארץ ישראל ועם ישראל", חזר אתמול על פסק ההלכה האומר כי אסור לפנות יישובים בא"י ולמוסרם לידי גויים ואסור ליהודי לקחת חלק בכל מעשה פינוי.

בישיבה אתמול השתתפו הרב אברהם שפירא, הרב דב ליאור, הרב שלמה אבינר, הרב זלמן מלמד, הרב פרופ' נחום רבינוביץ, הרב חיים דרוקמן, הרב יהושע מגנס ועוד.

הרבנים קבעו כי הם רואים את צה"ל כצבא העם, בעל ערך מקודש והביעו מחאה על פנייה לחיילים להשתתף בפינוי ע"י פיתוי להטבת תנאי שירות והכנסת פוליטיקה לצבא.

נוכח חומרת הנושא של פינוי בסיסי צה"ל ומשמעות ההחלטות הנוגעות לפיקוח נפש, ולפי בקשת חברים שלא יכלו להשתתף ולצורך שמיעת חוות דעת של מומחים, נקבעה ישיבה נוספת לשמיעה כנ"ל.

להלן נאמר בהחלטת איחוד הרבנים: "אנו מחזקים את ידי מפקדי צה"ל הבכירים, העומדים בפרץ ועוצרים את הליכי הנסיגה המלאה, מתוך אחריות לחיי חילי ישראל במשמרותיהם ובסיוריהם ומתוך דאגה אמת לשלום התלמידים והמתיישבים בחבי יש"ע והפריחה השממה".

פרס "קנה" את הרעיון המתוחכם של ערפאת:

ערפאת יציג הצעה לחוקה חדשה לרשות הפלשתינית

זאת לנוכח חוסר יכולתו לשנות את "האמנה הפלשתינאית"

מאת סופרנו המדיני בירושלים

אין סיכוי שהמועצה הלאומית של אש"ף תבטל את האמנה הפלשתינאית הקוראת למחיקת ישראל מעל המפה, לכן יעשה השינוי בדרך עקיפה. לאחר הבחירות ברשות הפלשתינאית, יביא ערפאת הצעת חוקה חדשה שבה לא ייכללו הסעיפים הללו.

חוגים מדיניים אומרים שבנסיבאות תשאר האמנה הפלשתינאית כמו שהיא. זהו התמרון שהבטיח ערפאת לפרס. האמנה עצמה לא תשונה, כאמור, והיא תשאר בתוקפה, למרות החוקה החדשה.

פרס "קנה" את הרעיון המתוחכם. נודע שבישיבת הקבינט המדיני נמתחה ביקורת על הסכם החוש עם אש"ף. שר המשפטים דוד ליבאי היה בין מתוחי הביקורת, והציג עמדה נגד מסירת קלקיליה לידי אש"ף, מחשש שצה"ל לא יוכל להגן על תושבי השפלה במצב כזה. כן הציע להחיל את חוק הריבונות של ישראל על הישובים הסמוכים לירושלים כמו מעלה אדומים, גבעת זאב, מתוך הנחה ששטחים אלה לא יכנסו למו"מ.

עוד נודע כי יש חילוקי דעות לגבי מסמך ההבנה בין פרס לערפאת ויזות הדברים לא נוסחו בכתב, אלא סוכמו בעל פה.

נכשלו השיחות בין משלחת ישראל והפלשתינים בקהיר

השיחות יימשכו ביומיים הבאים על "פרטים טכניים"

קהיר, (עתים־רויטר־אג.פ.) – המשלחות לשיחות השלום של ישראל והפלשתינים, סיימו את פגישתם בקהיר אתמול בלא שהושגה הבנה בנושא חלוקת הסמכויות לגרד, זאת בניגוד לציפיות.

האלוף אורן שחור, חבר במשלחת הישראלית אמר בקהיר, כי "שתי המשלחות יקיימו דיונים במהלך הימים הקרובים, וינסו להגיע להשיג הסכמה בשמונה תחומים העומדים בראש סדר העדיפויות. נותרו עדיין פרטים סבכים עליהן עדיין לא הושגה הסכמה", אמר שחור.

לדברי האלוף שחור, "שלוש תת־ועדות שהוקמו, הצליחו להשיג התקדמות בשלושה תחומים נוספים: בתחום התקשורת האלקטרונית, המים והחשמל".

ג'אמל אל־טאריפי, העומד בראש המשלחת הפלשתינית, סירב להגיב על הנושאים שנותרו בלתיים פתורים עם חברי המשלחת הישראלית.

ביום רביעי אמרו שני הצדדים כי הם מקווים להשיג הבנות בנושא העברת הסמכויות לרשות הפלשתינית בשמונה תחומים: בתחום הסטטיסטיקה, הגנ הנפש, הבריאות, עניינים מוניציפאלים, המסחר והתעשיה, העבודה, שרותי הדואר והחקלאות.

לחברנו נפתלי רוזנפלד וביתו
ברכת מזל טוב נאמנה
להולדת הנין
בית הצופה

לחברנו יונה כהן
ברכות ואיחולים לבביים,
במלאת לך 75 שנה
בית הצופה

הגניזה בפ"ת מציעה למכירה
20 מתקני גניזה
עזרה בפינוי מובטחת
לפרטים: 050־253849 בשעות 10–12 לפנה"צ

הדלקת נרות

	[illegible]	מוצ"ש
ירושלים	7.11	8.31
תל־אביב	7.29	8.33
חיפה	7.23	8.34
באר־שבע	7.26	8.24
אילת	7.21	8.27

חזן טנור
בעל מוסף מעולה
פנוי לימים הנוראים
הבעל"ט
לפנות: ת"ד 844
כורזין, גבעתיים

נחת
נופש חברה תרבות (1985) בע"מ
נופש קיץ במבחר מלונות
מדן ועד אילת בתנאים מיוחדים
ראש השנה וסוכות
בירושלים: המלך דוד, לרום, רנסנס, מוריה ווינדמיל יער ירושלים
בנתניה: המלך שלמה ואורלי
בטבריה: כרמל, נהר הירדן, גינר והחוף השקט.
תבניות לשירות, מחירים נוחים הנחות ילדים
פרטים והרשמה נחת:
ביום: 02־234431, בערב: 02־665163, 050־244733

מועצה אזורית שפיר
בית הספר האזורי יסודי שפיר
מוסד חינוך ממלכתי דתי
דרוש/ה
סגן/ית מנהל
לבית הספר היסודי
חן שלום חן
(משרד) 08־508911 (בית) 07־815154
גב' אסתר גוליס
(ביה"ס) 08־501644 (בית) 08־886816

המפלגה הדתית־לאומית
במלאת 25 שנים לפטירתו של
השר, מנהיג התנועה והציונות הדתית
חיים־משה שפירא ז"ל
תקיים המשפחה והתנועה אזכרה ביום שלישי, י"ג בתמוז תשנ"ה (11.7.95) בשעה 16.30, בבית העלמין בהר־הזיתים, ירושלים
הכניסה מרחבת מלון אינטרקונטיננטל
בשעה 16.00 בדיוק תצא תחבורה מאורגנת מ"בית מאיר" – רח' המלך ג'ורג' 54, ירושלים

על המצפה

גם בממשלה מודאגים מההסכם עם ערפאת

ב ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון שדנה ביום ד' השבוע במשמעותו של ההסכם בין פרס לערפאת המתייחס לשלב ב' של הסכמי אוסלו נמתחה ביקורת קשה על ההסכם. נשמעו דברים בהם בלטה הדאגה העמוקה לצרכי הבטחון, לא רק של המתיישבים היהודיים ביהודה ושומרון, אלא גם לאורך קו התפר של הגבול הישן הידוע בכינויו "הקו הירוק".

ראוי לציין שבין המסתייגים מההסכם בולטים שר המשפטים והפנים פרופ' דוד ליבאי, שר הקליטה יאיר צבן, הידועים במדיניותם המתונה והם כידוע רחוקים מלהזדהות עם הפלג הערכי במפלגת העבודה השולל נסיגה ישראלית מלאה מיהודה ושומרון ומרמת הגולן.

השר דוד ליבאי אמר באותה ישיבה כי אין להעלות על הדעת פינוי יישובים כגון מעלה אדומים וגבעת זאב. הוא אף הביע את התנגדותו לפינוי צה"ל מקלקיליה, שגבולה גושק לכפר-סבא. לא זו בלבד, כדי להמחיש לצד השני את נחישותה של ישראל שלא לחזור לגבולות מלפני מלחמת ששת הימים הציע שר המשפטים להחיל מיד את החוק הישראלי על קלקיליה ומעלה אדומים.

שר המשפטים לא היה היחיד שמתח ביקורת על ההסכם החדש עם ערפאת. רוב השרים – נאמר בידיעות – לא הסתירו את דאגתם מההסכם. הם אף הצביעו על הסכנות האורבות לאזרחי המדינה כתוצאה מכך.

שר החוץ שמעון פרס, כדרכו, הגן על ההסכם עם ערפאת. הוא ציין כי בסך הכל שמונה עשר אחוז משטחי יהודה ושומרון יועברו בשלב זה לידי הרשות הפלשתינית, קרי אש"ף. אולם בו במקום הוכיחו לפרס כי כבר בשלב ראשון מדובר בשליש מהשטחים ואולי אף יותר מזה שיועברו לפלשתינאים.

אין ספק שפרס לא שבע נחת בישיבת ועדת השרים לענייני בטחון. הוא התקשה להסביר את ההסכם, ממילא לא היה בידו להרגיע את הרוחות. לבסוף אמר שר החוץ כי התאריך שנקבע – 25 ביולי לחתימת ההסכם, איננו מקודש. אם יהיה צורך בכך הוא יידחה כדי לאפשר בירור יסודי של כל אותן הבעיות שנשארו עדיין פתוחות והמחייבות תשובה ברורה לפני החתימה על ההסכם.

ראוי להפנות את תשומת הלב לכך כי הפעם נמתחה ביקורת קשה על שר החוץ, לאו דווקא מצד האופוזיציה, שהרי היא איננה משתתפת בוועדת השרים לענייני ביטחון, אלא מצד חבריו של שר החוץ, החברים בוועדה, והם, כאמור, מתחו ביקורת קשה על ההסכם החדש עם אש"ף. לדבריהם ההסכם נושא בתוכו סכנות קשות לבטחונה של המדינה.

אם כן, ההסכם עם ערפאת מדאיג, את מפלגת העבודה. השאלה היא האם תאזור עוז כדי לקבוע "פסק זמן" לשם בירור מחודש בכל הקשור ביישומו של "הסכם אוסלו" הנושא בתוכו סכנות לבטחון העם והמדינה היהודית בארץ-ישראל.

דו"ח ראש הממשלה והאמת על תיפקודה של הממשלה

ד"וח ראש הממשלה שבא לסכם את השנה השלישית לתיפקודה של הממשלה, אינו שונה בתוכנו ובצורתו משני הדו"חות שפורסמו בעבר.

ראש הממשלה מקדיש את דברי ההקדמה שלו לדו"ח כדי להצביע על הישגי הממשלה בכל אחד מתחומי פעילותה. הוא מתייחס למאבק על השלום, לצמיחה הכלכלית, בעיות בריאות, עלייה, תעסוקה, אבטלה וכו'. הכל נראה ורוד בעיניו. הכלכלה צומחת, העלייה זורמת, מתכוננים כבר לקטוף את פירות השלום. חובות הקיבוצים נכנסו למסגרת של הסדר משלים. התעשיות הביטחוניות עולות על הדרך לפתרון בעיותיהן וכו'.

עיינו בדו"ח, אך לא מצאנו בו הישגים בולטים. יש בו יותר תכניות לעתיד מאשר הישגים המתייחסים לעבר. גם התחזיות, חרף הנימה האופטימית שמתלווה לדו"ח אין בהן משום בשורה לעם ולמדינה.

הכל ריבורים, כפי שנוהג ראש הממשלה להגדיר זאת בהתייחסו לדברים העולים מפי יריביו. יש ריבורים יותר מעשים. ממילא אין מקום להשתבח בהישגי הממשלה, גם אין מה לשבח.

אין זה סוד שעד כה לא הושג הסדר עם הקיבוצים. החקלאות במשבר חמור. התעשיות הצבאיות אף הן במשבר קשה. השלום שמדובר בו רחוק מלבשר שלום-אמת לעם ישראל. אין צמיחה כלכלית. לאחרונה אף נרשמה עלייה תלולה באבטלה וכיוצ"ב.

מן הראוי שהממשלה תקדיש יותר תשומת לב כדי להעלות את המדינה על דרך המלך מבחינה כלכלית, חינוכית וחברתית ובעת ובעונה אחת תימנע מפרסום דו"חות שלא תמיד עומדים במבחן האמת.

בכלל, את האמת לא ניתן להסתיר, בפרט כשהיא טופחת על פניהם של ראשי המדינה ומוכיחה בעליל כי אין לה, לממשלת רבין, במה להתברך.

חלפו שלוש שנים מאז כינונה של הממשלה ושלום אין, למרות שראש הממשלה התחייב להביא שלום על ישראל תוך תשעה חודשים מיום כניסתו לתפקידו. וכך גם בשטחים אחרים. אין איפוא לממשלה במה להתגאות. גם הדו"ח המהודר שהוצג זה עתה לציבור אין בו כדי לשכנע את המעיינים בו כי ממשלת רבין היא ממשלה מצליחה. הצלחות היא איננה יכולה לרשום לעצמה. לעומת זאת יש על חשבונה כשלונות למכביר.

"כת השטן" ומערכת החינוך

א חד הצעירים שנלכד ברשת "כת השטן" הופיע השבוע בישיבת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. הוא גולל בפני חברי הוועדה את פרטי פעילותה של הכת אשר הצליחה לפתות מאות צעירים יהודיים להצטרף אל שורותיה. הוא סיפר על ה"אני מאמין" של הכת, הכולל בין היתר הריגת בעלי חיים, תוך התאכזרות אליהם, מליקת ראשם של עופות ושתיית הדם של חתולים וכלבים.

הסיפורים היו מזעזעים. הם חשפו פן נוסף של "התרבות" הזרה, החודרת למדינת ישראל. מסתבר, ש"תרבות" זו מצליחה לכבוש את ליבם של צעירים לא מעטים ולהסיט אותם מדרך הישר.

הוועדה שמעה את הדברים ובין היתר גם את דבריו של שר המשטרה משה שחל שטען כי מדובר בסך הכל בקבוצה שולית מאוד סביבה מסתובבים כמה עשרות צעירים בלבד. מסקנתו של השר היתה כי "כת השטן" אינה מסכנת את הנוער הישראלי. לדבריו, צעירים ישראליים לא יתפתו כדי להצטרף לאותה כת. ממילא אין מקום לנקיטת צעדים רבים מדי כדי להתמודד איתה.

קיימת סתירה מסויימת בין עדותו של הצעיר, אשר משך שנתיים פעל בתוך "כת השטן" לבין הערכותיו-מסקנותיו של שר המשטרה.

אנו נוטים לקבל את עדותו של אותו צעיר לפיה מאות צעירים ישראליים נלכדו ברשתה של אותה כת מחורה והם גם פעלו על-פי ה"אידאולוגיה" ההרסנית של "כת השטן".

אין לעבור על כך לסדר היום. העניין מחייב בדיקה יסודית, לא רק כדי לחשוף את העומדים בראשה של אותה כת, כדי להעמידם לדין, אלא גם כדי לטפל במאות הצעירים שבהשפעת הכת הנ"ל סטו מדרך הישר. הם זקוקים לטיפול מהיר כדי להשתחרר מהכבלים הנפשיים של הכת על-מנת שיוכלו לשוב לסגנון חיים רגיל כמקובל בחברה יהודית-תרבותית.

"כת השטן" שנחשפה לאחרונה איננה היחידה הפועלת במדינת ישראל. יש פרטים על מספר כתות הפועלות בארץ, חלקן במסווה וחלקן בגלוי. בכוללן יתר השפעתן הרסנית מאוד על חיי הנוער. ככל שיקדימו לטפל בצעירים הנלכדים על-ידי הכתות השונות כן ייטב להם וגם למדינה שהם אזרחי המחר שלה.

הגיע הזמן שמשרד החינוך והתרבות יקדיש תשומת לב לכך, מה גם שזה תפקידו לדאוג לחינוכם הטוב והיהודי של כלל הצעירים היהודיים החיים במדינת ישראל.

יש להילחם לא רק ב"כת השטן" אלא בעת ובעונה אחת גם לכבש את העשבים השוטים הגדלים בשולי מערכת החינוך במדינה.

סגן ראש עיריית בני ברק נידון לחצי שנה מאסר על תנאי

חצי שנה מאסר על תנאי וקנס של 4,800 ש"ח נגזרו אתמול בבית משפט השלום בתל אביב על הרב ירחמיאל ביאר, ראש עיריית בני ברק לשעבר והיום סגן ראש העירייה, שהורשע על פי הודאתו, במסגרת עסקת טיעון, בהפרעה לעובד ציבור במילוי תפקידו בבחירות לעיריית בני ברק בשנת 1993.

בתוך כך נגזרו 3 חודשי מאסר בפועל, שירוצו בעבודות שירות וקנס של 2,000 ש"ח על יוסף צויבל, יו"ר קלפי בבחירות המוניציפליות בעיר בני ברק בשנת 1993.

ביאר הואשם בכך שבעת שהגיע לקלפי, בהיותו ראש העיר, ניסה בכוח, על ידי הדיפת שוטר, להיכנס לחדר בו הוחזק על ידי שוטר נער שניסה להצביע מספר פעמים ובכך להונות בבחירות.

תיק של נאשם נוסף, ירחמיאל סטיצברג, ששימש חבר ועדת הבחירות המרכזית לעיריית בני ברק, ואשר כפר בהאשמות שיוחסו לו, הופרד וידון בתאריך אחר.

ירחמיאל סטיצברג הואשם בכך שאמר לשוטר: "זה ראש העיר, הרב ביאר והביאר לך כבר לסגור את העניין עכשיו, כי אחרת תסתבך איתו".

עורכי הדין דב ויסגלס ובועז אוקה, באי כוחו של הרב ביאר מסרו, כי הפרקליטות הצהירה כי העבירה של הרב ביאר לא נושאת אפילו של קלון.

מפקד חדש לכוחות צבא הפנים בצ'צ'ניה

מוסקווה, (עתים-רויטר) – נשיא רוסיה בוריס ילצין מינה את אנטולי קליקוב לעמוד בראש הכוחות המשולבים ובראש כוחות צבא הפנים בצ'צ'ניה.

קליקוב מונה כשר הפנים, כך נמסר ממשרד הנשיא ילצין ביום חמישי.

שיחות שלום בצ'צ'ניה – הסיבוב השלישי

חייל רוסי שומר על חבריו באיזור התבוססות, לפני פעולה בגרוזני, צ'צ'ניה. ברקע מבוק מזל 8. סיבוב השיחות השלישי על השכנת שלום בצ'צ'ניה, נפתח אתמול בגרוזני.

(צילום: איי.אף.פי)

ליבאי: אף ישוב לא יפונה בחבל עזה, גם לא נצרים

אמר כי נושא הסגרת הרוצחים הפלשתינאים חדש לו, ורק בשבוע שעבר שמע עליו ★ אמר כי ענין זה הוא הפרת הסכם בוטה מאוד

שר הפנים דוד ליבאי נפגש אתמול עם ראשי היישובים בגוש קטיף ושמע מפיהם על הבעיות באיזור. השר נפגש גם עם סיגל מגידיש, מדושוב בן אור, אחותו של אורי מגידיש ז"ל, שנרצח בחממות הישוב.

סמוך לשעה 10.00 בבוקר הגיע השר לישוב נווה דקלים ונועד עם נציגי מועצת חוף עזה, בראשותו של היו"ר צבי הנדל. השר אמר, כי הגיע במיוחד לשמוע את בעיותיהם של המתיישבים במקום. לאחר מכן נפגש ליבאי עם סיגל מגידיש, המאבקת להסגרת שני רוצחי אחיה, רמה ועומרי אבו סיטה, המשרתים כיום בשב"כ הפלשתיני. מגידיש נרצח ב-8.3.93 בעת שהביא את האחים אבו סיטה לעבוד אצלו בחממות.

סיגל מגידיש ביקשה לדעת מה מתחדש בנושא הסגרתם של השניים, לאחר שלדבריה התכתבה עם כל גורם ממשלתי.

השר אמר, כי הנושא חדש לו, ורק בשבוע שעבר שמע עליו בישיבת השרים בנושא האסירים הפלשתינים, יחד עם השרים שריד ושחל. "הדבר יוודע רק בשבוע שעבר, העליתי את הנושא הזה כעקרון, ולא רק עניין הרוצחים הללו, בישיבה עם ראש הממשלה. בעקבות הדיונים הסמיך ראש הממשלה את השרים לדון בנושא בדרג הגבוה ביותר בשיחות עם הפלשתינים", אמר השר.

מגידיש, שנשמעה כואבת וכועסת, אמרה: "הכל כבר פורסם, גם שהשניים משרתים בשב"כ הפלשתיני וגם שהרשות הפלשתינית אינה מתכוונת להסגירם. עבר זמן רב ואיש במשטרה לא טורח לגנות זאת ולהעלות נושא זה בשיחות עם הפלשתינים תנושא זה הוא, ללא ספק, הפרת הסכם בוטה מאוד", אמרה.

השר ליבאי השיב לה, כי הנושא טופל עד עתה בדרגים שונים וכי מעתה הוא יידון בדרג בכיר: "אני מבקש שתמתיני עד אשר אקבל תשובה מדרג פלשתיני בכיר".

השר המשיך לישוב כפר דרום, שם נפגש עם נציגי הישוב ושמע מהם על בעיות שונות, בעיקר על הפרות מצד הפלשתינים ועל חוסר הבטחון במעברים לישוב וממנו לגוש קטיף.

אחר הצהריים הגיע השר לישוב נצרים ונפגש עם נציגי הישוב. השר עודד את התושבים ואמר להם: "בזכות מסירות הנפש והאמונה של המתיישבים, זה הכח שהחזיק את עם ישראל כל הדורות", אמר השר שהתפעל מהנוף בישוב ומהנוף האנושי והוסיף: "אף ישוב לא יפונה בחבל עזה, גם לא נצרים".

בנצרים הסתיים ביקורו בישובי חבל עזה.

עיראק הודתה כי פיתחה תוכנית התחמשות ביולוגית התקפית

שר החוץ העיראקי מקווה כי ההודאה תוביל להסרת החרם

ארה"ב: לא נשנה במאומה את מדיניות הסנקציות נגד עיראק

בגדד, (עתים-רויטר-איי.אף.פי.) – סגן ראש ממשלת עיראק טארק עזיז, הביע תקווה כי האו"ם יכיר בכך שאין עוד ברשות עיראק נשק להשמדה המונית.

"אנו מעוניינים כי רולף אקאוס, יו"ר ועדת האו"ם לענייני פירוק הנשק להשמדה המונית בעיראק, יגיע במהירות למסקנה כי עיראק אינה מחזיקה עוד בסוג הנשק שנאסר על-ידי האו"ם", אמר עזיז בפני אנשי כלי התקשורת בבגדאד.

סגן ראש ממשלת עיראק הודיע על-כך שעות אחדות בלבד לאחר הודעתה של מועצת הביטחון של האו"ם בניו-יורק, כי עיראק הודתה כי פיתחה בעבר תוכנית להתחמשות ביולוגית בעלת אופי התקפי.

"בגדאד הבטיחה לספק פרטים נוספים על תוכניותיה זו עד סוף חודש יולי", הודיע אקאוס במהלך דיווחו למועצת הביטחון של האו"ם, על תוצאות משימתו האחרונה בעיראק, בין ה-30 ליוני ל-2 ביולי.

אקאוס גילה כי "עיראק עדיין ממשיכה בסירובה להשמיד את החומרים המסייעים בייצור טילים, ואת בניגוד להתחייבויותיה בנושא פירוק הנשק".

"אין ברשות עיראק עוד נשק אסור. אנו מקווים כי לאחר שעיראק תספק את כל המידע הדרוש לאו"ם, יסיק אקאוס את המסקנות ויבטל בכך את כל התירוצים של אלו המעוניינים להחזיק בחרם על עיראק", הוסיף ואמר טארק עזיז, הממונה על "תיק הסנקציות המוטלות על עיראק".

"ממשלת עיראק נחושה בדעתה לעמוד בהתחייבויותיה להחלטות האו"ם, על מנת לשים קץ לסיבלו של העם העיראקי, ולהשיב לחדש את קשריה עם העולם החיצוני", ציין עזיז.

דיפלומטים מערביים העריכו כי "יידרשו חודשים רבים עד שבכירים באו"ם יוכלו לאשר את טענותיה של עיראק, כאילו השמידה ב-1990 את כל מאגרי הנשק הביולוגי להשמדה המונית".

פקידים בכירים בממשלת ארה"ב מסרו, כי הודאתה של עיראק לא תוביל להקלה בסנקציות. שגרירת ארה"ב מדלין אולברייט אמרה לכתבים כי "חשוב מאוד שעיראק הודתה במשו של דבר מה שהכחישה עד לפני שבוע: כי יש ברשותה תוכנית ביולוגית התקפית".

עם זאת, אמרה אולברייט, כי "בתחומים שאינם קשורים לנשק להשמדה המונית, לא הושגה כל התקדמות, ועיראק עדיין אינה עומדת בכל התחייבויותיה להחלטות מועצת הביטחון של האו"ם".

"לפיכך אין בכוונת ארה"ב לשנות במאומה את מדיניות הסנקציות על עיראק", אמרה.

עליה של 108% במקרים של אנטישמיות בגרמניה ב-95

בון, (עתים-איי.אף.פי.) – "מספר האנטישמיים בגרמניה הכפיל עצמו ב-1994 לעומת אשתקד, והמלגות הימין הקיצוני השונות ראקציוניות, הגבירו את מספרן ההתנכלויות נגד היהודים", כך עולה מדו"ח של משרד הפנים בגרמניה שפורסם אתמול.

בדו"ח שעיך "ועדת משרד הפנים בנושא ההגנה על החוק (BFV)", נאמר כי "במהלך שנת 1994 רשמו השלטונות בגרמניה 1,366 תקריות ופשעים על רקע אנטישמי, היינו, עליה של 108 אחוז לעומת שנת 1993". ועדת זו במשרד הפנים, ממונה גם על הפיקוח על האירגונים הקיצוניים בגרמניה והפיקוח על הריגול הנגדי.

"המימצא הבולט ביותר בדו"ח 1994, הוא שהתעמולה האנטישמית הודה גם למפלגת הרפובליקנים בגרמניה, שראגה עד כה לגנות גאומים ניאו-נאציים ופעילות אירגונים אלו".

הניאו-נאצים הכפילו ב-1994 את מתקפותיהם המילוליות נגד איגנאץ בוביס, המכהן כנשיא המועצה המרכזית של יהודי גרמניה.

בדו"ח משרד הפנים הגרמני נאמר, כי "מאז הנושא הזרים ומבקשי המקלט איבדו מהאקטיביות, החליטו הרפובליקנים להפנות האשמותיהם לעורך האנטישמי".

BFV מרוכות כי פקיד בכיר במפלגת הרפובליקנים בגרמניה אמר לאחר מעורכי הדו"ח, כי "להערכתו צריכה המפלגה הרפובליקנית להיות אגרסיבית יותר בנושא היהודים, אם יוכח כי 20 אחוז מהגרמנים אנטישמיים".

בדו"ח נאמר כי מממצאים מוכיחים באופן קבוע, כי למרות השואה, יותר משליש מאזרחי גרמניה מחזיקים בדעות אנטישמיות בין אם במודע או בתת-מודע.

זה קורה עוד לפני פינוי צה"ל משכם:

3 מחבלי פת"ח נפצעו מירי אנשי ג'יבריל ראג'וב בשכם

חילופי אש שהיו ביום רביעי בלילה בין אנשי ג'יבריל ראג'וב בשכם לבין ניצי הפתח הביאו לפציעתם של שלושה מניצי הפתיה המוסרשים.

אחד מהם נפצע באורח קשה ואילו מצבם של השניים האחרים מוגדר קל. כך מסרו מקורות המקורבים לתנועת הפת"ח בעיר שכם.

חילופי האש הם המשך למאבק כח בין ניצי הפת"ח בעיר, בראשות אמגד סאבק, המסרבים להכפיף עצמם למנגנון הביטחון המסכל, בראשות עיסאם אבו באכר, הכפוף לג'יבריל ראג'וב.

קבוצתו של סאבק משמשת מעין "משטרת מוסר" והם עוסקים בתקיפת חשודים בשיתוף פעולה עם ישראל.

אנשיו של ראג'וב אינם רואים פעילות עצמאית זו בעין יפה ובימים האחרונים הצטייה המתיחות בין שתי הסיעות היריבות בתנועת הפת"ח.

ביום שלישי יצאו ניצי הפת"ח בתהלוכה בעיר, כשהם חמושים באקדחים ורובי סער מסוג קלצ'ניקוב, תוך שהם יורים באוויר.

שלב נוסף בפילנטרופיה של "אופטיקה הלפרין"

הרב רפאל הלפרין תרם 300,000 שקלים לפרוייקט הבנייה הגדול של מוסדות עילוי לאחר ביקור במוסדות ובישיבה. הודיע הרב הלפרין על תרומתו לאדמו"ר מעילוי שקיבלו בלבביות מרובה

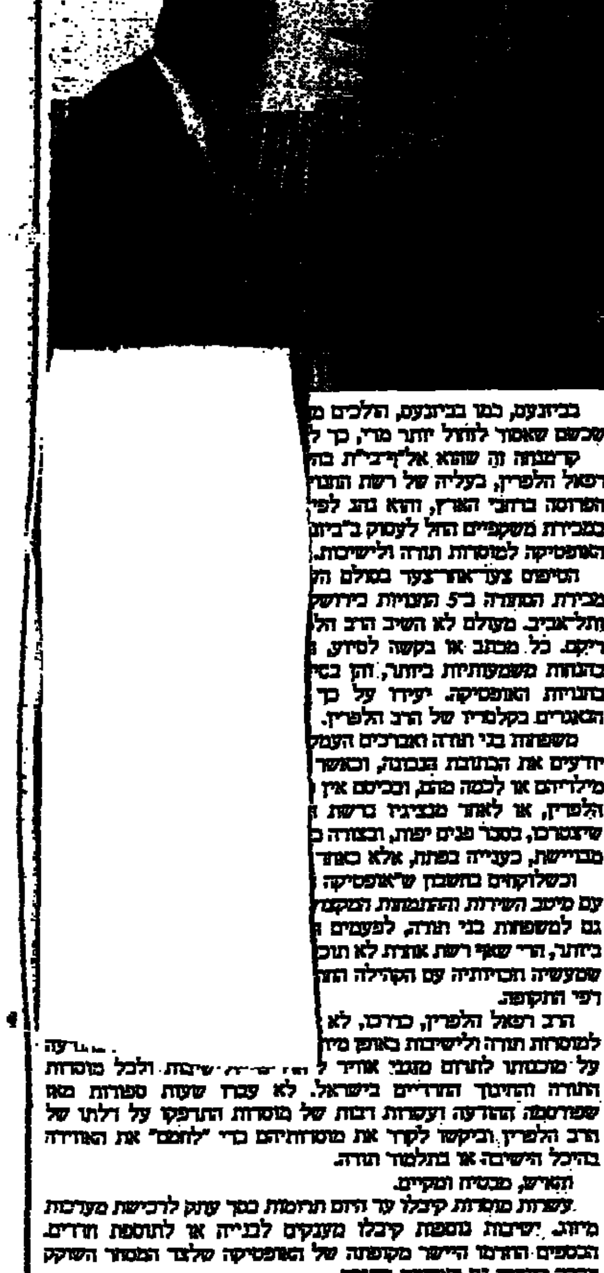

בכינעם, כמו בכינעם, הולכים מ... שכשם שאסור לחזור יותר מרי, כך ל...

קרטנתה זה שהוא אל"ף-בי"ת בה... רפאל הלפרין, בעליה של רשת הנו... המרוסה ברחבי הארץ, והוא נהג לפי... במכירת משקפיים הוא לעסוק ב"ביזו... האופטיקה למוסדות תורה ולישיבות.

הטיפוס צעד-אחר-צעד בסולם הק... מכירת המצווה ב-5 חנויות בירוש... ותל-אביב. מעולם לא השיב הרב הל... ריקם. כל מכתב או בקשה לסיוע, ... בהנחות משמעותיות ביותר, הן בכי... בחנויות והאופטיקה. יעידו על כך... האגרים בקלמריו של הרב הלפרין.

משפחות בני תורה ואברכים העמ... יודעים את ההנחות הגבוהות, וכאשר... מילדיהם או לכמה מהם, ובכיסם אין... הלפרין, או לאחר מבצעיו ברשת... שיצטרכו, בסבר פנים יפות, ובצורה כ... מביישת, כעניה בפתח, אלא כאנש...

וכשלוקחים בחשבון ש"אופטיקה... עם מיטב השירות והתמנות המקצו... גם למשפחות בני תורה, לפעמים... ביותר, הרי שאף רשת אחרת לא תוכ... שמעשיה ותכויותיה עם הקהילה החר... רפי התקופה.

הרב רפאל הלפרין, כדרכו, לא ... למוסדות תורה ולישיבות באותם מידו... על מכתבו לתרום מגבי אחד ... ישיבות ולכל מוסדות התורה והחינוך החרדיים בישראל. לא עברו שעות ספורות מאז שפרסמה ההודעה ועשרות רבות של מוסדות התדפקו על דלתו של הרב הלפרין וביקשו לקדר את מוסדותיהם כדי "לחמם" את האווירה בהיכל הישיבה או בתלמוד תורה.

תאריע, מבטיח ומקיים.

עשרות מוסדות קיבלו עד היום תרומות כסף ענק לרכישת מערכות מיזוג. ישיבות נוספות קיבלו מענקים לבנייה או לתוספת חדרים. הכספים הועברו היישר מקופתה של האופטיקה שלצד המוסר השוקק צברה רווחים גם באחזקת התורה.

הטיפוס הבא במדרגות הצדקה המוסר היה השבוע, כאשר הרב רפאל הלפרין ביקר במוסדות עילוי בירושלים, התקבל בלבביות רבה אצל האדמו"ר רבי יוחנן סופר מעילוי, ותרם סך של 300,000 (שלוש מאות אלף) שקלים לקומפלקס הענק והמפואר של המוסדות הישיבה הנבנה עתה בירושלים. מוסדות עילוי שבמשך 40 השנים האחרונות היו בשכונת קטמון בירושלים, החלו "להרים" את הפרוייקט החדש שלהם לפני כשנה וחצי, כשמדובר בקומפלקס רציני ביותר בו יהיו הישיבה ויתר מוסדות התורה והחינוך של חסידות עילוי.

הרב הלפרין ערך כאמור ביקור ממושך במוסדות והתרשם משר-ביותר של העקם המגדל קדושים-קדושים של תלמידי חכמים לתורה, להוראה וליראת שמים אמיתית. ולאחר ביקור אישי אצל האדמו"ר, ששוחח עימו ארוכות כ-4 עיניים וגילה לבביות רבה במהלך כל השיחה, הפתיע הרב הלפרין את מארחיו כשהודיע להם על סכום התרומה שהוא מתכוון להרים עבור מוסדותיהם.

תרומה זו הינה שלב נוסף בפילנטרופיה של הרב. הלפרין בפרט ושל "אופטיקה הלפרין" בכלל. איך אמרו לנו השבוע כמה מחשובי האברכים בירושלים: "קל לנו יותר לבוא לאופטיקה הלפרין, כיוון שבסופו של דבר המחיר שנשלם יגיע שוב ל... ישיבות ולמוסדות תורה, כך שאנחנו מחזיקים בכך כשפנו את מכבדי התורה בארץ ישראל" אותם אברכים לא יודעו עדיין באיזה סדר-גודל של תרומות מדובר.

דובר מועצת יש"ע למפקד בט"ר עציון:

דומב: פינוי א"י– אינו "משימה ציונית"

אהרון דומב, דובר מועצת יש"ע, פנה אתמול במכתב למפקד בט"ר יהודה גוש עציון, אשר הוציא מכתב לחיילים המשרתים, והציג את פינוי שטחים מארץ ישראל כ"משימה לאומית ציונית".

בין השאר כתב דומב במכתבו: "בפנייתך אל החיילים אתה כותב בראשית הפנייה "... בפני בט"ר עציון ניצבת משימה לאומית ציונית, בעלת משמעויות רבות הקשורות לתהליך השלום וכו'...".

רא עקא, פינוי מחנות כחלק מתהליך פינוי חבלי ארץ ישראל, איננה משימה לאומית ציונית.

גם מי שמסכים לתהליך שקבעה ממשלת ישראל, וכמוך מבצע פקודות, ודאי שאינו יכול, ואסור לך להציג את הנושא כמשימה "לאומית ציונית". המשימה הלאומית ציונית, תמיד עסקה בבניה, וקוממיות, בהתיישבות בתוכי הארץ.

נושא שנוי במחלוקת ציבורית בעם, כמו אצל חלק מחייליך אינו יכול להיקרא: "משימה לאומית ציונית".

תוצאות הבדיקה של הוועדה המיוחדת:

הקרינה החריגה בחיפה מסריקת צנרת

הוועדה המשותפת של המשרד לאיכות הסביבה והוועדה לאנרגיה אטומית, שבחנה את נסיבות הקרינה החריגה באיזור מפרץ חיפה, פירסמה אתמול את מסקנותיה.

כזכור, נמדדה תחנת הניטור של המשרד לאיכות הסביבה ביום שלישי בלילה קרינה חריגה בשיעור של פי 25 מהרגיל. למקום הוזעקו מומחים של הוועדה לאנרגיה אטומית ושל המשרד, שבדקו את הסיבות לקרינה אשר נמשכה כשעה וחצי. במשרד ציינו כי לא היתה בה כל סכנה לציבור.

הוועדה לבדיקת הקרינה קבעה, כי הקרינה נבעה מצילום תעשייתי ללא הרס של צנרת, שבוצעה ע"י קבלן פרטי, תוך שימוש במקור רדיו גראפי, המשמש למדידות אלה, שגרמו לרמת הקרינה החריגה.

על מנת לוודא כי זו היתה סיבת הקרינה, נעשה שיחזור של עבודות הצילום בשטח. עוד קבעה הוועדה, כי מערכות הניטור הוכיחו יעילותן וחשיבותן וכי מאז האירוע, נמדדה באיזור רק קרינת רקע רגילה.

השר לאיכות הסביבה מסר, לאחר קבלת המסקנות, כי לחברה הקבלנית שביצעה את העבודות יש היתר של משרדו לפעול, ופעולתה מבוצעת בהתאם לנהלים. יחד עם זאת, השר הורה לבדוק את נוהלי התפעול והבקרה של חברות הרדיוגראפיה, במטרה לשפרם.

אותר מקום טביעת האוניה "מינרל דמפייר"

האוניה "מינרל דמפייר" שטבעה לפני שבועיים בים סין המזרחי אותרה בדיוק במקום בו טבעה.

האוניה נמצאה במרחק 200 מייל מנמל נגסאקי ביפן על ידי ספינת איתור מיוחדת שנשלחה למקום, המצויידת באמצעי ניווט מתוחכמים.

שעות ספורות לאחר שהחלה בחיפושים, אותר במדויק, באמצעות מכשיר סונר, מיקומה המדויק של האוניה ואת למרות מזג האויר הקשה השורר במקום. מינרל דמפייר נמצאה בעומק של 83 מטרים.

מחרד המצב של מינהל הספנות נמסר כי עתה נערכים לקראת צלילה של צוות צוללנים מיומן לבטן האוניה כדי לוודא מה עלה בגורל הנעדרים.

בשבוע שעבר נמצאו גופותיהם של שני ימאים ישראלים רב החובל משה קול וקצין הרדיו אורי ברגר מבין 9 הישראלים שנמנו על 27 אנשי צוות האוניה.

פיס חוק

בסך 1,000,000 ש"ח – כרטיס מספר 216580.

במבחנית – כרטיס 254538.

בסך 5000 ש"ח כרטיסים – 717992 620039 591673 303568 508552 165808 377448 249965.

בסך 1,000 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב-5 ספרות – 90921 58670 98152 20990 85515 18064 57550 05350 96492 49764 23532 31214 83285 82014 91256 61886 35966 86564 86548

בסך 100 ש"ח כרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות – 800 955 179 150 435

בסך 24 ש"ח כרטיסים המסתיימים ב-2 ספרות – 96 57 37 33 82

בסך 8 ש"ח כרטיסים המסתיימים בספרות – 1 ו-5.

אסיוט, (עתים-רויטר-איי.אף.פי.) – שישה שוטרים בהם קצין, נהרגו אתמול במצרים העילית בידי קיצונים מוסלמים שפתחו לעברם באש, מסר גורם במשטרה המצרית.

שני מגורונים

(המשך מעמוד ראשון)

קודם לכן, בשעות הבוקר, יצאו מתיישבים מקרני-שומרון בשיירה של כארבעים כלי רכב, בנסיעה איטית על כביש קלקיליה-שכם ויצרו פקק תנועה מבוקן.

המתיישבים טוענים כי לאחר שיקומו משרדי מנהלת התיאום והקישור בקלקיליה ייצרו כלי הרכב הערביים פקקים כאלו בכל יום.

סופרנו מציין כי כביש סוללים שכם, המוביל לישובים עינב ושבי-שומרון, היה נתון בימים האחרונים להתפרעויות קשות של ערבים, ומתיישבים יהודיים עוכבו זמן רב במחסומי צה"ל.

אמש ביקשו מתיישבי המקום לצאת ולהפגין על הכביש, וביטלו הפגנתם משנודע שצה"ל החל לטפל במתפרעים ביד קשה.

אתמול בערב נודע כי כוחות הבטחון החליטו שלא לפנות בשלב זה את שני המגורונים שהוצבו על גבעה הסמוכה לישוב קדומים.

באותה שעה, ברק נוכחים במשטרה האם אכן כלולה הגבעה בתחום תכנית המתאר של קדומים. בשעות אחה"צ הגיעה תשובה חיובית בנושא, ואז הוחלט, לפי שעה, להניח למתנחלים למקם את הקארוואנים באתר.

פיס צ'אנס

הגרלה מיום 6.7.95

♣	♦	♥	♠
K	K	J	K

בס"ד

הצעת דיור לציבור הדתי לאומי

וילה יוקרתית בשטח 140 מ"ר
עם אפשרות להרחבה ל-220 מ"ר על מגרש של ½ דונם
נטו, ליד קיבוץ חפץ חיים, באמצע הדרך
בין ת"א לירושלים, **במחיר מציאה.**

לפרטים והרשמה:
052-523263, 052-523267, 052-523259
050-293525 5790855

הצטרף לקהילה טובה ואיכותית ובמחירי מציאה ל-20 הראשונים.

8 פצועים וחולים מבוסניה יוטסו היום לישראל

שישה פצועים ושני חולי סרטן מאיזורי הקרבות בבוסניה יוטסו היום בבוקר לישראל, ויועברו לטיפול בבית החולים הדסה עין-כרם בירושלים.

פינויים של הפצועים והחולים מאורגן על ידי עמותת "הכינוס הישראלי על שלום הדת", המהווה סניף של ארגון בינלאומי הפועל בעשרות מדינות בעולם. בשיחה עם כתב עתים אמר ראש העמותה הישראלית, יואל וינברג, כי הסניף הישראלי לקח על עצמו לפני שנתיים לרכז את פעולות האירגון באיזורי הקרבות של בוסניה ובכלל זאת העברת תרופות, סיוע רפואי ופינוי פצועים.

וינברג הוסיף, כי בחודש ספטמבר האחרון פינתה העמותה לישראל קבוצה של ילדים ובני נוער קטועי גפיים ששוקמו במרכזים הרפואיים בארץ. בתשובה לשאלת כתב עתים אמר וינברג, כי הפצועים פונו מאיזורי הקרבות לעיר ספליט שבקרואטיה על ידי ארגון בינלאומי בשם IOM ומשם יועברו לארץ בטיסה ישירה במטוס שנשכר לצורך המבצע מחברת "ארקיע".

וינברג ציין, כי רוב הפצועים הינם ילדים. לדבריו, ההחלטה אודות המפונים התקבלה באו"ם. מדובר בכאלה שמצבם מוגדר קשה. פצוע נוסף שהיה אמור להיות מפונה לארץ מת מפצעיו ביום רביעי בלילה. וינברג הדגיש, כי מדובר במספר קטן של פצועים וכי העמותה הביעה נכונותה לפנות לישראל 100 פצועים אולם אושרו רק שמונה. לצוות הפינוי יצטרפו גם שני רופאים מבית החולים הדסה עין-כרם ויוצב בו ציוד תרום רפואי.

הטיסה ובה הפצועים צפויה לנחות בארץ היום בבוקר.

צור: הסכם הסחר עם האיחוד האירופי לא ייחתם בקרוב

ספרד מערימה קשיים על קבלת החלטה בעניינה של ישראל

שר החקלאות, יעקב צור, מסר אתמול כי המגעים עם הקהילה האירופית לחתימת הסכם הסחר תקוע וכפי הנראה הוא לא ייחתם בחודשים הקרובים.

לדבריו, ספרד הטילה וטו על הצעה של הנציבות להבטיח תנאים הולמים לייצוא הדרים מישראל בעונה קרובה תמנע מבכל כל אפשרות לחתימה על ההסכם.

ישראל, אמר שר החקלאות, נפלה קורבן ליריבויות בין ספרד ומרוקו בתחום הדייג. על פי ההסכם בין מרוקו לבין הקהילה האירופית, תהנה מרוקו מתנאים שווים לאלה של ישראל, כך ששיפור תנאי הכניסה להדרים ישראלים יביא בהכרח לשיפור התנאים להדרים ממרוקו.

בין ספרד ומרוקו שוררת מתיחות על רקע רשיונות דייג, אותם מבקשת ספרד ממרוקו. לכן הטילו הספרדים וטו על כל שיפור בייבוא הדרים לאירופה.

המחלוקת בין ישראל לבין ספרד הינה בשאלת מחיר הכניסה לתפוזים. משמעות המחיר הינה, שבכל פעם שמחיר התפוזים הישראלים יורד מתחת לסף זה, תשלם ישראל קנס.

ישראל מבקשת שמחיר הכניסה יעמוד על 275 אקו לטון. ספרד מבקשת שהמחיר יהיה 320 אקו לטון.

סמנכ"ל משרד החקלאות לסחר חוץ, צבי אלון, שניהל את המו"מ מול הקהילה האירופית, מסר לכתב עתים, שנכון להיום, לא מתנהל שום מו"מ וקיים קיפאון. הוא אמר, שהמצב שבו האירופים עומדים חסרי אונים מול התרגילים של הספרדים, הוא בלתי נסבל וחייבת להיות התערבות של מדינות אירופה כדי להשלים את ההסכם.

שערי הדולר בעולם

השערים אתמול יום חמישי 6 ביולי בשעה 2000 על-פי שעון ישראל בניו יורק

	נמוך	גבוה	אחרון	שינוי יומי באחוזים
ליש"ט*	1.5918	1.6014	1.5987	-0.0038
מרק	1.3785	1.3848	1.3810	+0.0019
פר"ש	1.1439	1.1505	1.1470	+0.0025
פר"צ	4.8229	4.8458	4.8331	+0.0081
ין	84.75	85.55	85.25	+0.4000
זהב**	383.80	385.00	384.55	+0.5000
כסף**	5.0600	5.1500	5.1100	+0.0400
מדד דאו ג'ונס	4,608.32	4,609.36	4,628.05	-5.8700
מדד המניות הישראליות בניו יורק	146.13	147.48	147.01	+0.5800

* השער בדולרים
** אונקיה בזהב

הנתונים נמסרו באדיבות חברת קומסטוק טריידינג [illegible]

صورة عن الأصل

הצופה

מוסף של שבת

עם הנסיגה לאחור

מאת משה אישון

השטיח נשמט מתחת רגליה של ממשלת רבין־פרס. לא ניתן עוד להסתיר מעיני הציבור את מדיניות הכניעה של הממשלה. היא מחזירה אותנו לגבולות הצרים מלפני מלחמת ששת הימים. אם היה למישהו ספק בכך, קם יצחק רבין והודיע כי תוקם גדר ביטחון בין כפר־סבא לקלקיליה. גם בין עפולה לג'נין תיפתח גדר. ואלה הלא שוכבים לאורך גבול "הקו הירוק". העובדות הללו מוכיחות בעליל כי ממשלת השמאל מפרקת את המדינה מנכסיה האסטרטגיים. היא מחזירה אותנו אל הסכנות שארבו למדינת ישראל לפני כ"ח שנים. נראה שתש כוחה. קשה להתעלם מכך. ודאי שאין מקום להישאר אדישים לנעשה בפתח בתינו. זה לא רק מדאיג, אלא גם חושף את מדינת ישראל במלוא חולשתה, למרות שראש הממשלה ושר החוץ שלו אינם חוסכים מאמצים כדי להסיח את דעת הקהל מהסכנות האמיתיות אשר בפתח.

אמנם, לפי הסיכומים שנתקבלו בכתב ובעל־פה בפגישת פרס־ערפאת, צה"ל, כביכול, יוסיף לשלוט בצירים המרכזיים ביהודה ושומרון, גם תהיה לו עין פקוחה על הנעשה בתוך הערים אשר יועברו לשלטונו של יאסר ערפאת כבר בחודשים הקרובים. אולם אין בכל אלה כדי להבטיח ביטחון לעם ישראל ולמדינתו. יתר על כן, המהלכים הללו מובילים בכיוון אחד – להקמתה של מדינה פלשתינית עצמאית ביהודה, שומרון ורצועת עזה, לרבות במזרח ירושלים, בה מבקש יאסר ערפאת להקים את בירת פלשתין.

העובדות בשטח הן הקובעות ולא החלומות של רבין וחבריו כי ניתן עוד למנוע את הקמתה של מדינת פלשתין. כל עיר ועיר העוברת לשליטתה של הרשות הפלשתינית מהווה נדבך נוסף בדרך לכינונה של פלשתין העצמאית.

הגדרות שיוקמו בשערי כפר־סבא ועפולה מוציאות את ישראל מתוך חלקים גדולים מאוד מארץ־ישראל. לא ניתן להכחיש זאת, שהרי אין עדות טובה יותר לאן מובילה אותנו ממשלת הכניעה מהגדרות שהיא מקימה לאורך "הקו הירוק". סתומי דעת בלבד מסוגלים להשתעשע במחשבה כי הסכנה רחוקה מאיתנו. היא קרובה מאוד. נרגיש אותה מיד עם פינוי הערים על־ידי צה"ל. גם נחוש אותה היטב בצירי התנועה, כאשר שוטרים פלשתיניים יתלוו, מדי פעם בפעם, לסיורים של צה"ל.

ברגע שצה"ל יקפל את הדגלים שלו – יונפו אל על דגלי אש"ף, ושוטרים פלשתיניים יהפכו לריבון בשטח. לא ניתן להבטיח את הריבונות הישראלית ביהודה ושומרון, כאשר המשטרה הפלשתינית תשלוט בשטח. זאת למדנו לדעת עם נסיגת צה"ל מרצועת עזה ויריחו. תמונה זו תחזור על עצמה, אף ביתר שאת, עם יישומו של השלב השני בהסכמי אוסלו. שלב זה יהיה קשה שבעתיים מהשלב הראשון כאשר הממשלה בירכה על הנסיגה מרצועת עזה.

השליטה בעזה היתה קשה לנו. שליטתה של המשטרה הפלשתינית ביהודה ושומרון תהיה קשה שבעתיים. עזה היתה רחוקה ממרכזי הארץ, אם כי רבים לא ראו בעין טובה את הנסיגה הישראלית מהרצועה. היא הפכה מוקד לפעילות חבלנית־רצחנית נגד ישראל. אף מאיימת יום־יום מחדש על שלומם ובטחונם של המתיישבים היהודיים באיזור זה, גם בתוך גבולות "הקו הירוק".

עם פינויה של עזה התקרבו המחבלים אל שערי הקיבוצים סעד ויד מרדכי, הם גם התקרבו לבצעי ענק בכיוון אשקלון. עם פינויים של קלקיליה, ג'נין, טול כרם, יתקרבו אנשי הדמים של הג'יהאד האיסלמי, החמאס וניצי הפת"ח, שאינם שלמים עם מדיניותו של יאסר ערפאת, אל לב ליבה של ישראל. הם יאיימו על שלומם ובטחונם של התושבים היהודיים לא רק בעפולה, כפר־סבא, בית ליד, אלא גם על רעננה, נתניה, יישובי התענכים, וכו'.

★

השכנות הקרובה של הפלשתינאים לא תביא עימה יחסים של אהבה, אחווה ורעות, כמקובל בין עמים ומדינות ידידותיות. היא תעמיק את הקרע בין יהודים לפלשתינאים. סופה לגרום, חלילה, לפיגועים קשים מאוד לא רק ברכוש, אלא גם בנפש.

התפתחות זו אינה מבשרת טוב לעם ישראל ולמדינת ישראל. ייתכן שגם ראש הממשלה, יצחק רבין, בסתר ליבו מצר על התוצאות הנובעות מ"הסכם אוסלו". אולם הוא אומר כי לא ניתן עוד לחזור מהסכמים. יש לקיים אותם, אפילו אם הם נושאים בחובם סיכונים בטחוניים לא מעטים. הקו המנחה את הממשלה הוא: אל חזור...

דומה שקל יותר כעת לחזור בנו מהסכמים שנתגלו כמסוכנים מאוד מאשר בבוא יום לפקוד על צה"ל להשתלט מחדש על יהודה ושומרון, אחרי שגם הממשלה תודה שערפאת אינו עומד בהתחייבויות שקיבל על עצמו.

כיום יש פתחון פה לישראל להימנע מהמשך יישומו של "הסכם אוסלו", אחרי שנתגלה לעין כל שערפאת לא עמד בהתחייבויותיו. הוא לא ביטל את האמנה הפלשתינית הקוראת להשמדתה של ישראל, למרות שחלפו כמעט שנתיים מאז הבטיח לעשות כן. המשטרה הפלשתינית בעזה וביריחו אינה לוחמת כנדרש בארגוני הטרור והדמים. אף קיים שיתוף פעולה, בחלקו גלוי ובחלקו סמוי מן העין, בין ערפאת וראשי הג'יהאד האיסלמי והחמאס. ראשי הארגונים הללו מהלכים בחופשיות רבה ברחובות עזה ויריחו. הותר להם להתמודד בבחירות בקמפוס האוניברסיטאי, על שלוחותיו השונות, באין מפריע. הם גם רשמו הישגים נכבדים מאוד בתוצאות הבחירות.

הגם שאין נתונים ברורים מה כוחם של הארגונים הקיצוניים ברצועת עזה וביהודה ושומרון, בכל זאת אם ניקח כדגם מייצג את תוצאות הבחירות לאגודות הסטודנטים באוניברסיטאות, בשכם, בירזית, חברון ורצועת עזה, נמצא כי הגבר הציבור באוכלוסיה הפלשתינית, ברובו הגדול מזדהה עם הארגונים הקיצוניים הנושאים בגלוי את הסיסמה הקוראת לסילוקה של מדינת ישראל מהלבנט הערבי.

גם ראינו אותם – את הצעירים הללו, בהפגנות שערכו זה עתה במרחבי יהודה ושומרון ורצועת עזה בשנאתם העמוקה למדינת ישראל. לא ניתן, איפוא, לקוות שבין לילה יהפכו לאוהדי ישראל.

★

יאסר ערפאת יודע לאן הוא מוביל. הוא לא סטה מתוכניתו כמלוא זה. גם אם, לכאורה, מתפשר בשיחותיו עם שמעון פרס, לא מדובר בויתורים אלא בדחייה לזמן מוגבל מאוד בכל הקשור ביישום תוכניותיו. לא כן, ראש הממשלה, יצחק רבין. הויתורים שהוא עושה כדי להתקדם ביישומו של "הסכם אוסלו" משרתים את יאסר ערפאת. הם בבחינת "אל חזור". לא ניתן בעקבות הויתורים הללו להחזיר את המצב לקדמותו. גם אין סיכוי ממשי למנוע את הקמתה של מדינת פלשתין העצמאית, הואיל וכל נסיגה ישראלית מקרבת את יאסר ערפאת להגשמת חלומו – להניף את דגל אש"ף בשערי ירושלים.

על כן אין להתייחס ברצינות לויתורים שערפאת עושה, כביכול, בשיחותיו עם שר החוץ, שמעון פרס. לאמיתו של דבר, כל ויתור כזה רק מקרב אותו יותר ויותר לקראת הגשמת חלומו הגדול והוא: הקמת מדינת פלשתין העצמאית, שבירתה מזרח ירושלים.

אמנם ממשלת רבין מוסיפה לטעון כי ירושלים לא תחולק מחדש. היא תישאר לעולמי עד בירת הנצח של עם ישראל ומדינת ישראל. אולם אין בדברים הללו כדי למנוע מיאסר ערפאת להגשים את חלום חייו, מה גם שממשלת רבין מסייעת לו, מדעת, או מחוסר דעת, להגשים את חלומו.

אם עד כה היו שהאמינו כי ממשלת רבין תישאר נחושה בדעתה ונאמנה להודעותיה כי ישראל לא תיסוג לגבולות מלפני מלחמת ששת הימים, באו העובדות בשטח ומוכיחות בעליל כי מדיניות הנסיגה של ממשלת רבין מחזירה אותנו לגבולות של ראשית יוני 1967. ומעידה על כך, כמאה עדים, הקמת הגדר בשערי עפולה, כפר־סבא, יישובי התענכים, וכו'.

הגבולות החדשים, כאמור, נקבעים כבר עתה, למרות שלכאורה מדובר בסך הכל ביישום השלב השני של "הסכמי אוסלו", כאשר ההסדר הסופי ייקבע רק בעוד שנתיים־שלוש. אולם העובדות הנקבעות בשטח טופחות על פנינו. הן מוכיחות בעליל כי ממשלת רבין החליטה לסגת לגבולות מלפני מלחמת ששת הימים.

הגבולות נתחמים עתה, כבר בראשיתו של יישום השלב השני של הסכמי אוסלו. בעתיד לא ניתן יהיה להסיג את קו הגבול לאחור. הוא יישאר קבוע. שהרי לא יעלה על הדעת שאחרי שישראל הסכימה להעביר לידי אש"ף את ג'נין, קלקיליה, טול כרם ועוד ארבע ערים בדרך: שכם, רמאללה, בית־לחם וחברון, כאשר המשטרה הפלשתינית תשלוט בהם, תוכל להוציא מאש"ף את השלטון בערים הללו ולתחום קווי גבול חדשים אשר יתאימו לצרכים הבטחוניים של ישראל.

★

העובדות הנקבעות בשטח הלא הן הקובעות. יש להניח כי גם יצחק רבין מודע לכך. אולם הוא נסחף להרפתקה הזאת על־ידי השר "בעל הרעיונות היצירתיים", שמעון פרס, בלא שיוכל עוד לסגת לאחור.

בכל זאת, אילו רבין היה מצליח להתעשת, יש עדיין בידו לעצור את הנסיגה לגבולות מלפני מלחמת ששת הימים.

השאלה היא: האם יעמוד לו הכוח כדי להרים את קולו נגד הנסיגה התלולה, שבאה לחסל את הישגי מלחמת ששת הימים – מלחמת המגן והישע – שניצב בראשה בשנת תשכ"ז – 1967?

לצערנו, לא נראה באופק כי רבין יאזור כוח כדי לעצור את הנסיגה ולמנוע את הקמתה של מדינת פלשתין שבירתה במזרח ירושלים. אולם אם הוא לא יעשה זאת, יש עדיין בכוחו של העם היהודי היושב בציון לעצור את הנסיגה, מובן בתנאי שיפסיק להיות אדיש לנעשה בסביבתו הקרובה ויחלוץ חושים כדי להציל את עם ישראל ומדינת ישראל מהסכנות האורבות בפתח, עם יישומו של "הסכם אוסלו".

אין ברירה. עם ישראל חייב להרים את קולו ומיד נגד ממשלת הכניעה. זאת הדרך היחידה. אין דרך אחרת, אם יש את נפשנו לשמור על שלומנו ובטחוננו בארץ־ישראל.

הממשלה נסוגה לאחור. אסור שגם העם ייסוג לאחור!

קופת מטבע החוץ

מאת יצחק דויטש

בימים האחרונים עשו ראשי האוצר בחו"ל במסגרת הערכות לגיוס מטבע חוץ. מנכ"ל האוצר, דוד ברודט, והחשב הכללי, שי טלמון, טיפלו בניו־יורק ובלונדון בגיוס הכספים בערבות ממשלת ארה"ב שנועדה למימון קליטת העלייה, ובחנו גם אפשרויות לביצוע הנפקות עצמיות לתקופה שלאחר ניצול הערבויות האמריקאיות, דהיינו שנת 1997.

היוזמה הזו ראויה להערכה רבה, משום שיש בה כדי לקדם את פני הבאות. יש בה גם כדי לאותת כי למרות הביטחון העצמי שהופגן במשך זמן רב דואגים לרשת ביטחון. אלה דברים לשבחו של הממשל והאוצר.

כדאי לזכור את הרקע. במשך זמן רב הפגינו באוצר ובבנק ישראל ביטחון עצמי מלא בכל הנוגע למצב מטבע החוץ. הצביעו על הקופה המלאה שהתקרבה לעשרה מיליארד דולר, עד לירידה ב־850 מיליון דולר בחודש יוני. נכון שהסכום כולל שבעה מיליארד דולר ויותר כספי הם שנכנסו לארץ בשל קוניוקטורה מיוחדת: ריבית גבוהה וקיפאון בשער החליפין. אבל גם כאשר מנכים סכום זה או חלקו, הקופה עדיין מלאה. משום כך לא התרגשו גם כאשר המאזן המסחרי הראה גירעון גדול, וגם המאזן השוטף התפתח באותו כיוון.

משהו בכל זאת קרה באחרונה. הנתונים על ההתפתחויות במאזן המסחרי ובמאזן השוטף מצביעים על משבר בהתפתחות. מדי פעם אנו מתבשרים על שיפור כלשהו, בעיקר על עלייה בייצוא. אך זאת בהשוואה לחודש קודם זה או אחר שבו היה "בור" עמוק. אבל בהשוואה לשנים קודמות וכנתונים העומדים בפני עצמם המצב מתמיד. הגירעון המסחרי, דהיינו עודף יבוא סחורות על יצוא סחורות, עלה לרמה של 10־11 מיליארד דולר במונחים שנתיים. הגירעון בחשבון השוטף, המייצג את עודף יבוא סחורות ושירותים על יצוא סחורות ושירותים, תוך קיזוז הכנסות והעברות, עלה ברבע הראשון של השנה ל־1.3 מיליארד דולר, גידול ב־63% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. תחזית הגירעון המופיעה בתקציב הלאומי היא 3 מיליארד דולר בכל שנת 1995, ואילו לפי המסתמן עכשיו הגירעון יגיע ל־4־5 מיליארד דולר. כתוצאה מכל תצטרך הממשלה לגייס הלוואות בחו"ל בסכום של יותר מ־4 מיליארד דולר, מה שיגדיל את החוב החיצוני וייקר את הריבית שישראל משלמת על הכספים שהיא מגייסת.

★

יתרות מטבע החוץ עומדות כיום לאחר הירידה ב־850 מיליון דולר ביוני על כתשעה מיליארד דולר. זו עדיין רמה מהגבוהות ביותר שהיו לישראל, תוך שבאחרונה היו תנודות שונות. אולם המגמות בהתפתחות הגירעון מחייבות בהחלט הדלקת נורה אדומה. צריך לקחת בחשבון שורה של גורמים.

חלק מהיתרות הוא, כאמור, בעל אופי זמני בלבד. זהו כסף שנכנס לארץ מתוך ניצול הריבית הגבוהה שמטרתה לרסן את האינפלציה, תוך שבשער החליפין של השקל לעומת סל המטבעות התנודה היתה איטית בלבד. כסף זה יכול לשנות כיוון באופן פתאומי ובמהירות רבה. נכון שבנק ישראל לוקח בחשבון עובדה זו, ומשום כך הוא שומר אותן ברמה הגבוהה מעבר למה שנדרש כדי להבטיח את צרכי היבוא ושמירת אמינותה הפיננסית של ישראל. אבל הדבר עלול להתרחש על רקע מספר דברים נוספים.

בראש ובראשונה גידול הגירעון. הביקושים המקומיים ממשיכים לגדול. הממשלה עומדת בפני הוצאות מוגדלות כביצוע תוכניות ההבראה של התעשיות הבטחוניות, הסדר הקיבוצים, הרשויות המקומיות ואולי סכומים משמעותיים יותר במימון ההיערכות החדשה במסגרת תוכנית קשת צבעים ב'. באותו זמן גם הביקושים המקומיים של המיגזר הפרטי נמצאים בעלייה. התוצאה היא גידול בגירעון המסחרי, ובעקבותיו גם גידול במאזן השוטף.

ומה צפוי בזירת כספי סיוע לישראל? כאן התמונה בעייתית יותר. בשנת 1997 תעמוד ישראל בפני מיצוי הערבויות של ארה"ב למימון קליטת העלייה. כספים אלה נוצלו בפועל גם לצרכים שוטפים וגם להגדלת היתרות של מטבע החוץ. ממילא לא תהיה לנו עוד מקורה לגיוס הלוואות בתנאים נוחים כפי שיש לנו עכשיו כאשר הערבויות עומדות לרשותנו בסכום של שני מיליארד דולר לשנה. זאת ועוד: מגבעת הקפיטול בוואשינגטון משודרים אלינו איתותים ברורים כוונה להקפיץ את הסיוע הכלכלי בשנים הבאות, בעיקר משום שמשלם המסים האמריקאי מתקשה לעמוד בעול. זה לא ברור מתי בדיוק זה יקרה, אבל זה יקרה, במוקדם או במאוחר. על כך יש להוסיף את העובדה כי גם כספי התרומות במסגרת המגבית היהודית, ההשקעות והמסגרות אחרות נמצאים בירידה. ראה דברי יו"ר הנהלת הסוכנות, אברהם בורג.

★

הירידה הגדולה ביתרות מטבע החוץ בחודש יוני היא תוצאה משולבת של החזר חובות לחו"ל ע"י הממשלה ושל שינוי כיוון ראשוני ע"י המיגזר העסקי. אבל מעבר לכך ראוי לזכור ולקחת בחשבון את לקחי העבר. הנסיון מראה שהציבור מיטיב לקרוא את המפה. כאשר מסתמנות מגמות במשק כמתואר – הרעה במאזן התשלומים, סגירת ברזים של סיוע כלכלי וירידה בכדאיות להשקעת מטבע בארץ – הציבור ממהר להצטייד במטבע חוץ ולהעבירו לחו"ל: מוכרים שקלים וקונים דולרים ומטבעות אחרים. ממילא יתרות המטבע יורדות בקצב מהיר. הממשלה ובנק ישראל מוצאים עצמם נאלצים להתערב ולהגן על היתרות באמצעות ייקור מטבע החוץ. התאמות בשערי החליפין מוכתבות מלמטה, גם כאשר האוצר ובנק ישראל אינם מעוניינים בכך. מצב הקופה משפיע במצב זה על התנהגות הציבור.

מהיבט זה אפשר לראות בחיוב את היוזמה של האוצר בהיערכות לגיוס כספים בחו"ל כבר עכשיו. יש בכך מידה רבה של הקדמת רפואה למכה. החשיבות היא בכך שכאשר היתרות ירדו בשל מצב כמתואר, אפשר יהיה לגייס כספים בשוק הפתוח. כאשר הציבור ידע שיש כסף בקופה לא תהיה התעוררות עליה. הדבר יסייע גם לשמור על מעמדה של ישראל בזירה הפיננסית הבינלאומית, כדי שלא תהיה או ירידה מהירה בדירוג בסיכון פיננסי לצורך קבלת אשראי, מה שגורם גם לייקור הריבית על ההלוואות.

הכנסת תנאים לגיוס כספים חשובה כדי למנוע מפולת ואובדן שליטה. מובן מאליו שזה איננו הפתרון לבעיה. הרי בסופו של דבר קבלת הלוואות מגדילה את החוב החיצוני, וגידול החוב נוגע בדירוג כסיכון פיננסי. מה שנדרש הוא להתמודד עם הגירעון, צמצום ביקושי יתר הגדלת החיסכון, מה שמושפע מתקציב המדינה ורמה גבוהה של שער החליפין. ההתמודדות הנדרשת אינה של גיוס הלוואות, אלא של צמצום הצורך בהן. במקום זאת הממשלה מוכרת לציבור "לוקשן" של הישגים גדולים בשנה האחרונה. בעליית רמת החיים, בגידול הייצוא ובהורדת האינפלציה. העובדות בתחום מאזן התשלומים מדברות בעד עצמן. קופת מטבע החוץ היא המפתח לתפקוד המשק.

בסוד הביטחון

הרמטכ"ל רב־אלוף אמנון ליפקין־שחק ממתיק סוד עם יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת אורי אור. מה סיפר הרמטכ"ל לחברי ועדת החוץ והביטחון בשובו מהשיחות בוואשינגטון. הסוד נשאר כמוס. גם חברי הוועדה אינם בסוד העניין...

רבין, "השלום" והטרור

מאת ד"ר מרדכי ורטהיימר (ואשינגטון)

בשבועות האחרונים אנו שומעים ביתר תדירות מפיו של יצחק רבין את ה"מסר" שהוא מנסה להעביר לעם ישראל כי "רק הסכם עם סוריה ימנע נפילת קטיושות בצפון". מסר בנוסח דומה מסר שר החוץ שמעון פרס לראש אש"ף יאסר ערפאת בעת פגישתם. כאשר ערפאת העלה את ענין שחרור האסירים הערבים מבתי הכלא בישראל, הוא העלה זאת תחת ה"איום" של חידוש האינתיפאדה, כולל הפגנות אלימות של הערבים ביהודה ושומרון ובירושלים בברכתו של ראש אש"ף. פרס מיהר להבטיח לערפאת כי ועדת השרים תחדש מיד את דיוניה ותקבע "קריטריונים חדשים" לשחרור אסירים ערבים מבתי הכלא כולל רוצחים שדם יהודי על ידיהם כולל אנשי החמאס והג'יהאד האיסלמי.

התבטאויות אלה של רבין ופרס העלו לשיא את ביטויי הסכנות הבטחוניות הקיומיות למדינת ישראל ולאזרחיה ש"מדיניות השלום" של ממשלת השמאל מייצגת אותם. המסר הברור והחד־משמעי של רבין ופרס וחבריהם לערבים, לתנועות הפונדמנטליסטיות וליתר שונאי ישראל ב"מדיניות" זו הוא, שעליהם להגביר את הטרור להרבות בשיגור קטיושות ליישובי הצפון ולהרבות באינתיפאדות ואז העם בישראל, בעידוד הממשלה, יישבר ויסכים לויתורים נוספים ואף חמורים ביותר.

כאשר נתן יצחק רבין את הסכמתו להסכם שנחתם באוסלו בין שמעון פרס ויאסר ערפאת הוא עשה זאת, לדבריו, לאחר ששוכנע על־ידי שר החוץ שלו כי ההסכם מבטיח את בטחונה של ישראל ואת בטחון אזרחיה. בספרו "מזרח תיכון חדש" מסביר גם שמעון פרס כי הצוות שניהל את המו"מ באוסלו עם נציגי אש"ף הקפיד על כך שבנוסח ההסכם ייכללו כל האלמנטים שיבטיחו שמצב הבטחון האישי של אזרחי המדינה ישתפר. בתרגום למונחים עובדתיים ההסכם היה צריך להבטיח את סיומה של האינתיפאדה שיצחק רבין בהיותו שר הבטחון לא הצליח לדכאה.

אות חולשה ועייפות

הערבים, ובראש וראשונה אש"ף וארגוני הטרור הפונדמנטליסטים הבינו בצורה שונה לגמרי את המהלך של יצחק רבין כאשר חתם על ההסכם עם יאסר ערפאת. הם פרשו את כניעתה של ממשלת ישראל לחלק ניכר מתביעות הערבים כסימן וכאות לכך שממשלת ישראל ועם ישראל התעייפו ממלחמת הטרור והאלימות שמנהלים נגדם הערבים מאז קום המדינה. אותות קשה היה לערבים להבין את העובדה שממשלת ישראל תהיה זו אשר תושיט יד לאש"ף שעמד על סף התמוטטות צבאית, ארגונית וכלכלית, ותציל את ארגון הטרור מכליון.

ריצתו של פרס ותמורתו לאוסלו, בעיצומה של האינתיפאדה, שימשה לערפאת ויתר ראשי אש"ף הוכחה שפעולות הטרור והאלימות שלהם שברו את רוחו של העם בישראל ולכן הם הצליחו להשיג בממשלת השמאל בישראל את הבטחות שעד כה ניסו להשיג במלחמות ובאמצעים אלימים במשך כחמישים שנה וללא תוצאות. הערכתם זו של ערפאת ואנשי אש"ף התאמתה עד מהרה כאשר הם נוכחו לדעת שהפרטנרים שלהם למו"מ באוסלו, מוכנים להיענות כמעט לכל דרישה ותביעה שלהם. "הסכם אוסלו" מהווה הוכחה ברורה לכך שערפאת צדק. ההסכם נתן לו דריסת רגל בעזה וביריחו עם תוכנית ברורה לקבל תוך תקופה קצרה גם את כל חבלי עזה, יהודה ושומרון ששוחררו ב־67' וכינון מדינה פלשתינית עצמאית בשטחים אלה.

כאשר נחתמה "הצהרת העקרונות" לפני כשנתיים תקפו יצחק רבין ושמעון פרס את המתנגדים להסכם. הם האשימו אותם בהסקת מסקנות מראש לגבי האמינות של יאסר ערפאת שהפך בין יום ביום מרצחים ל"שותף לשלום". רבין דיבר על "סיכון מחושב שהממשלה נטלה" ועל כך שההסכם עם אש"ף הוא רב שלבי. במידה ויתברר שהממשלה טעתה בקרדיט שהיא נתנה לאש"ף ולערפאת אישית אזי בכל שלב תהיה אפשרות לעצור, או להשהות את המשך הביצוע. בתיאוריה הסיפון הזה של רבין נשמע סביר. אולם עד מהרה התברר כי הפגיעות, האסטרטגיה והטקטיקה של ערפאת היו שונות מאלה של ממשלת ישראל. מלכתחילה הוא לא התכוון להגיע לשלום אמיתי ולהתפייסות עם ישראל אלא רק להשיג באמצעות "הסכם אוסלו" שליטה על כל חלק בארץ ישראל שהוא יוכל לשים עליו את ידיו ולאחר מכן להמשיך את המאבק לשלו, כולל באמצעים אלימים, כדי להשיג מטרות נוספות שהציב לעצמו בדרכו והיינו להשתלט על "פלשתין הגדולה" בסיוע הערבים מסביב. ערפאת הבהיר כבר מיד לאחר שנחתמה "הצהרת העקרונות" כי אין הוא מתייחס ברצינות לתוכנה ולהתחייבויות שהוא לקח על עצמו. הוא עשה זאת בפומבי וללא כל חשש שיצחק רבין יסיק את המסקנות המתחייבות וישהה או יבטל את ההסכם. ערפאת הבין כי יש בידו "נשק סודי" נגד יצחק רבין וממשלתו וזה נשק הטרור. השימוש בנשק הטרור נעשה על־ידי ערפאת לכל אורך הדרך מיום חתימת ההסכם ועד עצם היום הזה. הוא לא היסס לקרוא מספר פעמים למלחמת קודש – לג'יהאד נגד ישראל בנושא ירושלים ובנושאים אחרים. הוא נמנע למרות התחייבותו המפורשת בהסכמי אוסלו וקהיר מלגנות את פעולות הטרור שבהם נהרגו 187 ישראלים ו־500 נפצעו, כפליים מאשר בתקופה שלפני חתימת הסכם ה"שלום". ערפאת שם גם ללעג ולקלס את ממשלת ישראל בכך שהוא אינו מבטל את סעיפי האמנה הפלשתינית הקוראים להשמדתה של ישראל. כל זה עושה ערפאת משום שהוא משוכנע שידי יצחק רבין כבולות לא משום שהוא צמוד להסכם אוסלו או להסכם קהיר, ידיו כבולות משום ה"מדיניות" המוצהרת על ידו פעם אחר פעם שרק הסכם "שלום" עם סוריה יפסיק את נפילת הקטיושות על הצפון ושרק כניעה לתביעות הערבים בכל עימותי המו"מ שישראל מנהלת במסגרת "תהליך השלום" תמנע מאזרחי מדינת ישראל פגיעות טרור ואלימות. לאחר שהערבים תפשו את העיקרון המנחה את יצחק רבין וממשלתו ב"תהליך השלום" הם החלו לנצל אותו לקידום ענייניהם. וכך ישראל נשארה חסרת אונים מול מהלכי הערבים. זה נמשך לכל אורך הדרך מחתימת הסכם אוסלו ועד היום.

ההסכם – נייר שאינו מחייב

סקירת ההתפתחויות במהלך השנתיים האחרונות מאז נחתמה "הצהרת העקרונות" בוואשינגטון מצביעה על תופעה העוברת כחוט השני לכל אורך התקופה הזו. אש"ף וערפאת ראו בהסכם שהוא חתם עם ממשלת ישראל נייר בלבד שאינו מחייב אותו. זכורה הצהרתו בעת שנשא נאום במסגד ביוהנסבורג שבדרום אפריקה, כי ההסכם עם ישראל הוא זמני ובהתאם למסורת של מוחמד אינו מחייב את הצד הערבי. הדוגמא שהביא אז ערפאת היתה מההסכם שחתם מוחמד עם בני שבט קוריש ושאותו הפר כעבור זמן קצר משום שהיה זה הסכם עם "כופרים" והסכם כזה אינו מחייב את המוסלמים.

ערפאת אכן אימץ את "חוק קוריש" של מוחמד ויישם אותו הלכה למעשה במהלך המו"מ עם ישראל. הנשק שבו השתמש ביישום "חוק קוריש" היה נשק האיום בהמשך או בחידוש פעולות הטרור על־ידי הערבים. כאשר חל עיכוב במסירת עזה ויריחו לשליטת אש"ף איים ערפאת בחידוש הטרור. כאשר הטילה ממשלת ישראל סגר על עזה בעקבות פעולות הטרור הזוועתיות שהביאו לרציחת עשרות ישראלים בירושלים, בת"א, בעפולה, בחדרה, בבית ליד ובנצרים, חזר בכל פעם ערפאת ואיים כי הסגר יביא להגברת פעולות הטרור נגד יהודים משום שיותר ויותר ערבים עוברים לתמוך בחמאס ובג'יהאד האיסלמי. בנושא ירושלים נקט ערפאת אף באיום חמור יותר כאשר קרא ולא פעם אחת לג'יהאד כלל ערבי לשחרור ירושלים.

גם בכל מקרה שבו חל עיכוב כלשהו בהעברת הסמכויות לידי אש"ף, כגון השליטה במעברי הגבול על הירדן וברפיח בענין "המעבר הבטוח" ועוד נקט באיומים כלפי ישראל. האיום בחידוש האלימות והטרור חזר ועלה בהתבטאויות של ערפאת ואנשי צמרת אש"ף כולל פייסל חוסייני נביל שעת' ואחרים. כאשר הוחלט תושבי אפרת לבנות שכונה נוספת בעירם לאחר שהיו בידם כל האישורים לכך מהרשויות המוסמכות, איים "יועצו" של ערפאת ד"ר אחמד טיבי בחידוש האינתיפאדה ובעוצמה חזקה משהיתה בעבר.

הדוגמה הבולטת ביותר בשימוש בנשק האיום לחידוש הטרור היא זו שאירעה לפני מספר ימים כאשר הערבים ביהודה ושומרון בהנחייתו המפורשת של יאסר ערפאת ערכו במשך מספר ימים "ימי אינתיפאדה" כדי להביא לשחרורם המיידי של חמשת אלפים הטרוריסטים הערבים הכלואים עדיין בבתי כלא בישראל. החומר המסוכן בכל התהליך הזה שבו עשה ערפאת שימוש בנשק האיום בטרור הוא בכך, שבכל המקרים פעל האיום באופן מיידי על ממשלת ישראל, ואש"ף השיג את מבוקשו.

כאשר חלו ההתפרעויות בשבוע שעבר ביהודה ובשומרון בדרישה לשחרר את אלפי הטרוריסטים מהכלא אץ שמעון פרס להיפגש עם ערפאת והבטיח לו כי בעיית שחרור האסירים תבוא על פתרונה בקרוב. הוא התחנן לפני ערפאת שיפסיק את ההתפרעויות האלימות משום שהן פוגעות בהמשך המו"מ למסירת יהודה ושומרון לידי אש"ף.

בשיחות הרמטכ"לים של ישראל וסוריה בוואשינגטון העלה רב־אלוף שחק את נושא פעולות הטרור של החיזבאללה בלבנון. תגובתו של הרמטכ"ל

המשך בעמוד 4

די לשלום

מאת הלל ויס

המלך חוסיין נפגש השבוע בפאריס עם שניים, דוד לוי וז'אק שיראק. נשיא צרפת תבע נתח גדול יותר של האירופאים בתהליך השלום והסרת החרם מעל סדאם חוסיין המפריע לצרפת לשקם בגלוי את הכורים האטומיים. ואילו דוד לוי, מה הוא אמר לחוסיין בתור מייצג מפלגה חברתית מתונה בישראל? אולי הוא בא לברר אפשרויות קליטה מסודרת של תומכיו הפוטנציאלים בצרפת ובדרומה כדי לקדם את תהליך השלום. הנתח של האירופאים יכול להיות למשל בהצעה ליישב את היהודים מחדש כדי לפתור את בעיית הפליטים הערבים.

בעקבות הצעתה ההומנית של "שלום עכשיו" להקים קרנות ליישוב פליטי יש"ע מחדש התעוררו בעלי הון נוספים, הרואים כלשון שמעון פרס, חמישה צעדים קדימה, והבינו כי מכיוון שלא ניתן לפרק נשק ערבי מכל סוג, הסורים, למשל, מתנגדים. ומכיוון שאיש כבר אינו יכול בעקבות תהליך השלום להתכונן למלחמה הבאה יש לעשות צעדים הומניים כוללים לפרוק הגטו הציוני.

★

לישראל אין הכוח, הרצון והיכולת לגרום לביטולה של האמנה הפלשתינית ומכיוון שהפלשתינים מתגלים, כמו שאר אחיהם הערבים, כעקשנים הדבקים משום מה בעמדותיהם כפי שהמצרים אמרו ערב קמפ דייוויד, שהם אינם מוכנים לוותר אפילו על גרגיר אחד של אדמה מצרית קדושה וכדוגמתם הסורים ומכיוון שהליכוד אינו מוכן להתנקות עד היום מגרגירי החול שסימאו עיניו בסיני ולומר סליחה, אזי במה יגרע חלקם של ערביי המקום.

אין לנו אלא להרכין את ראשינו בהכנעה. פייסל חוסייני הגיש תביעה מסודרת על שליש מאדמות ירושלים המערבית ומה לעשות, אשמנו גזלנו.

ב־1963 פרסם א"ב יהושע את סיפורו הנבואי "מול היערות" בו הצופה לבית ישראל, אינטליגנט תלוש, פרד־שלום עכשיוניק מתקבל למשרה כשומר ביערות הקרן הקיימת בהרי ירושלים ומלמד את הערבי המקומי, שכפרו נהרס בקרבות תש"ח כיצד יש לשרוף ביעילות את היער הציוני. היהודי הזה חש שהוא חייב להיסחף מורשת מלחמת השחרור, שהוא חייב להקים את הכפר הערבי מחדש, ממש כפי שטוענים היום ההיסטוריונים החדשים הבכירים.

השבוע היתה לנו חזרה גנרלית של פינוי לצלילי שירו של משורר השואה גבירטיג "העיירה בוערת". כן, לא יפה לנצל אירוע מראיב, לרקוד על האש. אבל השריפה משתוללת כאן כל הזמן. הגוזלים אינם לחוששה. רק שאסור לנו לראות את האש, כמו תולי מולה ממארת המרחיקים את העבודה הזרה.

רבותי, העם המנהיגים, אתם ואני משותקים מאימה. דוד לוי הודיע כי הבחירות בפתח מאמין כי המתינות המפלגת, כלומר המשך תהליך הכניעה היא הנוסחה הטובה ביותר לזכות בקולות, לא רק בתחום החברתי, אלא בגידוי אנוות הלא מודע הקולקטיבי, המשותק מאימה והמבטיח לנו לרדת בשלום מן העץ הציוני. גם אנחנו משותקים מאימה. אפשר היה לראות זאת אתמול בהפגנה המבוססת.

★

אנשים עמדו על הבמה ותופפו על החזה, אתם תראו מה שנעשה לכם. אני מניח שהרבה אנשים בקהל חשבו כמוני על הדישלי שאיים ואמר אני אעשה מה שאבא שלי עשה כשהיה רעב. ומה עשה אביך? הלך לישון כשהוא רעב. אנו חייבים לעודד איש את רעהו להתגבר על הפחד. לדעת שאין מה להפסיד, למרות שהכל עדיין פרוח ושום יישוב עדיין לא פונה כדרישתו האלמנטרית של "שלום עכשיו". אם אנחנו שותקים אנחנו חלק מהתהליך השטני. אנשים שמאיימים על חייהם ועל רכושם, אם נבהלים הם, אפילו קצת, אינם יכולים שלא לצאת מגדרם. או אחת מהשתיים או שמפגינים אינם מאמינים במה שהם אומרים, כמו סיסמת ההפגנה: אם צה"ל יצא הסידור נכנס. מה זה אם צה"ל יוצא. יוצא! בלי ספק... כשהרכבת דוהרת במלוא המהירות מערבה.

לא רק רבין השלטון אינו רוצה, אינו מסוגל ואינו יכול לראות את המציאות, פשוט אסור לו. כמו הדיבורים המיסטיים על הסרת הפרוכת, הוילון, התבלול מן העין, אשר עם הסרתו, יראה האדם את מיליוני המחבלים, המזיקין, הרוחין והלילין, השדים ואנשי כת השטן העומדים לפתחו.

גם אנחנו אינם רוצים לראות ואינם רוצים לדעת.

לא רק האפוטרופסיה האימפוטנטית ממנה למד דוד לוי את נוסחת הפרוכת האומרת, היה שפוי בבית המשוגעים. שלום על עצמך, אל תהיה היסטרי. התאבד בכבוד. רבותי בא יבוא איש לדעתו לקרוע את צעיף האשליות, רק כך נוכל להחזיר לנו את כבודנו, את כוחנו, את אמונתנו, את אמונתנו כיהודים.

יש לנו כוח יש לנו יכולת והצדק עימנו. הארץ, ארץ־ישראל, כולה שלנו. אנו לא נגזול מאחרים עם אויבינו, על פיתוינו אלא על פיתויים בשלום עד מעבר לנהר. עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה.

★

נכון, זבולון המר נאם בהפגנה דברים נכוחים, יותר משמעותיים משאר הדוברים, אך כדי שהם לא יהיו בגדר דברים צריך לדעת כי כעת יכולה להיות שעתה הגדולה של המפד"ל. המפד"ל צריכה לתפוש עצמה כמנהיגה כשכל האחריות להישרדות מוטלת עליה ועליה בלבד. היא חייבת להציג תכנית מדינית, חוסמת מדינה פלשתינית ולסחוף אחריה את הציבור ואת כל המחנה הלאומי.

המפד"ל תודיע שהיא תהיה מוכנה להשתתף רק בקואליציה שתחיל ריבונות ישראלית־יהודית על כל שטח המוחזק בידי ישראל. העברת כל שטח בארץ־ישראל המערבית לידי רשות ערבית היא בלתי חוקית ואין לה תוקף, המפד"ל אינה מכירה בה, היא אינה במסגרת של שום ממשלה והממשלה יהודית שתעשה זאת תהיה אחראית לכל התוצאות הנובעות מכך, לרבות אי ציות של חיילים.

המפד"ל צריכה לחזור ולתבוע פריימריס לאומיים מוקדמים. היא חייבת לומר לנתניהו, אם אינך הולך לפריימריס לאומיים, לגיבוש המחנה הלאומי, לא נוכל גם אנו לתמוך במועמדותך.

כל המועמדים לכתר ראש הממשלה יעמידו עצמם לסינון מוקדם של כל שוחרי מדינת ישראל כמדינת היהודים. כל חברי המפלגות הלאומיות יהיו רשאים להשתתף בהצבעה. יש לגרום למשבר עכשיו, הן ברחוב, הן בממשלה והן בהפגנה האופוזיציונית.

בשם איזו תקווה ובשם איזה הגיון

מאת יצחק מאיר

בסופו של דבר, הרצוג רוה"מ־מינו את ראשי הערים הלנות בין הים התיכון לבין טול כרם וקלקיליה: נקים גדר על גבול האוטונומיה וצה"ל ישמור עליכם לאורכו. מאיזו אנציקלופדית שלום שלף רמטכ"ל שעת הימים את ערך קו התפר המתחיל הזה? מכל קווי המגן הידועים לי אין עקלתון מקו אוסלו. כל הקווים נבנו מפני אימות המלחמות. רק קו אוסלו עתיד להיבנות מפני אימות השלום. קו מג'ינו הידוע היה מערך ביצורים שצריך היה לבלום תוקף. לא מתחו אותו בכדי שהניצים מעבר מזה של הגבול יתלו עליו פרחים עם הניצים שמעבר לזה הגבול. כיוצא בזה קו זיגפריד. כיוצא בזה אפילו קו בר לב להבדיל, שהיה משל למלחמה ונמשל למלחמה. רק קו אוסלו הוא משל של שלום ונמשל לאיבה!

מהנדסי מר"צ הירוקים פיתחו שנאי, טרנספורמטור בלע"ז, שאין כמוהו בעולם הציבו אותו בלשכת שר בטחוננו. קו מתח אוסלו נכנס אל תוכו טעון עוינות המוצת דם ויוצא הימנו חמים ולוטים עד שכל היונים המזהרות יורדות מגגות בתי הכנסת ומצריחי המינרטים ומתנצאות עליו לשמחת לבם של שוחרי הטוב הניצחי. תושבי שפלת החוף הבינו שיגרו את ראשי עריהם להביע תודתם באוזני ראש הממשלה. באברא קדברא מתעתע אחד הוא כישף גדר שהוא ביטוי בהיר להתגוננות בפני צר ואויב, לגדר שהוא סמל השלום! רבין של תשעים וחמש החזיר אותם לישראל של ארבעים ושמונה, אלא שאז תלו על גדרות ההפרדה שלט "זהירות גבול לפניך", והיום תולים על אותה הגדר שקורין לה משום מה גדר־תפר שלט "ברוך השם, שלום לפניך".

★

מאז עומדי על דעתי בארץ הזאת נמניתי עם החרדים לתבנית צלמנו היהודית והישראלית שהמלחמות הכפויות עלינו לא תסדק אותה. באנו הנה לחדש את רבונותנו לאחר שגלות של אבדן רבונות פערה עלינו תופת ושרפה אותנו בלהבות של הפקר חסר מעצורים. היינו אדים מוצלים מאש שנאלצו להיכנס אל תוך האש כי ערביי ארץ־ישראל וערביי המדינות המקיפות אותה אסרו עלינו מלחמת חרמה, לא יום אחד, לא שנה, לא עשור, אלא יובל ועוד יובל. על פי כל אמת מידה אוניברסאלית, לאומית או הומניסטית, קיבוצית או אישית, לחמנו כדין באוייב שביקש לעקור אותנו שלא כדין. לא פחדתי מן הקרב פן אהרג, כי לקרב לא היתה ברירת אין קרב. פחדתי פן אהרוג, פן יבוא יובל של אהרוג ויאטום בי פתחי נפש שבלעדיהם אין חיינו שווים. פחדתי פן יבואו השכול והיתמות וימררו את נשמותינו עד שתאבדנה את האמונה במחר, עד שתתמלאנה בחשד בתוקפו של שלום. האמנתי ועודי מאמין בכל לבי, שכל הנבון לחיות מעוקר מתקוות של שלום ישים ומעשי, משול כמי שמלחמת הקוממיות הצודקת העבירה אותו על דעתו. הייתי נחוש בעמידה על ביצורי חיינו היום וביצורי חיינו כאן בכל עתיד ומתוך לאתר הוויתור המותר בכדי לרצות אוייב שלא נשבע לאיבני נצח. חינכתי כך. על כך כתבתי. בכך נכנסתי למערכות הציבוריות. לא נסוגותי לפני חולקי שסברו כי אין מקום לשכמותי בהנהגה מפני שמתינותי משודרת רפיון, מפני שיש בי מידה של ספקנות בוודאיות הימניות מפני שיותר משאבי אידאולוג של ארץ־ישראל אני פילוסוף של התקיימות בה.

★

כאשר המציאות המורכבת ביקשה לפשט את עצמה באמצעות כלובי עופות, רזו אותי הניצים בשל היותי יונה ואילו בלהק היונים לא מצאתי לי מקום ולשוכך שלום לא כלתה נפשי להיכנס כי לא האמנתי בוותרנות לשמה. ועוד פחות מזה לא האמנתי בהתנאות המאגיסטית. לא מצאתי לי בית בקרב תובעי "אף שעל" ואפילו לא פרוזדור בקרב השמאל שביקש להחזיר את הכל.

בחנתי את ההכרחי, את האפשר, את קו התוחלת הרחוקה ואת הקו האורזם הקרוב. מצאתי בי אורך רוח. לא רדפתי את הקץ, לא נתיאשתי, לא יאוש משיחי ולא יאוש של שלום עכשיו, לא יאוש של הכל מיד ולא יאוש של צדקנות לאלתר. הייתי נכון לחיות עם הערבים שבארץ ישראל על פי הסדרים ועם המדינות השכנות על פי חוזים. ידעתי היטב כי הסדרים טובים לשעה והם מכרפים את המציאות עד שהסדר אחר לשעה מתחשל לו בהפוגה בין דם לדם. הייתי נכון לכך. כי לא היה ספק בעיני כי הסדר קבע שיהא מקובל על הפלשתינאים אסור לו שיהא מקובל על הישראלים והסדר קבע שיהא מקובל על הישראלים אי אפשר לו שיהא מקובל על הפלשתינאים. הייתי מוכן על כן לתת סיכוי לאוסלו אף על פי שכל בחון מצא שהוא נקב כברה. אוסלו היה הסכם עקרונות של הסדרים. הוא לא קיבל כינון מדינה פלשתינאית.

במפותלים שכחלומותי, לא נתגלו לי מסיות הממשלה מן ההסכם שהיא חתמה עליו. מאז והתחימה על מרשאת הבית הלבן, צובר התהליך, בניגוד להסכם ולרוחו, מטען מפחיד, דטרמיניסטי, אני חושש אפילו פאטאלי.

רומה כי אנו מתפרקים מן החושב בנכסי הקיום, ההגיון, השכל הישר, התבונה האינסטינקטיבית והפשוטה. ההגיון אומר כי שלום משמעותו הפלת מחיצות איבה. אנו מודים כי יבוא השלום והאיבה תשאר והמחיצות שוב תקומנה.

השכל הישר אומר כי שלום משמעו הדברת הטרור. אנו מתכוננים לשלום ולטרור! התבונה האינסטינקטיבית והפשוטה מכתיבה הזהירות ביישום הסכם עם מי שהוכיח ומוכיח כי אין הוא רוצה או אין הוא יכול לקיימו. אנו מתעדסלים מן התבונה הזאת ומאיצים באש"ף לקבל את הג'סטות הבונות אמון בכנותנו לתת עוד ועוד תמורות לא כלום. הסורים יכולים לעצור בעד החיזבאללה בלבנון ואינם עוצרים, ואילו אנחנו דנים עמהם על פירוז הגליל!

על פי ההגיון הם נחלשו בעקבות ההתפתחויות הגלובאליות, אבל בניגוד לכל הגיון אנחנו נותנים להם להבין כי נהיה נבונים לסגת עד לחוף הכנרת כאילו אנחנו נחלשנו, כי נתרצה לוותר על מקורות המים שכרמה כאילו אנו זקוקים לרחמי מנצחים ולא הם. כי נעתר להביעה לפרוק ישובינו ולפינוי תושביהם כאילו אנחנו הפגזנו את ערי סוריה ואת כפריה ולא הם את קיבוצינו ואת ילדי מושבינו.

איזה שלום הוא שלום שתנאי קיומו הוא הרס בתים, עקירת בוסתנים, הפקרת כרמים? למה? בשם איזו אמונה, בשם איזו תקווה? בשם איזה הגיון?!

★

לא אוכל לסלוח לממשלה על שהיא מריחה אותי אל מחוזות החרדה מפני השלום שהיא עושה, חרף מלחמות אין הקץ חייתי עם תקווה ברורה שנעשה את השלום ונביאנו לכאן. איך אשא לה לממשלה שהיום ברי לי כי מחיר השלום שהיא גוזרת עלינו הוא מלחמה בלתי נמנעת בעתיד, או נמנעת אם תמרנות לשמה תרתיע אותנו מאחז בנשק מגן, אם הרותוים יכלה בנו את שיני הזהב, אם לא ימצא בנו כוח נפשי עוד לגייס את הברזל והפלדה בכדי לשבור מצור שהבאנו על עצמנו ובכדי לשמור גם על המעט שהותרנו בידינו.

לא אמחל לה לממשלה על שהיא מזייפת את התוחלת, על שהיא מוקיעה כל מי שמזהיר אותה מרוץ מירוץ מואץ אל הרפתקנות מדינית כאילו הוא רמון פורס שלום, על שהיא מבתרת את הארץ ומקרעת את יהודה ומחלקת את אורחיה לבני אור ולבני חושך. לאיזה שלום היא מוליכה אותנו כאשר היא מנהגת רק את המחנית בתוכנו, לאיזו גזרה היא מסגירה את הדמוקראטים שאינם מסכימים איתה, לאיזו דלגיטימציה היא מגלה את הזכאים להתנגד לה—

מעולם לא השליתי את עצמי שהשלום יבוא כפרץ של אהבת נעורים סוערת. ידעתי שאם יבוא, יבוא והיה, מחושב, מנוסה וחכם וצדעיו שיבה. לא העליתי על הדעת שהוא יבוא כאגם. אבל כך.הוא בא. גדר אלקטרונית בפרברי קלקיליה הוא שלום של איטום כפר סבא.

לבד מן הכאב על זיופו של השלום גדול התסכול על עוצמת האיוולת. הנה כי כן, היו ויש בתוכנו מצודדים לנסיגה מן הגולן ומתנגדים, תומכי פשרה ביהודה ובשומרון ודוחי כל ויתור, חסידי פינוי גוש קטיף וחרדי אמונה בכורח העמקת אחיזתנו בה. אבל ירושלים היא ראש לשמחתינו, היא מאחדת בעיני כולנו, היא בלתי מחולקת אליבא דכל מחנותינו, היא אחת ורבונותינו בה אחת והיא ביזה לנו ולנו בלבד.

היאך אנו עוקרים את שלימותה על מזבח תהליך אוסלו? איך אנו מניחים לפייסל חוסייני לרקום בה פנטסיה דו בירתית, וליהודים תאבי התפרקות עצמית אפילו תלת בירתית?

ה"אוריינט האוז" הוא בית האיוולת של השלום הזה שבאמת ובתמים לא יתן לפלג את ירושלים ואין לו כוח להמשיל על עצמו את ההגיון שימבע את הפילוג של העיר הלכה למעשה. מי שפוחד מהתעמת עם יומרי ביקורי שרים אירופאיים ב"אוריינט האוז", פן יועימו עליו האידים או השודים או כיוצא באלה צדיקים פנים, עתיד להתעמת עם האירופאים על נפשה היהודית של העיר, עימות חסר סיכוי, עימות שיביא לקרע.

היא הלכה רחוק מדי, מהר מדי ההזה מדי הממשלה. אולי יש בה שרים היודעים זאת ואינם אומרים. אולי יש בה מאמינים שהרחוק לא היה רחוק מספיק, המהר לא מהיר מספיק, ההזיה לא מטורפת דיה, והכל עוד יתנפץ כי הערבים לא בשלים להסתפק בהכל. ואולי אולי הגדר בקלקיליה תיצור דימוי כל כך בהיר של שלום שאינו שלום שהממשלה הזאת אף היא תתגבר על האידאולוגים הכפייתיים שבתוכה, תעצור ותאמר: סליחה, כשאמרנו שלום לא התכוונו לגדר אלקטרונית אותה בונה היאוש, לא התקווה. לסליחה הזאת אמתין, וכשתבוא, לא אוכל לקבלה. ואף על פי כן, אוחכה לה שתבוא.

לאן זה מוביל?

מאת יעקב אדלשטיין

ההסכמים שסוכמו השבוע בין פרס לערפאת על הפרטים הטכניים מעלים את השאלה, לאן זה מוביל? האם זה מוביל למדינה פלשתינאית? ההערכה היא, שכל צעד נוסף של מסירת סמכויות לאש"ף, רחבות או מוגבלות, אבן מוביל למטרה זו. אי אפשר לעצור את התהליך הזה לאחר הסכם אוסלו. הוויכוח הוא על לוח הזמנים, אך לא על המטרה, שנקבעה למעשה באוסלו.

המגמה של הצד הישראלי היתה לקבוע נסיגה הדרגתית, על פני שנתיים. השלב השני של ההיערכות מחדש, שבו יסוג צה"ל לאזורים צבאיים מוסכמים, מחוץ למרכזים הערביים, אמור להיות מוצית 1997, אחרי הבחירות בישראל.

הדרישה מערפאת לבטל את האמנה הפלשתינאית הקוראת להשמדתה של ישראל אינה מציאותית. המוסד העליון של אש"ף, המוסמך לבטל את האמנה, אינו פועל כיום, ואינו במצב של התכנסות.

פרטים רבים בהסכם לא סוכמו, ביניהם הסעיף העוסק בגודל השטח של הערים שמהם ייסוג צה"ל. גם היקף הסמכויות שיימסרו לידי הפלשתינאים לא סוכם. גם לוח הזמנים לפינוי לא הורכב. פרטים אלה ילובנו במו"מ שייערך בתת הוועדות. אבל אלה הם מוקשים מורכבים מאוד שקשה לפרקם.

אופייני לפשרות שסוכמו עד כה הוא אותו סעיף העוסק בסיורים משותפים. אש"ף דרש שבאזורים הכפריים, שמהם לא ייצא צה"ל ייערכו סיורים משותפים של צה"ל והמשטרה הפלשתינאית. נציגי ישראל התנגדו, לאור הכשלון של הסיורים האלה בעזה, ותוך שלילת המגמה של קביעת סמכות שלטונית לאש"ף בצירים הללו. הפשרה שנמצאה היא, לא סיורים משותפים קבועים, אלא מדי פעם. לא בג'יפים נפרדים אלא בניידות משותפות יסיירו שוטרים פלשתינאים. אש"ף מקבל כאן למעשה סמכות שלטונית בצירים.

15 אלף שוטרים פלשתינאים יוצבו באזורים שיפונו. כוח זה יגביל את השליטה של צה"ל. במקרים של ידי מחבלים יוגבל צה"ל במרדף אחריהם ובאיתורם. הדוגמא של עזה היא אופיינית לכך שבאזורים אלה יצמחו חממות של טרור, שצה"ל לא יוכל לטפל בהן. האינטרס של ערפאת הוא להימנע מעימות עם הארגונים הקיצוניים, ואין להניח שהוא יפעל כדי למגר את הטרור שלהם נגד ישראל.

לאור האמור הרכבת דוהרת לעבר המדינה הפלשתינאית. בעתיד לא יתייחסו לפרטי הסידורים המגיים שנקבעו השבוע כאל מרכיב חשוב. אלה יהיו רק פרטים סביב הנושא המרכזי, שהוא הקמת מדינה פלשתינאית. הפשרות שהתקבלו הן עניין סמלי בלבד. המטרה של ההסכם הזה היא שתקבע. מדינה הפלשתינאית לפי המהלכים של היום תקום, באיחור של שנה או שנתיים.

מי מקבל את ההחלטות?

המו"מ בין ישראל לאש"ף על יישום השלב השני של הסכם אוסלו הוא מן המסובכים והמסוכנים שידעה מאז קומה. כל צעד וכל שלב דורש העמקה ועיון כדי לחזות מראש את התוצאות. אולם המהלכים הרגישים האלה אינם מגיעים לדיון בפורומים המתאימים. הקבינט המדיני אינו מתכנס. בישיבת הממשלה שאל השר יאיר צבן, מדוע לא מכנסים את הקבינט כדי לדון בבעיות הקשות שעומדות על הפרק במו"מ עם אש"ף? הוא הרחיב את הדיבור וטען ששרי הממשלה חיים מידיעות בכלי התקשורת ואין להם מידע על הנעשה, למרות שמדובר בנושאים גורליים. רבין השיב לו, כי, לצערו, דולף מידע מהקבינט המדיני לכלי התקשורת, וכל דליפה זו גורמת נזק למו"מ. לכן הציע לשרים להסתפק במה שהוא מכנה "ידיעה כוללת", ולא להיכנס לפרטים.

בהיעדר מועצה לביטחון לאומי או צוות מומחים ליד ראש הממשלה, צריך רבין לקבל בעצמו את ההחלטות, בלי להתייעץ עם יועצים או מומחים מקצועיים. זה המצב כיום במשרד ראש הממשלה.

הקשיים בביצוע הסכם אוסלו נובעים, בין היתר, בגלל אי התייעצות עם מומחים לפני שסעיפי ההסכם נוסחו. יו"ר המשלחת הישראלית למו"מ בעבר עם המשלחת הירדנית־פלשתינאית, אליקים רובינשטיין, לא ידע על התרקמות ההסכם מאחורי גבו. הוא שיכול היה לייעץ ולפרק מוקשים, הורחק מן המו"מ. גם אנשי צבא לא שותפו בחלק הצבאי בגיבוש ההסכם. התוצאה היא מבוכה והסתבכות. מחפשים דרכים כיצד לצאת מן ההתחייבויות ליציאת צה"ל מן הערים הגדולות.

ניהול המו"מ השבוע בין פרס לערפאת היה מבוסס על מידע, ייעוץ של אנשי ביטחון, אבל לא כל מה שיעצו נתקבל. השיקולים המדיניים גברו, ביניהם השיקול שלא לקבל תדמית של מכשיל הסכם אוסלו.

הקבינט המדיני, המורכב גם משרי מר"צ, לא יכול לשמש כגוף מלווה, משום ששרי מר"צ עשויים להפריע לרבין בתמרוניו. רבין התבטא כלפי יוסי שריד בישיבת ממשלה, שדרש יישום מהיר של ההסכם עם אש"ף, כי עליו לדאוג גם לבטחונם של אזרחי ישראל, ולא רק לשאיפותיהם הלאומיות של אנשי אש"ף, שעומדות בראש מעייניו של יוסי שריד וחבריו.

כך התנהלו השיחות בגרון בימים אלה ובימים שקדמו להם, תוך אילתור העלמת המוקשים, ומבלי להרחיב את מעגל היועצים והמומחים.

רבין אינו בנוי לתהליך של קבלת החלטות במסגרת של שיתוף פעולה. הוא מתייעץ עם עצמו, ורק עם עצמו, וכך נראות התוצאות.

מחיר דמים בלבנון

שני חיילי צה"ל נהרגו וחמישה נפצעו. זה מחיר הדמים השבוע בחזית לבנון. באירועים אלו הפעילו אנשי החיזבאללה מטעני צד שהוסוו היטב, וכן בזמן ירו על כוח של צה"ל כדי שלא יוכל לטפל בפצועים. ראשי החיזבאללה הודיעו שארגונם לוקח על עצמו את האחריות להפעלת מטעני הצד. סגן מזכ"ל החיזבאללה השייח נעים קאסם, אמר, כי ארגונו ימשיך בפיגועים נגד צה"ל וצד"ל, למרות הלחצים שמפעילה ארה"ב על סוריה להגביל את פעילותם.

מטעני צד היו בשימוש החיזבאללה זה מספר שנים, אך צה"ל למד לנטרלם. הפעולה השבוע מעידה כי חיזבאללה שיפר לאחרונה את טכניקת מטעני הצד, אותם הוא מפעיל ממרחקים. כיום מצא חיזבאללה שיטה חדשה. המטענים מוסווים היטב ואינם מתגלים גם כאשר בראש הכוח צועדים גששים.

חיזבאללה נרתע מלקיים קרב מגע עם צה"ל, אבל הוא משיג את מטרתו בדרך אחרת.

ההצעה להתנות את המו"מ עם סוריה עד להפסקת פעולות החיזבאללה לא נתקבלה על־ידי הממשלה. סוריה ממשיכה לטעון שהיא לא אחראית למעשי החיזבאללה. גם ממשלת לבנון מתנערת מאחריותה על הנעשה בשטחה. סוריה מונעת מממשלת לבנון לקיים מו"מ עם נציגי ישראל על בעיות הגבול אלא רק לאחר שיהיה הסכם עם סוריה.

הצד המדיני הוא מסובך, משום שאין כתובת למי לפנות. סוריה מנהלת מלחמת התשה נגד ישראל באמצעות החיזבאללה, ובאותו זמן משתקת את ממשלת לבנון מלפעול כדי להשקיט את האיזור. באותו זמן שומרת סוריה על השקט ברמת הגולן. הנושא הועלה בשיחות הרמטכ"לים בוואשינגטון. התשובה הסורית היתה צפויה: אין אנו אחראים למה שקורה בלבנון. עשרה חיילי צה"ל נהרגו בדרום לבנון בתקריות עם אנשי החיזבאללה מאז תחילת השנה. בשנת 1994 נהרגו בלבנון 32 חיילים.

יש פתרון צבאי למצב בגבול הצפון, ולא רק פתרון מדיני. בשלב זה הבעיה היא מדינית. בגלל המו"מ עם אש"ף ועם סוריה אין ישראל יכולה לפתוח במבצע צבאי בלבנון. אין לה אמצעים להעניש את החיזבאללה, אם כי הארגון טוען כי ישראל אחראית להריגתו של מפקד בכיר בחיזבאללה בהתפוצצות מטען חומר נפץ שהוצמד למכוניתו בדרום לבנון.

סגן נשיא סוריה, עבד אל חלים חדאם, ערך ביקור בטהרן. לאחר שחזר לדמשק כינס את בכירי החיזבאללה כדי לדון במעמדו של הארגון במסגרת סידורי הביטחון הצפויים בין סוריה לבין ישראל. ידיעות שהגיעו מטהרן אומרות, כי בביקורו שם הציג חדאם לפני האיראנים תוכנית לפירוק החיזבאללה מנשקו אם יושג הסדר בין סוריה לבין מדינת ישראל. בראיון לעיתון זה אמר נשיא איראן האשם ראפסנג'ני, כי אם סוריה תגיע להסכם עם ישראל, שישביע את רצונה של סוריה, לא תתנגד לכך איראן. יש בזה ריכוך עמדתה של איראן, שעד כה שללה עקרונית כל הסכם עם ישראל. אבל אין לכך עדיין השלכות על מה שקורה בדרום לבנון.

רבין, השלום והטרור

סוף מעמוד 3

שיהאבי היתה ברורה וחד־משמעית. "הפסקת האלימות במזרח התיכון" אמר שיהאבי, "תבוא רק במסגרת הסכם שלום כולל". הרמטכ"ל הסורי אימץ בכך את הטקטיקה של ערפאת והיינו להמשיך במו"מ ובפעולות האלימות עד לכניעתה המלאה של ממשלת ישראל. טקטיקה זו של שיהאבי קיבלה חיזוק מפתיע ומתמיה מפיו של שותפו לשיחות וואשינגטון, רב־אלוף שחק, שאמר השבוע בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת "אם לא ייחתם הסכם בין ישראל לבין הרשות הפלשתינית, יש חשש שארגון החמאס יחדש את פעילותו נגד מטרות ישראליות". בכך ביטא למעשה שחק את עמדות הדרג המדיני של יצחק רבין ושמעון פרס שיש בהן משום עידוד הערבים להמשיך בפעולות הרצח של יהודים וישראלים במיוחד ובכך יביאו לשבירת רוחו וחוסנו של העם בישראל.

יג' בתמוז תש"ל ★ יג' בתמוז תשנ"ה

השר משה חיים שפירא ז"ל / כ"ה לפטירתו

מנהיג והנהגה

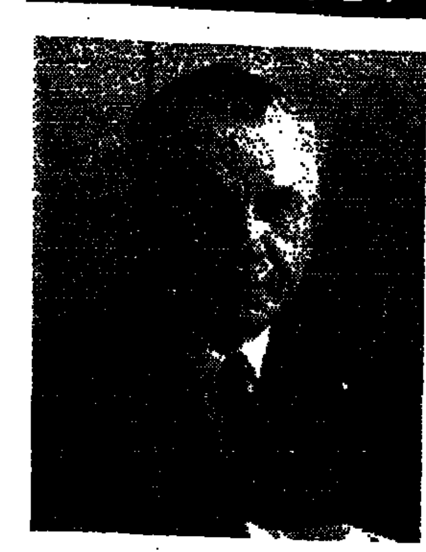

מאת ד"ר יוסף בורג

סיפר לי הפרופסור שטיפל בחיים משה שפירא בערוב ימיו, שבאותו שבוע נפל שר הפנים שפירא בתרדמה עמוקה וחוסר הכרה, כשנתעורר היו שתי שאלות בפיו: "מה יהיה עם המדינה ומה יהיה עם התנועה". שתי השאלות הללו עומדות בפנינו בחריפות יתירה, מצד אחד חל כרסום בתנועה, דבר שמתבטא בתוצאות הבחירות לכנסת. מצד אחר הוויכוח על הדרך לשלום החוצה את העם ואולי גם את ליבו של כל אחד ואחד מאתנו. כרסום נוסף בא מהפילוג העדתי שמפעם לפעם ובמיוחד ערב בחירות. ועל הכל חסרה לנו היום הרבה יותר מאשר אי פעם הדמות הסמכותית של חיים משה שפירא.

שורשי היהדות ניטעו בו בבית הוריו ובבית מדרשו של ר' שמעון שקאפ. פעילותו הציבורית כבר התחילה בהתארגנות היהודית ברפובליקה הליטאית החדשה, אחרי מלחמת העולם הראשונה. הוא עבר לוורשה, בירת פולין המתחדשת, פעיל בתנועת צעירי מזרחי והפועל המזרחי. (נדמה לי שיש גליון של "נתיבה" שבו נמסר על מסיבת פרידה לשפירא העוזב את פולין וכן נמצא שם דו"ח על פעילות התנועה בדרדון בהנהגת יוסף בורג הצעיר). מוורשה יצא לברלין ומן מסויים הוא הסתופף בין כותלי בית המדרש לרבנים מייסודו של הילדסהיימר.

לפי בחירת התנועה הוא עלה לארץ וריכז את הפועל המזרחי הצעיר. זאת היתה תקופה כאשר המשכורת היתה שתי לירות שטרלינג בחודש וגם סכום זה לא שולם תמיד בזמנו או בשלמותו. זוכר אני את הקונגרס בציריך בשנת 1937 שם הצלחנו בכך ששפירא נבחר כסגן חבר הנהלת הסוכנות היהודית. שם ומשם התחילה צמיחתו הציבורית. לכן אין פלא שנעשה חבר מלא בסוכנות היהודית, שהיה חבר בוועדה המכוננת של מדינת ישראל הצעירה וחבר ממשלה בכותל המזרח של שרי ישראל. פועלו כשר הפנים ידוע, בייחוד היו מאמציו נתונים לביסוס וליחסי עבודה הדדיים עם השלטון המקומי החדש והמתחדש.

★

גדולתו לא התבטאה בשדה העבודה של המשרד, שפירא השמיע את קול הציונות הדתית גם בחדר וגם בכמת, מן הראוי לציין שהוא חייב שיתוף הפעולה עם מתנה העבודה, אבל לא נרתע מגרימת משבר כשהמדובר בשאלה רוחנית ודתית עמוקה, אני מזכיר בהקשר זה את המשבר הראשון במדינת ישראל שנתחולל בגלל גזירת הפיאות של ילדי עולים מתימן וצפון אפריקה. הוא הדין בנוגע למשבר מסביב לשאלת "מיהו יהודי" בשנת 1958.

כח ארגוני תנועתי ותוקף האמונה בצדקת דרכנו חיזקו אותו תמיד במעמדו ובמאבקו. גם ידיביו לא יכלו להוריד מערכו. גם ריב פנימי אשר הוא מסימני חיים של תנועה חיה, לא פגע במעמדו וכל תוקף עמידתו. שיקול דעתו נטה למתינות ואף לפשרות.

פשרה יכולה להיות ביטוי של חולשה וביטוי של עוצמה, ההגדרה השניה חלה על דרכו הפוליטית של חיים משה שפירא.

בימים טרופים שהם מנת חלקנו בשנים אלו חסרה הדעה השקולה שלו. הוא דגל בשביל הזהב ולא חסך את שבט הביקורת, לא מן הימין ולא מן השמאל, וגם לא מהתחברים בתוך התנועה. כך צריכה להיות דרכו של מנהיג וכך היתה דרכו.

גורל האדם שימיו קצובים, אבל תנועה צריכה להמשיך את דרכה, האידאות והאידאלים מחייבים את ההמשך והם גם מחייבים ללמוד מהתופעה המנהיגותית אשר חיים משה שפירא גילם אותה, עד אשר השיב נשמתו לבורא, לפני עשרים וחמש שנה.

מדינאי מרחיק ראות

מאת ד"ר זרח ורהפטיג

שמואל חיים לנדוי וחיים משה שפירא, שני מנהיגים דגולים של תנועת תורה ועבודה, שווים ושונים מאוד תכונות שונות, אופי והליכות מיוחדות והצד השווה שיחד ובהתאמה שיקמו ובנו את הפועל המזרחי והמזרחי בארץ־ישראל לכח עולה בציבור. שניהם עלו באמצע העשרים. הפועל המזרחי היה מפולג ומרוסס ומחוסר כלים ואונים לקלוט עלית החלוצים הדתיים שדפקו על שעריו.

שח"ל ושפירא איחו את הקרעים, איחדו את הפועל המזרחי, בנו וביססו אותו מן המסד עד הטפחות.

מנהיגים שונים ומשלימים זה את זה.

שח"ל איש החזון, פורץ דרך וסולל נתיבים חדשים, מחולל [illegible], מלהיב דוחף ודמיון, עוכר בסערה ובסופה, מקים תנועה.

חיים משה שפירא, מתון במחשבותיו ובהליכותיו, בונה לאט ובסדר, מתכנן מראש מהלכיו, מדינאי מרחיק ראות, מניח אריח על גבי לבנה, מקיים תנועה.

שני מנהיגים, מקים תנועה ומקיים תנועה.

חיים משה שפירא, איש הסדר והיסודות הבין יפה את החשיבות שבריכוז ובאיחוד.

השקיע הרבה ממרצו לאיחוד הפלגים שבתנועה, להסכם עם קופת חולים הכללית, להסדר האיחוד באיגוד המקצועי, לאיחוד בנק הפועל המזרחי עם בנק המזרחי יזם והביא לאיחוד ומיזוג הפועל המזרחי והמזרחי במפלגה דתית לאומית אחת, המפד"ל, שבגלל מחלתו היה עלי לשאת בוועידת האיחוד את הנאום הפרוגרמתי על אחדות הדתית לאומית במדינת ישראל.

חי"מ שפירא היה מהיוזמים של הקמת החזית הדתית לאומית -לבחירות לאסיפת הנבחרים – הכנסת הראשונה ורק איום הפילוג בשורות הפועל המזרחי מנע ממנו המשך קיומה של החזית הדתית בכנסת [illegible]

קיים יחסים הוגנים וחמים עם כל חלקי היהדות הדתית. ראה בעיניים פקוחות את הבעיות הגדולות והסבוכות של דת ומדינה.

עבודת המוחש מדינתו על אשיות הדמוקרטיה שבזמננו. כמדינאי העריך את החשיבות שבייצוג הנאות של היהדות הדתית בכנסת, בממשלה ומערכת חיי החברה במדינה.

הוא הבין ועשה יותר מכל מדינאי אחר להשלטת שלום פנימי במדינה הצעירה העומדת במאבקים בלתי פוסקים מול ים של כחות עוינים המסובבים אותה.

לקראת מלחמת ששת הימים יזם והביא להקמת ממשלת האחדות הלאומית. זה היה מפנה היסטורי בדברי ימי מדינת ישראל. הוא הביא לביטולו של החרם המדיני שהטיל ד. בן־גוריון על חרות. הוקמה ממשלה שבה ישבו, פעלו ולחמו יחד שמאל וימין.

הוסרו מחיצות ולא פעם הוקמו מני אז ממשלות אחדות.

ולזכרו יאמר כי ראויה השעה להרוס מחיצות השנאה וההתנכרות שהוקמו מחדש במדינתנו [illegible] ובמידה מסויימת גם בפנים בכחות של עוינות ואיבה, ולהקים הנהגה מאוחדת ומלוכדת להשגת שלום אמת ויציב.

מול הדור הצעיר

מאת זבולון המר

את המנהיג חיים־משה שפירא, זכרונו לברכה, הכרתי תוך כדי תהליך צמיחתי שלי בתנועה ודרך תהליך זה. מרחק הדורות בינינו מנע את האפשרות שניעשה חברים קרובים, ומרחקים אחרים גרמו לכך שלא אצמח מתוך שותפות ארוכה הדוקה אתו. מקומו הבכיר בתנועה היה לדידי מובן מאליו, כמו הרגל שחייתי אתו עוד מימי היותי חניך, ואחר־כך מדריך בתנועת הנוער.

הוא עמד בראש התנועה זמן רב לפני שיכולתי להעז ולראות את עצמי שותף שווה זכויות וחובות, ולו גם שותף זוטר, ולפני שבאתי לתבוע חלוקה מחודשת של האחריות התנועתית, אני נוקט לשון גוף ראשון יחיד, אבל כוונתי לשותפות של קבוצה גדולה וגדלה, שעמה ומכוחה פעלתי, ושיחס חבריה אל שפירא ז"ל היה דומה ברבים מפרטיו. בכולנו, מי פחות ומי יותר, התקיים הגלגול הזה של שפירא ממעמד של מנהיג ללא עוררין למעמד של מנהיג בכיר ומכובד אבל לא תמיד וההכרה מקובל בכל מהלכי הנהגתו.

גלגול מסוג כזה מצוי, כידוע, בכל המסגרות המשכיות של החברה האנושית, ולעולם אין הוא משוחרר לחלוטין ממתחים. הדוגמא השכיחה ביותר היא המשפחה, שבה בהכרח מתרחש שינוי מתמיד במקומה של הסמכות בין הדורות. שינוי זה נקרא לעתים "מאבק הירושה", אבל המאבק אינו מציאות הכרחית, לא במשפחות ולא בגופים כמו תנועות ומפלגות. נדמה לי שמיטב סגולותיו של שפירא ז"ל באו לביטוי ביכולתו לתת לתהליך הבלתי־נמנע של חילופי־דורות לצמוח בתוך התנועה, בשילוב מלא עמה וכחלק אורגאני ממנה, תחת הנהגתו.

בשעת התרחשותם, בחיי חיים־משה שפירא, נראו הדברים אחרת. לא נאבקנו על נתח כירושה אלא על דרך התנועה. לא על החלפת דור יוצא בדור נכנס אלא על שינוי בגישות ובהכרעות. לא על סמכויות אלא על רעיונות. מובן שתלינו הרבה מחלוקי־הדעות בינינו בהבדלים בין־דוריים. ובלי ספק השפיעו כאן הבדלים בביוגרפיה, במנטליות, בנסיון החיים. אולם לא הרגשנו שאנחנו משמשים מאיץ, קטליזטור, בתהליך אוניברסלי ובלתי־נמנע של חילופי־דורות.

במבט לאחור אפשר לראות את פעולתנו באור אוניברסלי כזה. העובדה שלא חשנו אנחנו בכך ולא חשה בכך התנועה כולה היא משבחיו היותר גדולים של שפירא, סימן לרוחב תפיסתו, לפתיחותו כלפי דעות שונות ודורות שונים, לגישתו הדמוקרטית, ליכולתו לפרוש את היריעה המשותפת מעל לכל הניגודים, וחשוב מכל: היא סימן לכשרונו להלך עם הבריות ובין הבריות. בלי ספק תתקיים בו מאמרו של רבי חנינא בן דוסא: "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו".

כאיש שצמח עם התנועה ומתוכה ידע שפירא להזות מסירות לתנועה וכוונות אמיתיות לשפר ולשנות והעריך אותן גם כאשר היו נגד דעתו. היתה בו אמונה בדור הצעיר שהצמיחה התנועה, והיא שנתנה בו כוח לקבל דור זה באהבה – אולי ביסורים, אולי כצער גידול בנים, אולי כאהבת אדם פשוטה – למרות שעירערו לעתים על דרכו הציבורית בהווה והיה מקום לחשוש שיטילו ספק גם בצדקת חלק מדרכו בעבר.

דרוש הרבה כח כדי להאמין במי שמביע בלי הרף חוסר נחת. ואנחנו הבענו. לא בדקנו את העבר, הבענו חוסר נחת מן ההווה. ראינו הצטמצמות בדאגה לאינטרסים מוגדרים של ציבורים דתיים מוגדרים וחשבנו שלא זאת דרכה של תנועה לאומית־דתית. רצינו לפרוץ למרחב. לייצג יחס של תנועה דתית אל מלאות החיים ואל כל אחד מצדדיה של הוויתנו המדינית – כלכלה, חברה, בטחון, יחסי חוץ, מיעוטים לאומיים, השקפת עולם בעם, בקיצור: ציונות רוחנית כדרך חיים שלמה ומקיפה במדינת ישראל, שואלת ומשיבה ומתמודדת ומגבשת אידיאולוגיה.

המאבק לביסוס קיומו של ציבור דתי בונה בארץ־ישראל, כנגד גורמים של חילוניות עוינת, שהעסיק בצדק במשך שנים ארוכות את שפירא ואת כל בני דורו וחבורתו. נראה מזוית־ראיה שלנו על ההווה והעתיד כאנאכרוניסטי וכלא מרכזי. דעתנו היתה נתונה ליצירת כלים ולפילוס־דרכים ולעיבוד תכנים שאיפשרו הליכה משותפת ובניה משותפת של כל העם. אנחנו חיינו במציאות של הקמת גשרים, לא של מאבק. של מאמץ לכבוש לב העם כולו, לא של הסתגרות בדלת אמותינו.

לא היה בנו עוזך נתת ממה שנחשב כברית "היסטורית" עם תנועת העבודה. אנחנו ראינו את החלק הריק של הכוס, והיתה בנו הרגשה שהיא הולכת ומתרוקנת. רצינו שהתנועה תהיה, כי דרכה הציבורית כוללת גם אפשרויות אחרות, אם כי לא הכחשנו את הרמיקו בתפישות הסוציאליות. אך היו גם שאלות אחרות, לאומיות, יהודיות ועוד. בכל הנושאים הללו ובאחרים היינו שונים. אכן, לא היתה קוטביות של דעות בינינו ובין שפירא וחבריו. גם שפירא ראה מה שראינו אנחנו אבל הדגשים היו אחרים, וכתוצאה מהם גם המסקנות.וכמו בכל מערכת חברתית היו גם שאלות פרסונאליות, הן תמיד מכאיבות.

הרצון להתקדם ולהשפיע הוא לגיטימי מצד עצמו אם הוא נעשה בדרך נאותה.

במקרה זה נוספו לו הפקפוק ביכולתם של ותיקים לשנות דרך שהיו מורגלים בה ולנסות דרך חדשה ורעיונות חדשים, ובמיוחד כאשר אינם מקובלים עליהם. היו לנו גם סיבות עניניות להציב אנשים שלנו בעמדות החלטה וביצוע. כידוע, הכרעות בשאלות אישיות הן הקשות ביותר בכל מסגרת.

התנועה הדתית־לאומית ראשית להתברך בהצלחתה לשמור על שלימותה ואחדותה ונאמנותה לעצמה בתוך כל הזעזועים שעברה, והיא יכולה לזקוף הרבה מהצלחתה זו לזכותו של שפירא ז"ל, שהנהיג את התנועה בתבונה רבה, ביושר רב ובסובלנות והבנה רבה אל "דרך הזהב" – תוך קירוב ממשי, חיובי ובונה של דור צעיר ממשיך ומחדש. שפירא ידע שאנחנו צמחנו מלמטה, ורשם זאת לזכותנו. הוא לא ויתר לנו. הוא תבע מאתנו, במישרין ובעקיפין, מאמץ, לויאליות, הוכחת יכולת. הוא תבע מאתנו קבלת עולה של התנועה, קבלת עול החלטותיה ומוסדותיה. אבל הוא איפשר לנו להיאבק. הוא איפשר לנו להתחרות, ולא חסם אותנו בגלל הסכנה למעמדו שלו או של חבריו.

קשה לדעת אילו עמדות היה נוקט בגלגולי המעשים שלאחר פטירתו. אני מאמין שהיה רואה אותנו כהמשך אורגאני ונאמן של התנועה והיה שמח בפעולותינו, גם אם לא תמיד מסכים עם כולן, כפי שידע לשמוח ולתמוך בכל פעילות תנועתית הבאה מבפנים, מלמטה, ובמסירות ויושר ידע לתת לה מקום ולפתוח בפניה אופקים.

הנסיון האישי שלי, המבט על הנעשה בתנועות אחרות, גורמים לי לראות בחיים־משה שפירא ז"ל דגם מופתי של עמידה מפולשת בראשות תנועה – יונקת מן העבר, קשובה להווה וצופיה לעתיד; הנהגה שמפירותיה אנו נהנים גם כיום, ומהאשראי וההשראה שלה אנו בונים עתה ובעתיד.

אם יש בתנועתנו מחוייבות כלפי עקרונות מתוך העבר שלה עם פריצה אל יצירתיות וחידוש המתחייבים מתקופתנו, ואם יש בה תקוה להיותה תנועה של מבוגרים וצעירים, מעורה ומעורבת בכל מערכות המדינה והחברה, יציבה ומתפתחת כאחת – יש לזקוף הרבה מכך לתשתית ולגישה שהעניק לה חיים־משה שפירא ז"ל, בדוגמתו, בדרכו וביחסו אל הדור הצעיר של תנועתנו.

כיום, במבט לאחור, אני יכול להבין ולקבוע ולהודות, שלא רק בסובלנותו אלא בהיקף ראייתו, בעמדותיו ובפעליו, בהרגשו ובגישתו וביחסו לחינוך כאבן פינה ומפתח, ובהבנתו מרחיקת הראות, המבחינה בין טווחים קצרים וארוכים – סלל את הדרך ויסד את התשתית ההמשך בבנין דור צעיר, ממשיך ומחדש, ובעצם: לבנין־עד של תנועתנו.

صورة عن الأصل

مكذا من الأصل

על סדר יומנו / על משמר ארצנו וערי אלוקינו

מאת יוסף (יוסקה) שפירא

משל מן הדבורים

מה עושות הדבורים, כאשר המלכה, שבלעדיה אין חיים ואין המשכיות בכוורת – מתה? הדבורים הפועלות מנקות כמה תאים בזולת השעווה, שהמלכה שמתה הספיקה להטיל בה ביצים, מעניקות לוולד היוצא מביצים אלה מזון מיוחד ומגדלות מתוך כמה מלכות. כשהן גדלות, הדבורים הפועלות בוחרות את הטובה ביותר ומשמידות את היתר. כי אין שתי מלכות משמשות בבתר אחד.

נזכרתי בדבורים ובתופעה המיוחדת הזאת, כאשר מספר המועמדים לראשות הממשלה במחנה הלאומי, הולך וגדל מיום ליום...

בין המצרים

היום המיועד לטקס "החגיגי" של חתימת הסכם הביניים שלב ב' בוושינגטון, יחול בכ"ו בתמוז, "עמוק" בתוך ימי "בין המצרים", ובהתחשב בהפרשי השעות הוא עשוי לחול בליל ערב ראש חודש מנחם אב. קשה להניח שראש הממשלה רבין חשב על ה"התאמה" של התאריך ואני מניח שגם שר החוץ פרס לא שת אל לבו. המעשה הנמהר הזה, "נכנס" טוב מאוד אל מסגרת ימי "בין המצרים".

בכל זאת בגידה

בכל פעם שמדביקים את הכינוי "בוגד" לאלה המוסרים חלקים מארץ ישראל לידי זרים, מתעורר על כך ויכוח. אין ספק שהכינוי "בוגד" במובן המקובל של מונח זה שהשתרש בקרבנו, אינו מתאים להגדרתם של אלה. בוגד הוא אדם העושה מעשה המכוון נגד עמו, המתכוון להרע לו, לחבור עם אחרים מתוך כוונה להזיק לעמו ולארצו.

אבל אין ספק שממשלה זאת וראשה בוגדים באלה שבחרו בהם. יוסי שריד אינו בוגד בבוחריו, כך גם יוסי ביילין ודומיהם. הם הציגו את דעותיהם אלה מראש. שר החוץ פרס אינו בוגד, פשוט משום שהוא לא רכש אמון, שהוא יקיים בדיוק את אשר הוא מבטיח. אין ספק שרבים מן המצביעים למפלגת העבודה, שהם מן "האקטיביסטים" של מפלגת העבודה, לא היו מצביעים אילו פרס עמד בראש. הם לא היו סומכים עליו בתחום זה.

לא כן ראש הממשלה רבין, הוא נבחר במידה מרובה בגלל האמון, שהוא יקיים את אשר אמר, או נתן להבין. אפשר להניח שאמון זה הכריע את הכף לטובת מפלגת העבודה. פניית העורף הטוטאלית של רבין לכל מה שהוא אמר והקרין, מהווה בגידה באלה שבחרו בו בגלל אותו אמון. ועתה מתברר שבגידתו בבוחריו בעניין הגולן, אולי איננה הבגידה ביותר. האם יש אדם, בין כל הבוחרים שתמכו ברבין, שתעלה על דעתו שרבין יחזיר את הגבול לקלקיליה? ההשוואה של רבין, תדמיתו, רמזיו, התייחסותו לטרור הערבי, הצגתו כממשיך דרכם של יגאל אלון ומודיו, ובין עמדותיו בימים אלה, היא ממש חלום בלהות!

כמו ההפרדה באנטבה

כששמעתי את הידיעה שרבין אמר שתוקם גדר הפרדה בין תחומי האוטונומיה לבין יישובי ישראל שלפני "ששת הימים", עלתה בזכרוני ההפרדה בין היהודים ללא יהודים באנטבה. בין אם הגדר תוקם ובין אם לא תוקם, המחשבה על הקמתה, היא הפרדה בין דם לדם, במלוא המובן של משמעות זאת. פירושה יצירת שני קריטריונים של כמותן, לשני "סוגים" של אזרחי ישראל. האחד לאלה החיים בתוך הקו הירוק והשני לאלה אשר יחיו מעבר המזרחי.

היישובים הציוניים, שהמתנחלים יוכלו לבחור בין מגורים בגבולות האוטונומיה תחת שלטונה, לבין עקירה מביתם אל הצד המערבי של "הקו הירוק" המתחדש – הם מרושעים! אילו הממשלה היתה מעודדת אותם להישאר על אדמת ארץ אבות, אילו היתה לפחות מכבדת אותם ומעלה על נס את נכונותם החלוצית לשרת את העם בדרך זאת – ניחא! אבל כל מה שנשמע מצד רוב חברי הממשלה המעיזים לדבר, הוא רק קול ענות של לעג וציניות, ואפילו נימה נקמנות ושמחה לאיד נשמעת מחלק מהם. זה כמה עשרות שנים לא נשמעו בארץ ישראל דברים כה אכזריים, כלפי חלוצים שהממשלה מועידה להם גורל של גולים, של פליטים, של עקורים בארץ ישראל!

בעיני רבין וממשלתו יש שלושה סוגים של אנשים: האזרחים בתוך הגבולות שרבין מגדר בהם, אזרחים שהתיישבו בגולן והוא מוכן להפקיר שהוא מעריך אותם, והמתנחלים, אליהם הוא אינו מוכן להפנות מבט. חברי הליכוד והאופוזיציה – הם עוד פחותים מאלה, הם "מקשקשים". אבל יש גם זן נחות מהם – "טמטמטים", הכינוי שרבין נתן לחברי כנסת ממפלגתו...

בזבוז המים כסמל

אם יש את נפשכם להבין את המשמעות של "הרוח" אשר הממשלה הזאת רוצה להשרות על העם, קחו את נושא המים. האם אתם זוכרים עוד את הסיסמאות "חסוך במים", "חבל על כל טיפה" ואחרות. השבוע התפרסמה ידיעה כי מאז שנת 1991 חל גידול של עשרות אחוזים בצריכת המים הביתית. הגידול נע בין 20% לבין 40%, לא כולל את העיירות שהאוכלוסיה שלהם גדלה בעשרות אחוזים. בביצוע אקוויפרי המים של ישראל חלה הרעה נוספת ובעלת משמעות, "הגרעון" הולך וגדל.

האם קם מישהו והציע לצאת בהסברה ולבקש את תושבי ישראל לחסוך במים? וחלילה! מי יעז לעשות זאת בימים בהם הממשלה "מתבכת" שהחלוציות והמסירות לכלל עבר זמנם. היום חשובה רווחתו של הפרט, היא קודמת לכל. איש לא יעז לתבוע ואף לא לבקש מהציבור להגביל את עצמו למען הכלל. ח"כ חנן פורת הציג השבוע בטלוויזיה את פקודת מפקד הבסיס בגוש עציון לרגל עזיבתו, אחרי 28 שנה של קיום הבסיס בגוש. מהו המוטיב העיקרי של מכתב הפרידה, מהי הבשורה המתבנת? המפקד מבטיח בסיס יותר טוב, עם מקלחות חמות ומועדונים ושקם – עין לא ראתה, שקם בשרי וגם חלבי! ממש כמו שכתוב: אכול ושתה...! האם יקום ראש הממשלה ויאמר את אשר אמר הנשיא קנדי המנוח, אותו הזכרתי גם בשבוע שעבר – אל תשאל מה נתנה לך ארה"ב, אלא מה אתה נתת לה. הוא חישמל את ארה"ב! איך אפשר "לחשמל" את הדור הצעיר, כאשר הממשלה הזאת מוחקת כל עשייה חלוצית, קורעת לגזרים את המפעל ההתיישבותי המקיף ביותר, בשטח ובמספר, מאז התחדשות היישוב בארץ?

ולמה יש חברים? הנה כך מחנכת אותנו המערכת הממלכתית: לפי הפרסומת בכלי התקשורת הממלכתיים אם אתה שותה "יותר על המידה" אתה אינך נוהג, "בשביל זה יש חברים"! זוהי הגישה החדשה הממלכתית. כך מטמטמים את הנוער של צעירים ומבוגרים, מעוותים אותו, סוגדים לעגל הזהב, לשתיינות ומתירים כל דבר פסול.

ראש הממשלה זוכר בוודאי כי פעם, בימי הפלמ"ח למשל, היתה חברות למטרות אחרות. הנה כך כתב אז חיים גורי בשיר "הרעות": "אך נזכור את כולם... כי רעות שכזאת לעולם לא תתן את לבנו לשכוח, אהבה מקודשת בדם, את תשובי בינינו לפרוח". הממשלה הזאת נגררת אחרי ערכים אחרים, בהם רעות מקודשת בדם, אינה ערך אלא פסול, הרעות שנישאה בלי מלים בשורות הנגב ולמענה – נשכחה. הם מונעים ממנה לה לשוב ולפרוח.

מפתגמי השבוע

אותו "המתנחלים". סגן אלוף במילואים, איש אדמה, לוחם וחלוץ: אם טרומפלדור היה אומר היום "טוב למות בעד ארצנו", היו מכניסים אותו למעצר מינהלי... אברי רן הצליח לתאר במשפט אחד איך נראית "הנהגת" המדינה בימינו...

הרב בני אלון הבהיר בדברים פשוטים, בלי התרגשות ובקול מתון: הם "הפלשתינאים" לא ישלטו בנו. לא ישמרו עלינו ולא "יפטרלו" בתוכנו... כדאי ל"הנהגת" המדינה להאזין לדברים השקולים הללו.

תיפסו את הרב

בשבת שעברה הפגינו תושבי קרני שומרון נגד שלב ב' של "ההסכם", הידוע לשימצה, שאין אף כתב, מדיני אחד, שאינו אומר בפה מלא שמשמעותו היא שיבה לגבולות 1967. קרני שומרון, אלקנה, בית אריה-הם בקו רוחב אחד [illegible] הירוק. המפגינים אשר ממשלת ישראל הזאת רוצה לראותם נוטשים את בתיהם, בלי שום נקיפת מצפון וכאב, הפגינו. עצם ההפגנה בשבת מבטאת את ההתרגשה של המתיישבים. כל מי שהיה נוכח במקום הרגיש מהתנהגות המשטרה, צעירים ומבוגרים העידו על כך. אחד המפקדים, או המפקד האחראי על "המבצע" צעק "תתפסו את הרב"! את מה מזכיר לכם המשפט הזה? את מי מזכירה לכם הצעקה "קודם תביאו את הרב"? מי זוכר לכם שהסיע יהודים לחיים בשבת למאסר? ולאן? לקלקיליה, להראות את גבורתם ל"פלשתינאים"! כמה דאב לבי שגבורי ראו את משטרת ישראל בשפל המדרגה, בקלונה.

עד מתי רשעים יעלוזו, יביעו ידברו עתק!

כל פעם שאני שומע את סוכני אש"ף אחמד טיבי ופייסל חוסייני, עולה במחשבתי פסוק זה: הרי אין תכנית מדינית המועלית בכלי התקשורת הממלכתיים שבהם אין מקום כבוד לסוכנים הללו.

חובה מוסרית של מימד

חברי מימד יודעים שאני מכבד אותם ואף על פי שמבחינה מדינית עקרונית אני מצוי בקצה השני של המפה, יש דברים שאני סבור שבאופן פראקטי, היום, כ־עבר, יש לקבל אותם. בציבור מתקבל הרושם שמימד תומכת במהלכים הנוכחיים של הממשלה, בעוד שהרב יהודה עמיטל יו"ר מימד, שבלי ביטויו המוסרי לא היתה לה שום אחיזה בציבור, תבע בפה מלא את הבטחת קיומם של הגושים ההתיישבותיים ביש"ע תחת שלטונה של מדינת ישראל. עתה מתברר שממשלת ישראל פונה עורף לדרך זאת. היא לא תרצה ולא תוכל לחזור בה מאמונה "דרך" חדשה. האם לא יהיה נכון כי מימד תבהיר כי היא מתנגדת למדיניות זאת של הממשלה וכי לא תתן יד ולא תתמוך מוסרית, בממשלה אשר לא תפעל בהתאם לעקרון זה?

ד"ר יהודה בן מאיר, שהופיע בימים האחרונים בשידור רדיו, הסכים בלשון המשתמעת לשתי פנים, למדינה פלשתינאית ותמך במהלכיה הנוכחיים של הממשלה. בן מאיר עבר דרך ארוכה מאותם הימים שצעדי המפד"ל באו להנפת הדגלים, בטקסים של יישובי גוש אמונים. ההסבר שלו על השינוי הגדול בעמדתו לא היה משכנע ביותר, אבל בן מאיר אינו עומד עוד בפני משפט הבוחר.

מאחר שבן מאיר הוא אחד ממבכירי מימד, גם זו סיבה שמימד תבהיר את עמדתה.

מה לעשות? לעשות!

אנו ממשיכים: בעבר, בן גב היום, בימים של שמחה ובימים של צער, בימי חג ובימי חול: לבנות ולנטוע ובעיקר לחנך וליצור: עוד עץ, עוד בית, עוד כתה, עוד גן, עוד בית־ספר, עוד ישיבה ואולפנא, עוד מכללה, עוד מדרשה, עוד עולה, עוד ילדים בתנועות הנוער ועוד מפעל חינוכי חדש. מי שהוא לעתיד – עוסק בחינוך ואנו, התגמדנו בחינוך? מעטים בישראל יכולים להתגבע על הצלחה כלכך מקשה.

הימים הקשים יעברו בעזרת ה', את המעשה של ימים אלה ירשמו הזמן, העשייה, החלוציות, המסירות, התמימות, הנכונות, כמעשי התמור המעל כולם – הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם!

ב"ה

ט' בתמוז תשנ"ה
7.7.95

המפד"ל

לשאול את פי העם
לפני ביצוע מהלכים מסוכנים

המפד"ל מביעה חרדה ודאגה לנוכח הפרטים החלקיים שמתפרסמים מתוך המו"מ המואץ ליישום שלב ב' של הסכם אוסלו.

למרות הערפל שהממשלה מפזרת ולמרות הסתרת העובדות המלאות מעיני הציבור, די בתמונה החלקית כדי לראות את חוסר האחריות, את הפקרת הביטחון של אזרחים משני עברי הקו הירוק, ואת האיוולת המדינית לטווח הארוך.

המפד"ל דורשת מן הממשלה לשאול את פי העם לפני שהיא מבצעת את המהלכים המסוכנים האלה. יתר על כן – ביוזמת המפד"ל החליטה הכנסת לקיים דיון במליאה בדרישה זו, אבל הממשלה, באמצעות יו"ר הכנסת, מעכבת את הדיון בתרגילים ובתואנות שונות.

המפד"ל סבורה, שאמנם יש לממשלה סיבות טובות לחשוש מפני דיון גלוי במעשיה, לא רק בציבור הרחב אלא אפילו בכנסת, אולם היא לא תוכל לאורך זמן להתחמק ממשפט הציבור.

התנועה הדתית לאומית, המזכיר המדיני

כל עכבה לטובה

סיכומו של שבוע

הערבים ושרים בממשלה מיהרו להכריז ולהאיץ במנהלי המו"מ הישראלי-פלשתיני לחתום על ההסכם אוסלו ב', הכולל נסיגת צה"ל מערים ויישובים ביהודה ושומרון, לפני 1 ביולי, ולא הצליחו. "התאריך היעד" עבר. שעות ארוכות של דיונים מפרכים לא הביאו את הצדדים לעמק השווה.

התאריך החדש שנקבע לחתימת "הסכם אוסלו", שהוא מסובך ובעייתי שבעתיים מהסכם א', הוא 25 ביולי (כ"ז בתמוז). האנחנו, והאמונים על המסורת, עפ"י מדרשי חז"ל, זוכרים ויודעים כי מי"ז בתמוז עד תשעה באב, ימי "בין המצרים" הם. עליהם נכתב ונאמר כי "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", ויש לעשות כל שניתן לעשות כדי לדחות כל הדיינות ומו"מ עם הצד שכנגד לאחר התאריך של "שלושת השבועות".

מי שעוקב אחר המו"מ עם הסורים, חייב ליתן את דעתו על המתינות וקור הרוח שהסורים מנהלים בהם את השיחות. שום דבר אינו בוער להם, לסורים. ואת נציגינו שואלים: מה מאיץ אתכם, רבין־פרס־שריד; מה דוחק בכם? ואלה במקום להשיב תשובה הגיונית ועניינית, מגבירים ריצתם והרהתם שבעתיים. לכן הם מעוררים יחס של גיחוך ואי כבוד מצד הסורים, ותחושת אי נחת בקרב היהודים.

לא בכדי נקראה הממשלה על ידי כבוד נשיא המדינה, המשקיף על התהליך כמו מן הצד, "ליגו פה הלילה". עצרו מעט, "עשו חשבון", בטרם תמשיכו. יש לזכור, כי לנשיא וייצמן יש ידע צבאי ומדיני לא פחות, ואולי גם יותר, מפרס, שריד וחבריהם.

ייזכר וייכתב לדראון עולם, כי מספר שרים ממר"צ מעריצים את הממשלה כולה לרוץ במרוצן הכניעה לוויתור על חלק מירושלים, להקמת מדינה ערבית, בניגוד לקו רשמי מוצהר של רה"מ ומפלגת השלטון (העבודה) והרוב בעם.

על כן נשמנו לרווחה, כאשר "תאריך היעד", 1 ביולי, נדחה. כל עכבה לטובה, גם אם העיכוב הוא למספר ימים בלבד. פתגם ערבי אומר: "אל עג'לה מן־אל־שיטאן" (החיפזון מן השטן). ביום שלישי השבוע הגיעו פרס וערפאת להסכמה על כך שההסכם הביניים ייחתם עד ל־25 ביולי. ורק אם הוא ינוצל ל"הרהור שני" בקרב הממשלה, ללא התחשבות בדעת שרי אותה מפלגה הגורמת רעה וצרה למדינת ישראל.

בלא קושי יכול עדיין רה"מ, רבין, לעשות תפנית של 180 מעלות, וחייב לעשות אם יתקום קו פעולה מדגש ומוסבר כדי לדאוג לביטחונם של התושבים, ובמרכזם המתנחלים. יזמן את ראשי הציבור הבונה וישמע מה בפיהם. דווקא לעת כזאת חשוב להדגיש כי עם אחד אנחנו, ושאיפה אחת לכולנו, כי רב המאחד על המפריד.

מפגשי הבנה כאלה ישכינו אווירה של פיוס ושותפות, וירחיקו נטיות של בדלנות ופעילות נגד.

דבר זה אפשרי, לפחות כמו שמשקיעים מאמצים לקרב את הפלשתינים, על אף הקשיים, האמיתיים והמדומים. אם רק חלק מהזמן והמאמץ שרבין ופרס משקיעים במו"מ עם הערבים יושקע בחתירה ובמאמץ להאזין לדופק הלב של הרוב בעם ולפעול לפיהם, תשתפר האווירה הפנימית, יימנע ריב אחים ורוח של אחדות תשרור בעם.

יונה כהן

אש בהרי יהודה

הדליקה הגדולה ביותר בתולדות המדינה פרצה השבוע בהרי יהודה וכילתה עשרות אלפי דונם של יער נטוע וחורש טבעי, בתים ומשקים. משפחות פונו מבתיהן ביישובי פרוזדור ירושלים. הערכה היא שיהיה צורך בעשרים שנות עבודה ונטיעות כדי להחזיר את היער לקדמותו. החשד הוא שהשריפה פרצה בשל רשלנות אדם, שהצית קוצים באחד המושבים בפרוזדור.

שר הפנים, דוד ליבאי, מינה ועדת חקירה, בראשות האלוף (מיל.) עמוס לפידות, לחקירת נסיבות השריפה. הוועדה התבקשה להגיש דו"ח ביניים על סיבות השריפה בתוך שבועיים ודו"ח מסכם עד סוף אוגוסט. ליבאי, בתוקף סמכותו גם כשר המשפטים, הקנה לוועדה סמכות לגבות עדויות תחת אזהרה. הוועדה, שבה חברים אנשי מקצוע מכמה גופים, תבדוק טענות של גורמים שונים, בהם תושבי האיזור, על מחדלים, ליקויים ותקלות בפעולות כוחות ההצלה והכיבוי, בגלל טעויות הערכה וליקויי תפקוד בתחילת השריפה, למנוע את התפשטות האש ואת הנזקים הגדולים שנגרמו ליישובים ולשטחי החורש.

השר דוד ליבאי
ועדה ומחדלים

ליבאי הורה לוועדה לחקור, אם וכיצד פעל מערך ההתרעה עם פרוץ הדליקה, כיצד נערכו שירותי הכבאות, המשטרה וחיל האוויר שטיפלו בשריפה, ואת שיתוף הפעולה בין הגופים שפעלו בשטח. הוועדה גם תבדוק את כשירות והתאמת האמצעים והציוד שעמדו לרשותם של הגופים שעסקו בכיבוי, ואת תקני כוח האדם שלהם והתאמתם לשריפת ענק, דוגמת זו שהתחוללה בהרי ירושלים. הוועדה תבדוק את נוהל פינוי האזרחים והגשת עזרה לנפגעים ואת האחריות לפיצוי ושיקום הנפגעים. כן נתבקשה הוועדה להפיק את הלקחים הנדרשים לגבי ההיערכות לכיבוי מהיר ויעיל של שריפות כעין אלה בעתיד ולהגיש המלצותיה עד סוף אוגוסט.

צוות חקירה משטרתי, בסיוע מומחים לשריפות של שירותי הכיבוי, עוסק בחקירת נסיבות השריפה. הצוות מנהל חקירה פלילית כדי לברר אם מדובר בהצתה מכוונת או ברשלנות. על פי הערכת גורמים מוסמכים, נגרמה השריפה בגלל רשלנות של אדם שהצית קוצים או טיפל באש בצורה לא זהירה בשטח הסמוך ליישוב מבוא ציון ליד שער הגיא.

ביום השריפה נרשמו 450 בקשות של שריפות ותקלות בטיפול בחומרים מסוכנים. על פי הערכה זהירה, חסרים כיום לפחות 200 כבאים וכן כלי רכב ואמצעים רבים לטיפול מיידי וכבד בשריפות גדולות. מתברר שהמערכת לא מוכנה היטב לקדם את פני הרעה במקרים של דליקות גדולות. חסר ציוד מודרני לכיבוי שריפות. בשירותי הכבאות בעולם משתמשים לא רק במים לכיבוי שריפות אלא גם בחומרים כימיים. הציוד לכיבוי שריפות התגלה כמיושן.

עבודת ייעור של עשרות שנים שנעשתה על ידי הקק"ל הלכה לאיבוד. האיזור המיוער של שער הגיא צריך עתה לחדש את פניו. הטבע יעשה את שלו, אבל מדובר בעשרות שנים של [illegible] נטיעה וצמיחה.

י.א.

מסוק מעל הלהבות

מסוק של חיל האוויר משתתף בפעולות הכיבוי של השריפה באיזור שער הגיא. בין הנושאים שתבדוק ועדת החקירה – העיכוב הארוך שחל בהגעתם של המסוקים לאיזור דליקת הענק. (צילום איי.אף.פי.)

ההתלקחות והלקחים

לפי שעה עוד לא חשפו את הגורם שהביא לדליקה העצומה שכילתה את יערות החורש, בתי המגורים והמתקנים החקלאיים בדרך העולה לירושלים. לפי שעה גם לא סוכמו הנזקים הקשים, אך ברור כי מה שקרה השבוע מחייב הפקת לקחים מיידיים ואלה שיועדו לטווח הארוך.

על אף השרב הכבד שפקד את המדינה בתחילת השבוע לא נערכו כל הגורמים הנוגעים בדבר כדי להתפרס בשטחים הרגישים להצתות ולדליקות. מלעיטים אותנו במידע לגבי היקפי התצפיות שהוצבו בלב היערות, על קווי ההפרדה הנרחבים המבדילים בין חלקות היער והחורש, אפילו על רכישתן של עשרות כבאיות, שנועדו "לעמוד על המשמר" בימי הקיץ החמים נתבשרנו, על כוננות גבוהה, ובכל זאת, כל המערך הגדול הזה פשוט לא עמד הפעם במבחן: בשעה שהאש אחזה בעצים והתפשטה לעבר היישובים שהפכו ל"מלכודת אש", כפי שאירע ביישוב שורש ובנווה אילן.

כבר בתחילה הוצגו מגבלי אפשרות את החשד לגבי הצתה מכוונת. אם כי אפשרות של הצתה על רקע לאומני קיימת תמיד. הן בכלות הכל, מאות הצתות אירעו בארץ הזו בידי בני עוולה, העושים כל ניסיון כדי לפגוע בכל רכוש יהודי, ובימי האינתיפאדה הבוערים היו אלה מעשים של יום יום.

מכל מקום, השריפה שפרצה השבוע ביערות ירושלים היתה אחד מן אסונות הטבע היותר גדולים שקרו עד היום. גם הגרוע מכל יכול היה לקרות השבוע כאשר לשונות האש אחזו בבתי המגורים.

בקריית טלזסטון־מטרסדורף מיהרו להוציא את ספרי התורה מבתי הכנסת, אך ביישוב שורש לא הספיקו להציל את תכולת בית הכנסת המצוי בבית ההארחה המקומי, ויחד עם מספר בתים עלה הכל באש. במהלך עבודות הכיבוי נפגעו גם מספר כבאים ושוטרים, הנזקים – עצומים. גם הפגיעה המוראלית קשה. שכן מי ערב לנו שמחר מחרתיים לא יקרה הדבר באיזורים אחרים, ומכאן חשיבותה של העירנות וההיערכות המוקדמת ברמה הלאומית.

חיים פיקרש

גובר הקרב על כסף לטווח ארוך

מי שמוכן להפקיד כספים לטווח ארוך – שנתיים ויותר – זוכה בימים אלה להצעות קורצות ומפתות של הבנקים. השבוע מסרו בנקים על שיעורי ריבית גבוהים לחסכונות אלה, נוסף לתנאים משופרים אחרים.

הריבית על החסכונות הללו מגיעה כיום ל־4% ועד 4.5%. הבנקים השונים מציעים גם צ'ופרים מיוחדים: מחירים נוספים בחישוב הפיקדון וכמובן כל מיני מתנות קטנות. סכומי המינימום הנדרשים בפיקדונות אלה הם 50 אלף או 100 אלף שקל – תלוי בבנק. גם לגבי אורך תקופת החיסכון יש שוני בין בנק אחד לבנק אחר.

התנאים הם בהחלט טובים מאוד בהשוואה לתנאים בשנים האחרונות.

אולם לא בהכרח כי זו המילה האחרונה. דוד בלומברג, אשר כיהן עד לאחרונה כמנכ"ל בנק המזרחי והצטרף עתה לקבוצת ייצוא השקעות וישמש כיו"ר פעיל של הוועד המנהל של בנק ירושלים והבנק יו"ר הדירקטוריון, העריך השבוע, כי צפוי ייקור בשיעור של 1.5% עד 2% במחיר המשכנתאות החופשיות. זאת כתוצאה מהתכווצות המקורות החופשיים של הבנקים למשכנתאות, בעיקר בעקבות הפסקת הגיוס באמצעות קופות הגמל והפעלת הסדרי הפנסיה החדשים. אם כך יהיה, אפשר לצפות שהבנקים יתנו גם תנאים משופרים לחוסכים לטווח ארוך. מובן מאליו שזו אך ורק הערכה ואין וודאות שכך יקרה.

מי שבידו כסף פנוי להשקעה ארוכת טווח שכזו, מהראוי שיקח בחשבון שני דברים:

- כדאי לבדוק ולהשוות את התנאים בין הבנקים השונים. מותר ואפשר לעמוד על המיקוח ולדרוש תנאים טובים יותר גם למי שעובד עם בנק מסויים ולהצביע על האלטרנטיבות סבירה.
- כיוון שמדדי יולי ואוגוסט צפוי שיהיו נמוכים, ואילו הריבית בפיקדונות לזמן קצר עודנה גבוהה, כדאי לשקול תקופת גישור בהחזקת הכסף בפיקדון לזמן קצר ורק מאוחר יותר להפקידו בחיסכון ארוך טווח.

מובן שבכל מהלך יש סיכון. התנאים יכולים להשתנות, וייתכנו גם התפתחויות בלתי צפויות. מכל מקום, ראוי לשקול ולהחליט על פי סיכוי וסיכון. בוודאי ששורות אלה הם תיאור מצב ולא עצה איך לנהוג.

יצחק דרויטש

משחקי מלחמה בצ'צ'ניה

ילד צ'צ'ני משחק באקדח־צעצוע ליד בניין שנפגע בקרבות בגרוזני בירת צ'צ'ניה בין כוחות רוסיים לכוחות המורדים. (צילום: איי.אף.פי)

עיטורי סופרים וספרים

תחומין על המעלה הט"ו

מאת אביאסף בן נתן

"תחומין" – קובץ הלכתי לענייני תורה חברה המדינה. חלק טו. בהוצאת "צומת" – צוותי מדע תורה, אלון שבות, גוש עציון. 576 עמודים. כולל: הקדשה לזכרו של הרב חיים יעקב גולדוויכט זצ"ל, ראש ישיבת כרם־ביבנה; שבעה מדורים – הארץ ומצוותיה, חברה, משפט, משפחה, רפואה, שבת ומועד, תפילה ומקדש; מפתחות מאור־לציון; מפתח כולל לכרכי "תחומין" יא־טו. המערכת: הרבנים ישראל רוזן, ד"ר איתמר ורהפטיג, זהרה שביב ואורי דסברג. העצה המייעצת: הרבנים יעקב אריאל, שאר־ישוב כהן, ד"ר אהרן ליכטנשטיין, משה צבי נריה וה"ר רצון ערוסי.

ספרים הם מוצרים המיועדים לעמוד על המדף, ומשם להילקח בידיים במשך שנים רבות וארוכות. אני מביט איפוא בקובץ ההלכתי "תחומין", שהכרך ה־15 שלו ראה אור לאחרונה, ושואל את עצמי: באלו עיניים יקרא אותו אדם בעוד 10,5 או 15 שנה? האם הבעיות ההלכתיות המתלבטות בקובץ זה עדיין יעסיקו את בני הדור הבא?

להפר הסכם?!

המאמר הראשון בספר הוא מאמרו של הרב ש' גורן זצ"ל – ארמות הקודש ופיקוח נפש. השלישי הוא מאמרו של הרב ב"צ קריגר – היש לקיים הסכם שלום הסותר את התורה? הרב יהודה שביב כותב על סמכויות השלטון וחובת הציות ("השלטונות עלולים חלילה להורות על פינוי יהודים ויישובים מחבלי ארץ ישראל"). ובעוד אני שומע את הדיהם של הדיונים על תפילה לשלום המדינה – בעד ונגד, אני מוצא בספר זה שלפניי עמוד, ובו: "תפילה לשלימות ארץ ישראל" ("מהרה הפר עצת אויבינו הרעה לקרוע עמנו וארצנו לגזרים"). גזרה עבידא דבטלא, אמרו־הבטיחו חז"ל. האם תמיד יהיו מאמרים אלו בגדר תורה הנלמדת, נגרסת ונדרשת?

אולי אני מקבל תשובה לקושיותיי מעצם הימצאותו של המאמר הראשון שהזכרתי לעיל, מאמרו של הר"ש גורן זצ"ל. השאלות אם מצוות מלחמה דוחה פיקוח נפש, אם איסור "לא תחנם" חל כלפי הערבים, האם יש בימינו תוקף חובה לקיים את מצוות יישוב ארץ־ישראל – הרי כל אלו כבר נידונו גם במאמרים אחרים של הרב גורן, שהתפרסמו בספריו ובבטאונים תורניים שונים, וגם על פני כ־8,000 דפי "תחומין" ב־14 כרכיו הקודמים. התשובה כנראה מונחת בתחילת ספרו של הרמח"ל מסילת־ישרים: יש דברים, שדווקא בשל פשיטותם יש לחזור ולדון ולדרוש בהם, ובכל שאתה חוזר על הדברים חזקה על בית מדרש שלא יהיה בלא חידוש. הרב קריגר קובע חד־משמעית שלהסכם שנחתם בין יהושע ונשיאיו לבין הגבעונים (שעל הפרתו נענשו שאול ובניו) אין דמיון להסכם אוסלו. ממנו, מן האחרון, מותר מצד ההלכה להתעלם, ואין בכך אפילו חילול השם. רק אצל הגבעונים היה חילול השם, כיוון שהנשיאים נשבעו להם, אבל באוסלו לא ניתנה שבועה, לא בתקיעת כף ולא בשם המפורש. העורך (ד"ר איתמר ורהפטיג) מתערב לו לכותב בתוך מאמרו וטוען שחילול השם קיים בכל מלה היוצאת מפי יהודי באשר הוא שם, גם אם לא נאמרה בתוקף של נדר ושבועה.

ענייני ציבור אינם רק אלה הנוגעים לכלל המדינה והחברה שבה ("תחומין" כולל בשמו כראשי תיבות שני מלים אלו – חברה ומדינה, כשתא' של תורה מקדימה את שתיהן). כל ענייניו של בית משותף, ואפילו של חברה קטנה ושותפית נכנסים בקטגוריה זו גם כן. הרי בעיה: חבר ועד בית התרשל בעת קבלת דמי הוועד, וסכום מסויים אבד לו – מה דינו כלפי שאר הדיירים? מחבר המאמר (הרב עזרא בצרי, ראב"ד בירושלים) טוען שמעיקר הדין הוא פטור, שכן זהו מה שנקרא בתורה "בעליו עמו – לא ישלם". התחייבויותיו של חבר הוועד כלפי שכניו אינן פחותות מחיוביהם כלפיו. בסופו של דבר, כפשרה, הוא מחייב את חבר הוועד ברבע מהסכום. לא ברור מניין הגיע לחלק זה – רבע, ומדוע לא כרגיל חצי?

שני שותפים בחברת ביטוח – בבואם לפרק את השותפות התברר שאחד השותפים גייס יותר לקוחות מאשר האחר. האם עליו להעביר חלק מלקוחות אלו לזה שהיה שותפו? ההלכה – כך מביא ה"ר זלמן נחמיה גולדברג (גם הוא ראב"ד בירושלים) – משווה ציבור לקוחות לדגים העומדים להיתפס ברשת הדייג. הלקוחות נמצאים בכיסו של סוכן הביטוח, כמו שהדגים נמצאים כבר ברשתו של הדייג. משום כך לקוחותיה של אותה סוכנות ביטוח "שייכים" לסוכנות, והיינו לשני השותפים גם יחד, ובבואם להתחלק ב"אוצר" עליהם להתחלק בו שווה בשווה. שאלה זו היא אחת מתוך חמש שאלות קצרות שבהן דן הרב גולדברג. לעתים כוחה של תשובה, ומידת המשיכה לעיין בה, נובעים דווקא מתוך שהיא קצרה ותמציתית. אנו רגילים לכך מתשובותיהם של הגאונים והראשונים, בעוד שאצל האחרונים אנחנו מוצאים אריכות רבה, ולעתים מייגעת. יפה עשתה המערכת שהחזירה לנו במעט טעמם של ראשונים.

גם דיני ארוחות יש להם עניין לציבוריות ולשותפות. אלה נועדו לא רק ליחיד, שהרי מהפסוק "במקהלות ברכו ה'" למדו חז"ל שדין אחר יש למברך ברכת־המזון יחידי ולמברכה בציבור של שלושה או עשרה. מה מצרף קבוצת אנשים זו לקבוצה אחת? האם די בכך שכולנו מצטיידים באותו אוכל המוגש מאותו מטבח, גם אם אנו מתיישבים בשולחנות נפרדים באותו חדר־אוכל? האם מועד תחילת הסעודה קובע, או דווקא סיומה? עוסק בכך הרב דניאל מילר, ראש הישיבה הגבוהה בקדומים. הצעתו היא לתלות שלט בפתח חדר האוכל, שכל הנכנס לסעודה עושה זאת על מנת לברך ולזמן יחד בסופה של הארוחה – אתגר לגרפיקאים ולציירי שלטים.

אולם גם בעיתויו של היחיד נידונות בספר זה. הרב ארי שבט (ממכללת אורות־ישראל באלקנה) מתלבט כיצד יברך גר בברכות השחר את ברכת "שלא עשני גוי". עיקר הבעיה היא, שאם אנו מפלים אותו (לרעה או לטובה?) בברכה זו, נמצאנו עוברים על "תורה אחת תהיה לכם, לגר ולאזרח הארץ", חס ושלום נמצאנו עולבים ומשפילים אותו. ואני תמה: האם משפילים אנו אשה שמברכת בשונה מהגברים, ובמקום שהם אומרים "שלא עשני אשה" היא מברכת "שעשני כרצונו"? וכי אין לנו תורה אחת לגבר ולאשה, השווה הכתוב אשה לאיש לכל דינים שבתורה?! אבל בסופו של המאמר אני מוצא שהאדם הישראלי, שבכ"ה נעשה בעל כרחו "לא־גוי", הוא פחות־ערך מגוי שעשה את עצמו מרצונו "לא־גוי".

הראשל"צ, הר"ר מרדכי אליהו, דן בחולטלית, חולצה שבשל מיפתחים משני צדיה נעשית טלית ומטילים בה ציצית; אבל כדי שתהיה סגורה, כפי שצריך כדי לשמור מפני הקור ומטעמי צניעות, סוגרים מיפתחים אלו באמצעות רוכסן וכדומה. אם הצלחתי להבין היטב את מסקנות המאמר הקצר הזה (חבל שלא הובאו בסופו המסקנות הלכה למעשה) הרי שחיבור כזה מבטל את חיובה של החולצה בציצית, אין יוצאים בה ידי חובת ארבע כנפות.

נתח רציני מהספר עוסק בבעיות של הלכה ורפואה. יפה כותב הרב יגאל שפרן (ראש המחלקה העוסקת בשאלות מדור זה, ברבנות הראשית של ירושלים) שהרופא שונה מה־physician או מהדוקטור – הרופא עוסק גם בתרפיית הנפש ובהרגעתה, ואילו הפיזישן עוסק בחלקו הפיסי, הגופני של האדם; והדוקטור – כל מעייניו בדרגה האקדמית שאליה הגיע(!). במדור זה עוסק הראשל"צ הרב אליהו בקשי־דורון בשאלה (כמדומני עדיין היפותטית, אבל מי יודע?) האם מותר לאשה להיכנס להריון על מנת להפיל את עוברה כדי שרקמותיו תסייענה לאביה בריפוי מחלת הפרקינסון שבאה עליו? המסקנה היא שכבוד אב במקומו מונח, אבל קדושת החיים, גם אלה של עובר במעי אמו, חשובה הרבה יותר.

קובץ הלכתי מאויר

חידוש מרענן ב"תחומין" – מאמרי רפואה, ודווקא בתחומים מאד עדינים, מלווים באיורים ובצילומים. אשר מצד אחד הם מאירי עיניים ובכוחם להסביר את המלים, ומאידך הם מספיק מעורפלים וסכימטיים כדי לא לגרות יתר על המידה. לא כל־כך הצלחתי להבין מדוע עליי, כהדיוט, להכיר את כל סוגי הספקולום (מכשיר בדיקה רפואי) הקיימים בשוק. מסתפקני אם הרופאים מכירים את כולם, אבל חזקה על מאמר שנכתב במשותף ע"י רב ואשתו הרופאה (הרב יואל וה"ר חנה קטן) ששאלה זו עמדה גם לנגד עיניהם.

בתחום אחר מסתייע מחבר אחר (הרב חזקיה רוטשטיין) באיור – מפה ששורטטה ע"י המשלחת הבריטית לחקר ארץ־ישראל (P.E.F.) – כדי לאתר מקומות שצויינו על ידי האר"י ותלמידיו כמקומות שבהם נקברו בגליל אישי תנ"ך, תנאים ואמוראים. המפה צויירה בשנות השבעים של המאה הקודמת (1871־1876), ואני מתקשה להאמין שאכן זוהי המפה המדוייקת המוכרה ביותר לתקופתו של האר"י, שקדם לה בכ־300 שנה. מעניינים דברי המחבר בסוף המאמר, והמקבלים את חיזוקם בהערת מערכת סמוכה: לא תמיד צריך לצפות שבתוך הקבר נחה גופתו של האדם ששמו רשום על הקבר. במקרים אחרים מותר להניח שזוהי רק אנדרטת זכרון ונפש לנפטר הנכבד, שהוצבה במקום, גם אם גופו נח הרחק הרחק מכאן. מקום כזה משמש כמקום להתייחדות עם נשמת הנפטר וכאתר שבו ניתן לקבל השראה בעת העיסוק בתורתו. בעיניי פותח משפט זה פתח לעסוק בקבריהם של גדולים שנפטרו גם הרחק מקבריהם האותנטיים, בלא צורך שנצבא בהמצאתנו על מקומות מסויימים ובתאריכים מסויימים דווקא. חומר למחשבה.

אי אפשר לסיים סקירה זו בלא לפתות לאוהבי מאמרים ארוכים ומקיפים המופיעים בכרך זה, גם אם כל נסיון לתמצת אותם במשפטים ספורים יוצא להם ולמחבריהם. הכוונה למאמרו המקיף של ד"ר זרח ורהפטיג הי"ו על תקנות הרבנות הראשית לדורותיה (38 עמודים); ושוב מיודענו משנים שעברו ב"תחומין", ה"ר צבי יהודה בן־יעקב מבי"ד לענייני ממונות ברמת־גן, הכותב הפעם על עיקול נכסים ועיכוב יציאה מהארץ (34); וראש מכון צמ"ת, המכון המוציא לאור ועורך קובץ חשוב זה, הרב ישראל רוזן, הסוקר ומביא עובדות מפתיעות בנושא של מיקרופון ורמקול בשבת (23). ולרשימה זו אי אפשר שלא לספח את רשימותיו המתוצות של הרב מאיר הנגר, מאיר־לציון, הסוקר הפעם 991 מאמרים שהתפרסמו ב־117 כתבי עת תורניים במשך שנת תשנ"ב. באיזה שטח מדעי אחר מתפרסמים מספר כה רב של כתבי עת (ויש להניח שלא את כולם שופה עינו של הרב הנגר), ומספר עצום כזה של מאמרים – ומדובר רק במאמרי הלכה. אין רשימותיו של הרב הנגר עוסקות במאמרי מחשבה ומוסר, פרשנות ופלפול. מתי כבר ייצא ספר ובו כל מפתחותיו של הרב הנגר מדורים יחדיו?

כיוון שעסקנו במפתחות, נציין את 32 עמודי המפתח החותמים כרך זה של תחומין, ומאפשרים כניסה לעולמם של חמשת כרכי "תחומין" האחרונים (יא־טו). בסדרות ותיקות יותר מ"תחומין" לא זכינו למפתח ראוי לשמו עד כה, ו"צעיר" זה (בסך הכל בן 15 שנה!) כבר הספיק להגיש לנו שלוש פעמים את מפתחותיו – לאחר כרך ה', בסוף כרך י', ועכשיו. עורך הקובץ מאחל לעצמו ולקוראיו בראש הספר, שהתייצבותו של הקובץ על המעלה הט"ו יזכה גם בפתיחות שערי המקדש – מהעט שלו ליושב במרומים!

ילדות ובחרות של אלבר קאמי

מאת יוסף פרידלנדר

אלבר קאמי, אדם הראשון, תירגמה מצרפתית אילנה המרמן, ספריה לעם, הוצאת עם עובד, תשנ"ה

אלבר קאמי (1913–1960) נולד באלג'יריה. אביו נהרג במלחמות העולם השניה, כאשר קאמי היה בן שנה. אמו הייתה כמעט חרשת־אילמת, וילדותו חלפה תחת חסותה ושליטתה של סבתו. עובדות אלה שימשו תשתית של הכרת עולמו של קאמי, שגדל והיה לסופר חשוב בצרפת, וזכה לפרס נובל לספרות בשנת 1957.

קאמי היה סופר להוט והוגה דעות מעורב בבריות, ולהגותו, ליצירותיו ולמחזותיו השפעה על בני דורו. כל ימיו חיפש הסופר את טעם הקיום האנושי. מצד אחד – השתוקק למוחלט ולשלמות שבחיים, ומצד שני – למד שאין להעמיד את הקיומיות האנושית על עקרונות רציונאליסטיים ומאוזנים. תודעת הניגוד הזה מביאה לידי מתח מתמיד, אשר בו מקיימים גיבורי "האבסורד" של קאמי את חירותם הפנימית מול הכוחות הפועלים בחוץ.

שופטי פרס נובל פסקו בשעתו, כי קאמי "מעמיק בכובד ראש את הבעיות המעסיקות את המצפון האנושי", במתח של קטבים וניגודים.

את כתיבתו שיעבד קאמי לרעיונותיו בצורה של דרמטיזציה אמנותית ומרשימה. לפעמים היתה מעורפלת, בכוונה או שלא בכוונה, ולא ברורה די צורכה. אבל על־פי־רוב הביעה את האבסורד המביא לידי ניהיליזם מוסרי. מולו עומדים האידיאליסטים המעטים הבודדים, המתמודדים עם יצר לב האדם, הרע, כידוע וככתוב, מנעוריו.

הסיפור "הדבר", אשר זיכה את קאמי בפרס נובל, מתאר עיר מנותקת בגלל מגפה שפרצה בה. זהו המשל, והנמשל – צרפת הכבושה בידי הגרמנים הנאצים. רוב התושבים נגועים ומושחתים, ומיעוטם בלבד מורד ומנסה לעמוד בפרץ, הרי זו המחתרת האנטי־גרמנית. בבעיה דומה עסקו סארטר וסימון דה־בובואר, אך מסקנותיהם היו שונות. למרות זאת נמצאו מבקרים שקשרו את קאמי לאקזיסטנציאליזם של סארטר.

ייסורים ותקוות של הכל

הרעיון של אדם הראשון משרת את קאמי, כאשר הוא בא לספר על עצמו, על ילדותו ונעוריו. אדם פשוט זה חי וגדל בתקופה ובמקום המלאים זעזועים פוליטיים וחברתיים. מראשיתו עומד הנער לגדולו בבדידות שאינה מותרת כלל. כבר המקום בלבד – אלג'יריה של זמננו, מערבב בתוהו – אבל לא מעכל – את ימי הביניים של המוסלמים ואת המאה העשרים של הצרפתים. האוכלוסייה שלה בינלאומית: ברברים, נוצרים מכל המוצאים והמינים, מוסלמים, צרפתים ויהודים. הארץ מעניקה רוח וניכור לילידים שלה, "ייסורים של הכל ותקוות של הכל" המשל הזה גורלו של סיזיפוס במיתולוגיה היוונית, כפי שקאמי תיאר במחקרו "מיתוס של סיזיפוס".

מסקנתו של קאמי, שהכל הבל ורעות רוח, ככתוב בספר קהלת, אינה אלא "בעיה פילוסופית אחת חשובה באמת, היא בעיית ההתאבדות. הכרעה, אם ראויים החיים להיותם אם לא, היא בעיית היסוד בפילוסופיה".

זמן קצר הצטרף קאמי לקומוניסטים. אך מעשיו הנוראים של סטאלין הרחיקו אותו מהם והפירוד בינו לבין רבו וחברו סארטר. סארטר ידע את האמת על הרודן האכזרי ושתק.

לספר "אדם הראשון" יש היסטוריה משלו, שנמשכה שלושים וארבע שנה לאחר מותו של קאמי. אלמנתו ובתו של הסופר סרבו הרבה כדי לעשות מכתב־יד לא מעובד ולא מוכן לדפוס רומן, לפי כוונתו של המחבר. ואכן הספר עלה בידם, והספר נתקבל בהתלהבות ובהתרגשות כתעודה אנושית ואמנותית ממדרגה ראשונה.

עולם הילדות והנעורים מתואר בחום הכובש את הלב. הדמויות של הסבתא, האם ובני המשפחה האחרים יוצאים בתפארת טבעית וריאלית. כולם חיים בעניות שאינה מנוולת. כולם מקיימים את עצמם בעבודה קשה ובתנאים קשים, וכל אלה מתוך כבוד עצמי שאין למעלה ממנו. אנשים אלה, עם כל הפרימיטיביות המושלות שלהם, שומרים על צלם האדם כבני חורין גמורים. הנער, שאינו בער, סופג וקולט, רואה ושומע את עלבונם של הבריות, שהם עצמם אינם מודעים לו כלל. באימרה החוזרת של הסבתא "אנו עניים" אין בושה ואין גאווה, ואין תחנוני עזרה ופניות לקבלת סעד. יש קביעת עובדה, נוקשה, אכזרית, ללא תחושת אשמה וללא רצון להאשים אחרים. אין תלונות על מרי הגורל. יש גורל, לא מרי, ואין טענות כלפי מעלה וכלפי מטה.

הנער מחפש את עקבי אביו. הוא בולע בצימאון כל בדל ידיעה עליו. מכל המידע שמגיע אליו פירורים פירורים הוא לומד, שאביו היה מעוני עולם. הוא גוייס לצבא הצרפתי שבאלג'יריה, נהרג בקרב ליד המרן, הידיעות שהגיעו לאלמנה היו דלות ומעטות. "אצל העניים" – כותב קאמי – "אפילו הזיכרון מותו דל מאצל העשירים. יש לו פחות ציוני דרך בחלל, שכן אין הם מרבים לצאת ממקום מגוריהם – – – זמן של חיים חדגוניים ואפורים. אמנם יש הזיכרון של הלב, שאומרים שהוא הוודאי מכולם. אבל הלב נשחק ביגיעה ובעבודה, שוכח מהר יותר תחת משא התלאות. רק אצל העשירים הזמן האבוד שב ונמצא. לעניים אין הוא מסמן אלא את נתיבה המעורפל של דרך המוות".

הדמות הראשית, הסבתא, "צבעית ונוקשה לא קיבלה עליה את הדין מעולם", היא שלטה בילדותו של המספר שלטון ללא מצרים, כמחנכת קפדנית. הילד אהב אותה אך את מיטב אהבתו ולבו מסר לאמא שלו, שהייתה כמעט חירשת־אילמת, וכל אהבתה לשני ילדיה קברה עמוק בלבה. הנער גילה אהבה זו ונפל בשביה, וכל חייו שמר אמונים לאמו, שהיא, ורק היא, היתה הכוכב העניו הצנוע, אשר האיר את גורלו בתהפוכות חייו.

והיה עוד אדם אחד: מורה בבית הספר העממי. דמות מחנכת מושלמת, אשר היה מטפל בילדים עניים מוכשרים, מכוון את דרך חייהם ועומד להם בשעת דוחק. לאחר קבלת פרס נובל כתב לו קאמי:

"כשקיבלתי את הבשורה, הראשון שחשבתי עליו, אחרי אמי, היית אתה. בלעדיך, בלי היד החמה הזאת, שהושטת לילד הקטן העני שהייתי, בלי תלמודך, והדוגמה שנתת, לא היה קורה מכל אלה – – – זו הזדמנות, מכל מקום, לומר לך, מה היית, ועודך בשבילי ולהבטיח לך שמאמציך, עבודתך והנדיבות שהשקעת בה עודם חיים בלבו של אחד מתלמידיך הקטנים שלמרות שנותיו לא חדל להיות תלמידך המכיר לך טובה".

איך אמר רבי עקיבא לתלמידיו: שלי ושלכם – שלה (של רחל אשתו). וכך אמר אלבר קאמי למורה הדגול: שלי – כולו שלך.

בלי שורשים ובלי אמונה

כאשר הנער גדל, והוא בן ארבעים ועורך מסע לנופי ילדותו באלג'יריה, הוא מבקר בבית הקברות ורואה המוני קברים של המתיישבים הצרפתים האחרים. כל אחד מהם עשה את דרכו "בחשכת השנים המכסה את ארץ הנשייה הזאת, שכל אחד בה הוא אדם הראשון, שהוא עצמו נאלץ לגדול בה לבדו, בלי אב – – – והיה עליו ללמוד לבדו, לגדול לבדו, להוסיף כוח ועוצמה, למצוא בעצמו את המוסר שלו ואת האמת שלו – – – ללמוד לחיות בלי שורשים ובלי אמונה" והכול לבדו, בלי זיכרון, להיכנס אל העולם של בני דורו ואל ההיסטוריה הנוראה והמסעירה שלו.

וכך הולך הנער, מתבגר ומוצא את דרכו. "ועם זאת הוא יודע בוודאות שפחות הוא משפל האנשים, ועל כל פנים אפס גמור לעומת אמו – – – דרך חיים זו (שהספיקה לו בעת ההיא בנסיבות שהיה נתון בהן, ולא הספיקה אחר־כך לנוכח העולם החולה בסרטן) וכדי ליצור לו מורשת משלו".

אבל אי־שקט פנימי מכרסם בו. מין "בערה שוורה הצפתה בו, כאחת מאותן בערות של כבול: דליקה זו מעוררת בו תשוקות וחרדות ובעגועים, והצורך הפתאומי בפשטות ובאיפוק, וגם שאיפתו לא להיות כלום. כן, התנועה האפלה הזאת במשך כל השנים האלה תאמה את הארץ העצומה הזאת שמסביבו".

האפילציקן באפלה של הארץ, השורפת את האנשים בחום הלוהט בקיץ, ושוטפת אותם בגשמי זעף ובסערות בחורף, נולד "הלהט" הרעבתני הזה. תאוות החיים שקיננה בו תמיד, וגם עכשיו עודנה קיימת בשלמותה, ואין בה אלא להגדיל עוד – במחיצת משפחתו שנשבה ונמצאה לו, ולנוכח מראות ילדותו – את מרירותה של התחושה הנוראה פתאום, שימי הנעורים מתקים לו...

גיבורנו נולד בארץ בלי אבות ובלי זיכרון, בארץ אוכלת יושביה ומוחקת את שמותיהם של הדורות שקדמו להם. גם הוא עצמו "כמו להב בוהק ורוטט עדיין, שנגזר עליו להישבר במכה אחת, ולתמיד – ציפאון זו לחיים מול המוות המוחלט". וכך הוא מרגיש, שהחיים והנעורים והאנשים חומקים ממנו. כל מה שנשאר – היא התקווה, שהכוח האפל אשר חינך אותו ולא הכזיב, "שהכוח הזה, באותה הנדיבות שבה נתן לו טעמים לחיות, יתן לו גם טעמים להזדקן ולמות בלי להתקומם".

ניבא קאמי ולא ידע מה ניבא. עם הדברים האחרונים האלה בילקוטו פגע בו המוות בתאונה קטלנית ומנע בעדו להזדקן ולמות בדרך הטבע. אך ספרו האחרון, על ההגות שבו ועל אמנות הכתיבה שבו, הוא וידוי אחרון על החיים הראשונים, המאיר את ילדותו העלובה והמאושרת גם יחד. בעלבונה היא היא האושר, וגם החוסר, אשר מעטים בלבד זוכים לה, ועוד מעטים מסוגלים לספר עליה ולתאר אותה, כפי שעשה אלבר קאמי לפני מותו.

מנחם בן־ישר

אהליך יעקב

מה טבו אהליך יעקב
משכנותיך ישראל
פתחיו, אל אהל אחר בל שוזף
לא מול פתח שכנו יאהל

כי טבו אהליך יעקב
בתי ישראל הצנועים
יפריחו ענוה, כגן עדן וטוב
על נחל באר יה נטועים

מה ברך אהליך יעקב
נביא הגויים, זה בלעם
פיו על כרחו ברכתנו יטוף
כי אלוה ברך זה העם
ידי מספגה מול אהלי יעקב
הקוסם שנשך והברה
ועצה יעץ, איך אלוה יאסוף
מהם ברכתו שברך

כי הנה מאהלי יעקב
יצאו אל קצות בנות מואב
כהמה היצר יבער וישטף
ובת אל נכר או יאהב

ונחת את אהליך יעקב
בגלות עמם ונדרו בניו
ונה אלוהים, הבלי שוא ירדוף
ויסתר מהם אל את פניו

אין ברכה באהליך יעקב
קללה נבת אל נכר
ונה ישראל גם ונח השוב
את כל ברכותיו עבר

וגם היה באהלי יעקב
לבלות בשמה נואפה
ארבעה ועשרים אלף יגף
– המתים במגפה

על "תורתן שלבני תימן" של פרופ' יהודה רצהבי

ששים שנות מרדף בשדות הציד של כתבי היד התימניים

מאת נעמי גוטקינד

ששים שנה רודף פרופ' יהודה רצהבי אחרי כתבי היד התימניים המקוריים, הצייד הנמרץ ביותר והבודד ביותר בתחום האזוטרי הזה, יורשם הנאמן של ר' יחיא קאפח ור' אברהם גראף, שעשו כמותו לפני שני דורות.

אך בעוד קודמיו הגדולים מצאו ותיארו ברשימותיהם הביבליוגרפיות, האחד 53 והשני 79 ספרים, רצהבי, שעמדו כבר לרשותו אמצעי התחבורה המודרניים והמטוסים ערכו לו קפיצות הדרך בין יבשות וספריות העולם, מאוקספורד ועד ניו־יורק והאוספים הנדירים משאן ועד עולי תימן שבישראל, נחשפו בפניו – הגיע ליותר מחמש מאות כתבי יד.

להערכתו, אלה הם כתשעים אחוז מהחיבורים התימניים הקיימים היום בעולם. היתר, אבדו והתפוררו בגניזות, הובאו לקבר ישראל או נשמרים בקנאות בידיים פרטיות.

והאם יש לך ממשיכים, שאלתי בבואי לשוחח איתו על ספרו החדש "תורתן שלבני תימן" (בהוצאת מכון משנת הרמב"ם), שבו תיעד את מאות כתבי היד הנדירים שגילה. בשמחה ענה, שאם במשך עשרות שנים היה פרש בודד בשדות הציד של כתבי היד, היום יורשיו הם תלמידי ישיבות תימניים צעירים העוברים מבית לבית בין זקני העדה ומחפשים כתבים כדי לגאלם מאנונימיות ואבדן.

לא פשוט לחלץ כתב יד תימני עתיק מידי בעליו. ההערצה העצומה לכתבי היד הקדושים מתוכנתת לתוך הצופן הגנטי של יוצאי תימן. הם מעבירים אוצרות כאלה ביראת כבוד, בירושה מדור לדור וכיום ידוע להם גם ערכם הכספי הרב. רבים חוששים שהדפסה או העתקה יפגמו בערך הנכס. ומדובר אכן בנכסי רוח ותרבות, שכן בתימן לא היו בתי דפוס אבל היו מעתיקים מוכשרים בעלי יד אמנותית (בספרו של רצהבי תמצאו תצלומי כתבי יד המעוררים התפעלות והנאה אסתטית רבה בכתב האמנותי, היפהפה והברור שלהם), ואלפי בעלי בתים שמרו על הכתבים כעל בבת עינם. ודורות להם נשמרו עד ימינו כתבי יד נדירים שאין כמותם בשום מקום בעולם, וניצלו יצירות כמו דיוואן השירה של אברהם אבן עזרא, שרק בתימן היה קיים ולא בשום מקום אחר.

ציד תוך בילוש

רצהבי הקדיש לפעמים שנת בלשות שלמה כדי לצוד אחת מהיצירות הללו. כנראה התברך בתכונות הנדרשות לכך, שילוב של סבלנות אין קץ, עקשנות, שיגעון לדבר אחד, נכונות לעבוד קשה וללא תמורה מיידית.

וזה לא שאופי החוקר־בלש התפתח בו במהלך השנים. כנראה נולד איתו, שכן כבר בגיל ארבע עשרה, כשהתפלל מתוך התכלאל (סידור תפילות כל השנה, בנוסח תימן), התסקרן לדעת יותר מפירוש "עץ החיים" של המהרי"ץ (ר' יחיא בן יוסף צאלח) גדול חכמי תימן במאה ה־18, שהיה מודפס בסידור. בערך מהגיל הזה, היה כורה אוזן בבתי מדרש ובתי כנסת אחרי כל שמועה על יהודי תימני שיש לו כתב יד והיה נוסע לביתו, מכתת רגליים בין שבילים וכפרים, מעברות ושכונות (קחו בחשבון שמאמרו הראשון הופיע ב־1936) כדי לראות ולהעתיק את כתב היד. יום אחד שמע שבביתו של רב תימני מסויים יש כתב יד נדיר של שו"ת המהרי"ץ, אחד משניים בודדים שקיימים בעולם. נסיון לברר האם יזכהו בראיית האוצר – נכשל. אותו רב לא העלה בדעתו להראות את כתב היד לאיש, פחות מכל לתלמיד התיכון יהודה רצהבי.

מה עשה הבחור? כשגילה שקרוב משפחה שלו, רב תימני שנטה לו חסד ואהבה, קשור בקשרי נישואין עם בעל כתב היד, פנה אליו ואמר לו: "דודי אהובי, שמעני נא, קח את כתב היד בהשאלה מאותו אדם לצורך עיון, הוא יתננו לך – ולאחר מכן תן גם לי לעיין בו. אם הערמתי עליך, תקותי שעשיתי זאת לשם שמים ולא יקפידו עליי".

והוא ממשיך לספר: "שלושה ימים רצופים הייתי יושב ומעתיק מאותו כתב יד, ואחרי פטירתו של בעליו, הרשיתי לעצמי לפרסם את מאמרי הגדול על החיבור. היה זה ב־1938. הרגשתי שגיליתי דבר גדול. בכל זאת, ספר שיש ממנו רק שני עותקים בעולם. מאז – כבר נדפסו חלקיו גם ע"י אותו קרוב שסייע בידי להעתיקו וגם ע"י בניו של אותו אדם".

בשיטות כאלה ואחרות ומתוך התמסרות גמורה המשיך רצהבי הצעיר לאסוף אינפורמציה ולהעתיק מתוך כתבי היד התימניים עד שהצטברו אצלו שלוש מאות חיבורים, אותם תיאר בקצרה למקצועותיהם, במאמר גדול שפירסם ב"קריית ספר".

טעם של ראשוניות

שיטתו בתיאור הולכת בעקבות המסלול שהתוו הרב קאפח והרב גראף. הוא מספר משהו על חיי המחבר, נותן תמצית קצרה על תוכן הספר, מעתיק מתוך ההקדמה (ההקדמות חשובות ביותר לצורך אינפורמציה היסטורית על תקופת החיבור וגם מדגימות את סגנונו של המחבר), מציין האם כתב היד נדפס, היכן ומתי, מוסיף את שמות ספריו האחרים של מחברם ומצרף ביבליוגרפיה של ספרים ומאמרים שנדפסו עד ימינו, על אותו מחבר.

לתרומת עבודת המחקר הזו, יש טעם של ראשוניות, שכן אם ביבליוגרפיה של הספרות היהודית באירופה, נעזרת בעובדה שרוב הספרים יצאו לאור בדפוס, הספרות היהודית התימנית היתה נעלם כמעט גמור עד רצהבי. היום, נעזרות ברשימות ספריות גדולות, והספריה הלאומית בירושלים רוכשת כתבי יד לפי רשימותיו. מפעם לפעם מגיעים לביתו גם סוחרי כתבי יד כדי שיעריך ערכו של כתב יד תימני שהוצע להם לקנייה הוא נותן להם ממומחיותו, עצת חינם.

רצהבי מקווה שחוקרים צעירים מבני תימן, המגלים היום נטייה לחזור לשורשים, ייעזרו בספרו כמדריך לכתיבת עבודות על ספר זה או אחר השייך למסורת משפחתם או שתוכנו קרוב ללבם. הוא חילק את כתבי היד לפי נושאים, ויש בהם יצירות בהלכה ובשו"ת, בפרשנות התורה והמסורת, בעיבור ותכונה ובשירה, במוסר ובהיסטוריה.

למרות שחלק נכבד מן הכתבים הוא לקט ופרשנות (הרבה מאוד פרשנויות של הרמב"ם ושל הזוהר), מאמין רצהבי שהודות לעבודתו הוכיח שבני תימן גם יצרו יצירה מקורית. בראש סולם יצירה זו, בתחום המדרשים, הוא מעמיד את "מדרש הגדול" של ר' דוד בן עמרם עדני, אחד ממדרשי ישראל החשובים והפחות ידועים בעולם.

מדובר בלקט עשיר על כל התורה, מתוך ספרות המדרש, מעובד ומוגש בעברית בלבד (נטול ארמית וערבית כלל), כולל מדרשים עתיקים שלא תמצא בשום מקור אחר, גם לא בתלמודים ובמדרשי חז"ל. משוקעים בו ספרים שנחשבו לאבודים, כמו "מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי" וספרי "זוטא" ויש בו גרסאות מקבילות למדרשי התלמוד שהם חומר גלם מרתק לחוקרים שעדיין לא נעצו בו שיניהם כראוי. מדרש הגדול היה נפוץ בין יהודי תימן יותר מכל מדרש אחר והם גם כתבו עליו פירושים, ששניים שרדו עד היום ורצהבי מתאר אף אותם.

לפני כל פרשה, יש במדרש הגדול קטע פיוטי, וקטעים אלה נחשבים ליצירות השירה הראשונות בשירת תימן.

חוסר מודעות עצמית

אגב שיחה, נוכחתי שפרופ' רצהבי מדבר בכאב על חוסר המודעות העצמית של בני עדתו, על ענוות היתר שלהם ונמיכות קומתם בעיני עצמם, שגרמו להם לא לשמור את יצירתם המקורית.

המקרה של המשורר רבי שלום שבזי הוא סימפטומטי.

עם כל הערצתם אליו, שמרו בני תימן רק מאה משיריו. רצהבי, בעבודת נמלים של שיחזור ובילוש על סמך כתבי יד, הגיע ל־800 שירים, ועדיין גם אלה אין מקיפים את כל יצירת המשורר. הוא הדין בספרות השו"ת. השואלים היו רושמים את שאלותיהם על פיסות נייר, וכשקיבלו תשובות מגדולי הדור בתימן – לא השכילו לשמרם ולהעתיקם וכך נשארו רק מעט שו"ת תימניים, ביניהם כמה מתשובותיו של המהרי"ץ שנאספו לכתב יד בשם "פעולת צדיק", על ארבעת הטורים. נשמר גם ספר "זבח תודה" על השולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה וטריפות. מהרשימות של רצהבי בספרו מתגלה ששו"ת בענייני שחיטה היו נפוצים ביותר ואף נשמרו יחסית במספר גדול. שכן, יהודי תימן היו פזורים במאות מקומות יישוב, ובכל מקום היה שוחט ובודק.

אבל נחזור למדרשים, שביניהם טמון חומר מקורי מרתק, המצפה עדיין לחוקריו. כך למשל מצאתי אצל רצהבי מדרש תימני־פילוסופי אנונימי שהחוקר מעריך כי נכתב במאה ה־15. הוא מחולק לעשרה פרקים של שאלות ותשובות, ושולל את השימוש בשיטת האליגוריה בתורה, ומלגלג על מדרשים אחרים המפרשים למשל ששרה ואברהם לא היו אישים היסטוריים או ש"שנים עשר בני יעקב – הם שנים עשר המזלות" או שקריעת ים סוף לא היתה ולא נבראה אלא משל היתה וכדומה. באחד המקומות במדרש הזה נאמר: "יאל תקצץ בנטיעותיו // שתוך חוקים ומשפטים הכל מצוותיו / אם אין נטיעות היכן פירות // אם אין שבת היכן אות // גם הענין היכן ידיעתו בלא מצוות // אם אין ציצית היכן זכירת מצוות // שתיים ועשרים אותיות // ביצד ידיעתן בלא להיות...".

כשרון השירה של בני תימן מוכח את המעיין ב"תורתן שלבני תימן" בכמה וכמה רגעים של נחת, כשרצהבי מעתיק מתוך ההקדמות היפייפיות של חיבוריהם וליקוטיהם.

הנה למשל מהקדמה של "מאורי אורים" של ר' יצחק צברי, חיבור קבלי על "שמונה שערים" לר' חיים ויטאל ועל "פרדס רימונים" לר' משה קורדובירו: "מפעמי חיים מעמנתי ואקח מפריו ואוכל // ויהי בפי בדבש למתוק // כמו כלב המלקק – מתוק הגדול בקיצור דבריו /... ומעמנתי מעט מועיד ממעמקי דבריו / ומשרשי ספרי אמורותיו / אשר לא יכלו שמים רוב פרחותיו וגו'".

הנה עוד הקדמה מלבבת, זו שכתב ר' יוסף מסעוד לפירושו על "בראשית" ו"שמות" הנקרא "ספר הזכרון": "יאמר הכותב קל מתולעת / ושפל ממסורעת / אמר הכותב שפל תבונה / בעיני כל שמה ומוחה". החיבור מיוחס למאה ה־18 ומחברו התפרסם כחולק מהלכה בכמה עניינים על בית הדין בצנעא.

בעל מחלוקת מפורסם אחר הנזכר בספר, הוא ר' שלום שרעבי, שנודע גם כרש"ש או השמ"ש, ושכונה גם "המקובל האלקי" ר' שר־שלום". מגדולי המקובלים בירושלים במאה ה־18 (נפטר ב־1777), שכאשר עלה מצנעא לירושלים, עשה תחנות בדרך בבגדד ודמשק. בזו האחרונה חלק בחריפות על רבני העיר בעניין כותבת אכילה כזית בליל פסח. בירושלים, מספרות עליו האגדות הרבות שנקשרו בתמותו, הצפין את חוכמתו והתקבל כשמש בישיבת המקובלים "בית אל". אך עד מהרה נתגלה ואף נתמנה לראש הישיבה. חיבוריו הם כולם בקבלת האר"י ומפורסם ביותר "סידור הכוונות" שערך. בין האגדות שסיפרו עליו בני תימן היתה גם גרסה חדשה לפרשת יוסף ואשת פוטיפר. אשתו שברח מצנעא משום שחשקה בו גבירה מוסלמית. סיפרו עליו גם שזכה לגילוי אליהו ושהיה בעל ניסים. רצהבי מונה את עשרות חיבוריו, ביניהם "רחובות הנהר" שהם פירושים להקדמות האר"י וספרי כוונות לברכת הלבנה, לקריאת שמע שעל המטה, לספירת העומר ועוד.

מנהגים ייחודיים

הוכחתי שבתחום ההלכתי, היצירה הרבה ביותר בתימן קשורה לשולחן ערוך בכלל ולענייני שחיטה ובדיקה בפרט. כאן מצאתי את "שתילי זיתים" של ר' דוד בן שלמה מזרחי (משרקי) שלפי תיאורו של פרופ' רצהבי מכיל גם מנהגים של בני תימן שאין להם זכר בשולחן ערוך" והרמ"א ובנושאי כליו של השו"ע. המחבר גם השמיט מספרו כל הגהה של הרמ"א העומדת בסתירה לדברי הבית יוסף. מחבר אחר, ר' יחיא (זכריה) בירב סעדיא המכונה אבן אלזהאם (סוף המאה ה־13) הגדיל לעשות וחיבר ספר שו"ת בהלכות שחיטה, טרפות ואיסורי מאכלות" – בחרוזים: השאלה – מחורזת בשיר. התשובה – בפרוזה. יצירה שהיא שילוב של עניין הלכתי בחשיבות ספרותית.

ברשימת החכמים הגאונים המופיעה אצלו כאסמכתאות לתשובות שניסח בהלכה, מופיע גם אברהם בן משה (בנו של הרמב"ם) שגם הוא כלול בעניין "כאותי אנשי תימן"...

מן ההקדמה שלו לומדים שבמאה ה־13 כבר היה נהוג בתימן טקס מורכב של הרשאה לשחיטה, בנוסח חגיגה ציבורית. התלמיד שוחט עוף לפני הרב, מעוטר בטלית ותפילין לקול זמרה ושירה של הנוכחים. האירוע ננעל בקדיש דרבנן. מלבד אינפורמציות היסטוריות אקראיות שניתן לשאוב מהקדמות כתבי היד, מופיעה ברשימה גם כרוניקה היסטורית אמיתית, החיבור ההיסטורי הראשון שנכתב בידי חכם תימני, ר' סעיד בן שלמה צעדי, המתעד את השנים 1717 עד 1726. למרות שהיו באותן שנים רעב, בצורת ושמד ולמרות שהמחבר שכל בתן שלושה מבניו, הוא מדגיש לא את חשיבות התיעוד כשלעצמו, אלא את מוסר ההשכל הדתי־מוסרי שיש להפיק מהצרות.

בתחום הפיקנטריה של כתבי היד נמצאת גם אפוקליפסה שבתאית בשם "כף החיים" מהמאה ה־17 (1666) של שלמה בן זכריה, פנקס בית הדין בצנעא מהמאה ה־18, חיבור הנקרא "דמה אלנבי" (ספר חסות הנביא) ובו תנאי החסות ליהודים שקבע מוחמד (מהמאה העשירית), כתבי יד של רפואות, סגולות וקמיעות ועוד. תקצר היריעה.

בסופה של שיחתנו שאלתי את פרופ' רצהבי לפשר השם המיוחד שבחר לספרו "תורתן שלבני תימן" בלשון נקבה דווקא, הזכיר לי שבספרות חכמינו בלשון רבים פעמים שמחליפים זה בזה זכרים ונקבות, ויותר שכיוון הצורה תורתן בנקבה כאשר תורתם. ולו, נוחה היתה צורה זו במיוחד, שכן שאף להגיע לצליל מחורז: תורתן / תימן. "מה גם שאיני גורס שמות מודרניים, אני מהדור הישן", חתם בשמץ חיוך. "ובני תימן עדיף על תימנים. שכן תימנים הם גם הגויים שבתימן ובני תימן הינם על משקל בני בבל ובני ארץ ישראל".

נתן־צבי הורוביץ

רדום הלילה

רדום הלילה, כוכב
מי יאיר דרכי?
החשך עוד רחוק
ונדמה בלי קץ
אף קרן אחת בלבי הורידה
נגהה לתהומות
ונפשי ינקה מעולמות.

רופף החלום

רופף החלום מלהאחז
שמחת נצחון נמוגה
הכל ערפל
עודד נפשי הנבוכה
לקול מצהלות
למי אקרא?
חופף ימי אמונה
כי לך תבונה.

صورة عن الاصل

هكذا عن الاصل

בין הדף והמרקע

● האנציקלופדיה התלמודית – הכרך העשרים ושניים

אנציקלופדיה תלמודית, כרך עשרים ושניים. ראשי המערכת: הרב אברהם פרבשטיין, הרב יונה מרצבך, הרב אפרים בורודיאנסקי. חברי המערכת: הרב רפאל שמואלביץ, הרב מאיר דוד ברשס, הרב זלמן נחמיה גולדברג, הרבה אברהם דוב לוין. מנהל: הרב יהושע הוטנר. "יד הרב הרצוג" – איחוד מפעלים תורניים-ספרותיים, הוצאת אנציקלופדיה תלמודית / ירושלים. 350 עמ'

כל הופעת כרך נוסף של האנציקלופדיה התלמודית היא יום חג ללומדי תורה ושוחרי דעת. וברור כי כן הם פני הדברים בכרך שהעיד התותם אותנו הוא "יום טוב". אלא שציבור רחב של שוחרי האנציקלופדיה התלמודית מייחל שימי חג אלה יהיו תכופים יותר ושלמרות שכרך כ"ב הוא רק במחצית הדרך של מפעל אדירים זה (לא הסתיימו הערכים באות ידרך), לא יחזקו השנים ואפשר יהיה לברך על המוגמר.

לא כאן המקום להעריך ולו בקצירת האומר את חשיבותו ותרומתו של מפעל תורני-הלכתי זה מיסודו ויצירתו של הרב מאיר בר-אילן (ברלין) ז"ל ואשר עורכו הראשון ויוצק דפוסיו היה הגרש"י זוין ז"ל, ובדרך שסלל הולכים עד היום. הכרך הנוכחי, כקודמיו, כולל ערכים המבוררים ומסכמים נושאים תלמודיים-הלכתיים ומביאים כל מה שנאמר ונשנה בהם בספרות התלמודית מימי המשנה עד ימינו אלה – בצורה תמציתית ומרוכזת, בצירוף ציוני מקורות מפורטים ומדוייקים לכל עניין דעה ופירוש.

בכרך זה כלולים הערכים ידיעות מחולקת, יהא מונח עד שיבוא אליהו, "יהרג ואל יעבור" – יעבור ואל יהרג, יובל, יוחסין, יולדת, יום, יום הכניסה, יום הכפורים, יום טבוח, יום טוב. בראש כל ערך הגדרה תמציתית של מהות העניין. כך, למשל, נאמר על "ידיעות מחולקת": "העובר על אותה העבירה עצמה בשוגג כמה פעמים, ונודע לו בין עבירה לעבירה שחטא, ידיעת החטא מחלקת ביניהן לחייבו קרבן על כל שגגה ושגגה, וכן אם עבר עליה פעם אחת ונודע לו באמצעה שחטא, ושוב שכח וגמרה, הידיעה מחלקת ופוטרת מקרבן". או בערך "יהרג ואל יעבור; יעבור ואל יהרג": "החובה למסור את הנפש, שלא לעבור על אחת משלוש עבירות חמורות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, וכשיש חילול השם בדבר, אף על אחת משאר כל העבירות. הרשות – או אף החובה – לעבור על שאר העבירות, כשאין חילול השם, כדי להציל את הנפש".

ואחרי ההגדרה התמציתית מתבררים גדרי הנושא והסתעפויותיו ההלכתיות בספרות התלמודית הרחבה. כך בערך "יום" נאמר כי את השם יום בהלכה מצינו בדרך כלל בשני מובנים: א) כשם וגדר של זמן האור – לעניין מצוות או דינים הנוהגים ביום ולא בלילה, או בשעות וחלקים ידועים של היום – שתחילתו והוא עמוד-השחר או הנץ-החמה, וסופו צאת-הכוכבים או שקיעת-החמה; ב) כציון של זמן – לעניין מצוות או דינים הנוהגים ביום מסויים או במספר ימים מימי השבוע או החודש, או שתלויים במאורע מסויים – הכולל אף את הלילה שלפני היום או שלאחריו, ויש שהוכר יום כשיעור של זמן יום ולילה, שהוא עשרים וארבע שעות. ערך גדול זה מחולק לכמה פרקים: כשם וגדר של זמן, בדברים שמצוותם ביום, כציון של זמן, כשיעור של זמן, שינוי זמנו ומיתוחו, קביעת קו-התאריך. בפרק האחרון מובאת תמצית דעות הראשונים והאחרונים (עד זמננו) בעניין קביעת קו התאריך. אף מכיוון שהשאלה של קו התאריך הוכרה בראשונים בעיקר לפירוש סוגיית הגמרא בעניין קידוש החודש, ולא התעוררו לדון בה הלכה למעשה אלא בדורות האחרונים – בתקופה שלאחר גילוי אמריקה, שהאפשרות להקיף את העולם ממזרח למערב וממערב למזרח נעשתה מציאות יומיומית – יש בסוף הכרך נספח מיוחד ובו סקירה כללית על התפתחות הדיון בשאלה זו, מזמן הראשונים ועד היום. הסקירה בסוגיה מרתקת זו מלווה בכמה מפות.

וזהו, כמובן, רק דוגמה אחת מני רבות, בראשי פרקים, לבירור יסודי של סוגיה תלמודית-הלכתית, תוך הבאת כל המקורות הנוגעים בדבר, כשהרצאת הדברים נעשית בצורה בהירה ובסגנון מגובש.

★

● הלכות עם אהבת ישראל

ספר אור שרה, ליקוט וערך הצב"י יוסף חי סיטו, הוצאת הספריה הספרדית מכון בני יששכר, רחוב יוסף בן מתתיהו 41, ירושלים. 290 עמ'

בספר "אור שרה" מובאות הרב הערותיו והארותיו של הגאון רבי עובדיה יוסף על סדר הספר "בן איש חי", מאת הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל, כשההלכות מסודרות לפי פרשיות השבוע. הרב יוסף חי אסף וריכז את הדברים הפזורים בספרי הרבים של הגר"ע יוסף והביא עוד הלכות, הערות והארות מפסקי הדורו והוסיף משלו בבירור ולליבון ההלכה בבעיות אקטואליות של זמננו.

ההלכות מקיפות תחומים רבים ומגוונים מכל אורח חייו של יהודי, עם התייחסות למצבים של החיים המודרניים. כך, למשל, באחד הסעיפים הנוגעים לשבת יש התייחסות להגדרות "הכנה משבת לחול", לימוד חול בשבת, משחקים וצעצועים, קריעת נייר פלסטיק שמסביב לבקבוק, פתיחת קופסאות שימורים, הפרדת גביעי אשל, החזת מאוורר ותנור חשמלי, רדיאטור, שימוש במדרגות נעות, העברת מצרכים בסל, ריקוד והוצאת כפיים, דלת שנפתחת ע"י עין אלקטרונית, אם שכחו לכבות את הבוילר, זריקת סוכריות על חתן ואיסופן מהרצפה, פירות שנתפזרו בחצר, שינוי זמן בשעון שבת, שימוש בחממות, ביטול בששים, ניפוח בלון, בייביסיטר, שכר-שבת, ברית בשבת.

בתוך הספר הוסיף הרב יוסף חי הלכות שלא נכתבו ב"בן איש חי", כמו הלכות, חול המועד, ספירת העומר, ספר תורה, כללי הקידוק, דיני תשמישי קדושה, גניזה וכו'. בסוף הספר הוסיף "לקוטי הלכות" בקצרה, כמו שעטנז, שילוח הקן, איסור חיקוי דרכי הגויים, פיאות הראש והזקן, לא יהיה כלי גבר על אשה, שביעית, כלאיים, תרומות ומעשרות, זכר לחורבן, יחוד, ציצית ודרך ארץ, ועוד.

לאורך הספר ניכרת המגמה להכניס אהבת ישראל ואהבת אחים. יש מקומות שבהם הוא שוזר ביקורת פנימית על תופעות בקרב שלומי אמונים וקורא לתיקון המצב. נביא כמה שורות המרגימות זאת: "יעקב אבינו אמר לבניו "למה תתראו". בשתי מילים אלה טמונים הרבה חכמת חיים ומוסר השכל ובפרט לבני הישיבות. כי לצערנו ישנם בני ישיבות שהולכים בראש חוצות עם כל התלבושת המאפיינת בן ישיבה, הזה חליפה, מגבעת וכו', אך בהתנהגותם ובמעשיהם הם מותירים רושם שלילי ביותר, ולכן ראוי ורצוי שהנהלות ומשגיחי הישיבות יפקחו עיניהם הדק היטב בשבע חקירות ובדיקות על תלמידיהם ויפה שעה אחת קודם".

★

● סמים – הנגע וההתמודדות

סמים, עובדות, שאלות, בעיות, בעריכת דוד גרין. משרד הבטחון – ההוצאה לאור, משרד החינוך, התרבות והספורט – מרכז ההסברה / שירות הד פרסומים. 479 עמ'

ההתמודדות עם בעיית הסמים בישראל נעשית במישורים שונים, אך המצב מדאיג לנוכח התפשטות הנגע. עורך האסופה שלפנינו, ד"ר דוד גרין, העוסק בבעיה זו מהיבטים שונים, מציין כי תוקף היקפה והצטמצם יחסית של התופעה בישראל, הגיעו אנשי המקצוע להישגים ולחישומים מרשימים, המשתווים לרמה הגבוהה ביותר המקובלת בקהילה המדעית העולמית.

בספר זה נקבצו חמישה-עשר מאמרים, שבהם מביאים אנשי מקצוע חלק מהניסיון הרב שנצבר בשנים האחרונות בישראל בצדדים שונים של הנושא.

בשער הראשון של הספר מאמרים על מנגנוני פעולתם של הסמים, תיאוריות על תלות וסבילות והערכת השפעתם על הבריאות והדיון על השימוש. השער השני עניינו שימוש בסמים ובאלכוהול ברמת הפרט והחברה ובו מאמרים על גורמים המניעים לשימוש זה, פגיעה באישיות במגיע להתמכרות, היקף השימוש בסמים ובאלכוהול בישראל, התפתחות של תופעה זו, שימוש לרעה בסמים במהלך השירות הצבאי והיבט סוציולוגי על השימוש בסמים. השער השלישי עוסק בהתמודדות עם בעיית השימוש בסמים בארץ; השער לעניין מניעת השימוש לרעה בסמים – עקרונות ועיקרים; הסברה חינוך למניעת השימוש לרעה בסמים; תכנית למניעת שימוש – עקרונות, מדיניות ודרכי פעולה בישראל; תכנית למניעת שימוש בסמים במערכת החינוך, מהמודל העיוני עד להפעלה בבתיה; תכנית להכשרת אנשי מקצוע להתערבות מניעתית וטיפולית; התמודדות בצה"ל עם בעיית הסמים: ארגוני מתנדבים המתמודדים עם בעיית השימוש בסמים: הטיפול בנפגעי סמים בישראל.

במדור הנספחים כלולים כמה מסמכים העוסקים בבעיית הסמים בישראל מבחינה חוקתית ומשטרית.

ש. יהושע

מה טובו אהליך יעקב

מאת הרב חיים דוד הלוי

שלוש נבואות ניבא בלעם על ישראל, בשתיים הראשונות לא דיבר מאומה מלבו, ועליהן נאמר "וישם ה' דבר בפי בלעם", ושתיהן עוסקות ביסודות היווצרותה של האומה ובהבטחת קיומה הנצחי.

בנבואה הראשונה (במדבר כג,ז) מתאר בלעם את שרשיה של האומה, "הזהאה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות" (רש"י עפ"י מדרש רבותינו), ולכן פתח נבואתו במלים "מה אקב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה'", כלומר אי אפשר לקלל אומה המיוסדת על ידי אותם אבות ואמהות. בלק שידע ומבין טוהרה של אומה זאת בא אל בלעם בהצעה מתוכמת (ילקוט): "אמר לו בלק לבלעם אם אין אתה יכול לקללם, קלל אומה אחרת וערב אותה עמהם. אמר לו איני יכול, הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, מובדלים הם מהאומות בכל דבר בלבושיהם ובמאכלם ובטפיהם ובפתוחיהם". פירושים רבים נאמרו למקרא זה, וכולם נובעים ממקור מחשבתי אחד, כהגדרת המדרש הנ"ל "מובדלים הם מהאומות". ולכן קיומו של העם היהודי מרתק את כל האנושות ביהודיותו ושלא ביהודיעין, "אתה בחרתנו" במובן הרוחני של המושג (כי הלא כל אדם בן לכל עם או גוע אחר יכול להתגייר ולהתקבל בברכה בעם-ישראל) עם זה העניק לעולם בראש וראשונה את הכרת המציאות האלוקית, וגם את כל ערכי התרבות הבאדים שהפכו לקניין יסוד של התרבות האנושית, ולכן אפשר לדרשו אך לא להשמידו.

הנבואה השנייה אף היא הושמה בפי בלעם (שם פסוק טז), ובה מתאר הוא את בחירת עם ישראל כאירוע היסטורי בלתי הפיך, שהלא גם כאשר חוטא העם לאלוקי מעלים הוא עיניו, "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", כלומר אינו רוצה להביט (כך הבינו רבותינו ורוב מפרשי התורה הפשטנים) כמובן במידה שהעונש עלול להביא להתפוררותה של האומה, ולכן להשלמת המטרה האלוקית בבחירת האומה, "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה".

★ ★ ★

ואילו הנבואה השלישית יצאה מרוח אלוקים שהיתה בו, כלומר לא הושמו הדברים בפיו כמו בשתי הנבואות הראשונות, כי עתה כבר הבין בלעם (שם כד,א) "כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים", ולכן זכה "ותהי עליו רוח אלקים", וזו היתה נבואה ממש, כתרגום האנקלוס ויונתן בן עוזיאל "ושרת עלוהי רוח נבואה מן קדם ה'", וכן פירשו גם הרמב"ן ועוד מגדולי המפרשים, והנצי"ב פירש רוח-הקודש. ולכן נבואה זאת היא החשובה שבכל נבואותיו, כי ממנה נדע מה חשב בלעם על ישראל, שכן בנבואה זאת הוא מתאר את גדולתו של עם ישראל על כל מרכיביה, ולפי דברי רבותינו כל מה שאמר בנבואה זאת הוא ההיפך ממה שחשב תחילה כשרצה לקללם.

וזו לשונם במסכת סנהדרין קה ע"ב: מה טובו אהליך יעקב וגו' אמר ר' יוחנן מברכותיו של אותו רשע אתה יודע מה היה בלבו. ביקש לומר שלא יהיה להם בתי-כנסיות ובתי-מדרשות אמר מה טובו אהליך יעקב. ביקש לומר לא תשרה שכינה עליהם, אמר ומשכנותיך ישראל. ביקש לומר לא תהא מלכותם נמשכת אמר כנחלים נטיו. ביקש לומר לא יהיה להם זיתים וכרמים, אמר כגנות עלי נהר. ביקש לומר לא יהיה ריחן נודף, אמר כאהלים נטע ה'. ביקש לומר לא יהיו להם מלכים בעלי קומה, אמר כארזים עלי מים. ביקש לומר לא יהיה להם מלך בן מלך, אמר יזל מים מדליו. ביקש לומר לא תהא מלכותן שלטת באומות, אמר וזרעו במים רבים. ביקש לומר לא תהא אימת מלכותן, אמר ותנשא מלכותו. אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי-כנסיות ובתי-מדרשות, שנאמר (דברים כג,ו), ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, קללה ולא קללות.

כל מסכת ברכות זאת שבפי בלעם נכפתה עליו ברוח הנבואה ששרתה עליו, אך כאמור מתוכן אתה למד שהיה בדעתו לקללם בהיפוך גמור מהברכות שבירכם. אף בסופו של דבר כל אותן ברכות "חזרו לקללות חוץ מבתי-כנסיות ובתי-מדרשות שנאמר, ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה", כלומר "קללה" אחת שהיה בדעתו מתחילה לקללם, שלא יהיו להם בתי-כנסיות ובתי-מדרשות, אותה בלבד הפך הקב"ה ל"ברכה" נצחית, ואילו כל היתר אף שלשעתן הועילו, בסופן חזרו כולן לקללות.

תחילה נפרש מנין ידעו רבותינו שהברכה האחת שלא חזרה לקללה היא בתי-כנסיות ובתי-מדרשות, והלא בתורה נכתב סתם קללה וברכה, ואולי הכוונה לאחרת. המהרש"א פירש: קללה ולא קללות, היינו הראשונה שביקש לקלל על בתי-כנסיות ובתי-מדרשות שאז היא היתה קללה אחת אבל כל השאר כשביקש לקללן היו קללות עכ"ל.

אבל לענ"ד נראה בפשיטות כי רבותינו ראו את המציאות ההיסטורית של עם ישראל. ראו מקדש שחרב וסילוק שכינה, ראו שמלכות ישראל לא נמשכה, ראו את ישראל בגלותם ללא זיתים וכרמים, דוויים וסחופים בגלותם ואין ריחם הטוב נודף, וכשבטלה מלכות הרי שלא היו לא בעלי קומה ולא מלך בן מלך ובוודאי שלא שלטה מלכותם באומות וכו'. ואילו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות נתנו בישראל בכל הדורות ובכל התנאים והמצבים, ומכאן שזו הברכה שלא חזרה לקללה ועליה רמז הכתוב: ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה.

★ ★ ★

ואם ה' אלוקינו בחר בברכה זאת "מה טובו אהליך יעקב" אלו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות" להנציח אותה לדורות עולם, הרי שהיא למעשה הברכה החשובה ביותר. חשיבותה ברורה ומובנת. כל היסודות שעליהן נבנו שתי הנבואות הראשונות, שרשיה של האומה ובחירתה, וכן הוסגה הקיומי הנצחי, אפשרו בגלות הארוכה רק בזכות "בתי-כנסיות ובתי-מדרשות" שהיו מבצרי הקיום של האומה. כי אף שבגלותה הארוכה נשרו חלקים גדולים ממנה, מי בחרב ומי בשמד כאמור (בויקרא כו,לח): ואבדתם בגויים ואכלה אתכם ארץ איביכם, ואלמלא הגלות צריך היה עם ישראל למנות מאות מיליונים שהיו צריכים להתפשט על פני המרחב הים-תיכוני כולו, כאמור (בדברים יא,כד): כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבולכם, אף-על-פי-כן עצם השרדותו של עם ישראל בגלותו אף במתי מעט אפשר רק בזכותם של בתי-הכנסת ובתי-המדרש. ונפרש דברינו:

באחת מנסיעותי בארה"ב שהיתי בניו-יורק בשליחות מחלקת העליה של הסוכנות היהודית. באחת מהופעותי שם, שבה תיארתי במובן את כל מעלותיה של ארץ-ישראל, נשאלתי ע"י יהודי בלשון זו בערך: תגיד לי כב' הרב, האם ניו-יורק קדושה יותר מא"י, שכן בא"י לא ביקרתי בבית-כנסת יותר מאשר שלוש או ארבע פעמים בשנה, ואילו כאן אני מבקר בבית-כנסת עם ילדי מדי שבת בשבתו מקבלת-שבת עד אחרי ההבדלה. עניתי לו ספונטאנית, ההיפך הוא הנכון, א"י היא ארץ הקודש, ואילו ארה"ב טמאה בטומאת ארץ-העמים, אלא שבא"י היית בטוח בהישרדותך כיהודי, לא הציקה לך שום מחשבה שמא ח"ו בנך ישא גויה ונכדיך יהיו גויים, כאן אילו אתה חושב על כך או אילו בתת הכרתך יודע אתה שסכנה כזאת קיימת, ולכן אתה נאחז ביהדותך, ואין מקום טוב יותר מבית-הכנסת לשמור על יהדותך ויהדות בניך. אבל זכור שגם בא"י, שבה ההישרדות כיהודי מובטחת, הרי שזו יהדות ריקה מתוכן והתני-יהודי אמיתי ללא בית-כנסת. יהודי שאינו מבקר קבוע בבית-הכנ"ס הוא כאבר מדולדל באומה מבחינה רוחנית-יהודית. בנך לא ידע לומר קדיש אחריך ובוודאי שלא ידע לקרוא מפטיר וכו'. ולכן כשתשוב לא"י המשך גם שם לבקר בבית-כנסת ותהיה יהדותך שלמה.

★ ★ ★

בשובי לבית מלוני מהורהר באותה שיחה, נזכרתי שהרעיון של שיחתנו כבר נאמר ע"י רבותינו במסכת מגילה דף כ"ט על הפסוק ביחזקאל פרק י"א: לכן כה אמר ה' כי הרחקתים בגוים וכי הפיצותים בארצות ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם. וזו לשון הגמרא: א"ר יצחק אלו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות שבבבל, כלומר התחליף בארצות הגלות לא"י ולמקדש ה' שחרב היה בית-כנסת, ולכן נקרא "מקדש מעט". גם המתרגם ביחזקאל תרגם כן "יהיבית להון בתי-כנישתא תניין לבי מקדשא", כי בבבל נוסדו בתי-הכנסת הראשונים, בהם ומסביבם התרכז העם לשמור על יהדותו ולהישרד.

הגמרא מוסיפה שם: דרש רבא מאי דכתיב ה' מעון אתה היית לנו בכל דור ודור (פסוק בתהילים צ') אלו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות עכ"ל. רבא גרע מדברי ר' יצחק מילת "שבבבל", ובכך הוסיף על דבריו רעיון גדול מאד: לא בגלות בלבד בתי-הכנסת הם מעוזים ומבצרים לקיום האומה, אלא גם בא"י "מעון" (הוא בית-הכנסת) אתה היית לנו בכל דור ודור, גם בגלות וגם בא"י בתקופת הבית השני, בפני הבית ושלא בפני הבית, היו "בית ה' ומקדש מעט" מבצרו הרוחני של העם, מכתם שרד ושמר על קיומו הלאומי.

ולכן הצופה ומביט עד סוף כל הדורות הפך מחשבת קללה אחת של בלעם שרצה לקלל את ישראל לברכה, שכל ברכותיו חזרו לקללות חוץ מברכת "מה טובו אהליך יעקב" שנשארה ברכה לישראל לדורות עולם, גם בארץ-ישראל וגם בגלות, אלו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות.

תואר דוקטור כבוד לרב מרדכי ברויאר

בימים אלה העניק סנט האוניברסיטה העברית בירושלים תואר דוקטור לפילוסופיה לשם כבוד להרב מרדכי ברויאר, מגדולי חכמי המסורה ונוסח המקרא בדורנו, על תרומתו למדעי היהדות. אנו מביאים את נימוקי הסנט.

הרב מרדכי ברויאר הוא מגדולי החוקרים במדעי היהדות ומן החשובים בחכמי המסורה ונוסח המקרא בדורנו. מחקריו של הרב ברויאר הניבו ספרים ומאמרים חשובים שעניינם המסורה והנוסח המקובל של המקרא. עבודתו המחקרית מקיפה עוד תחומים ובראשם פרשנות המקרא. בתחום זה מילא ברויאר שליחות חשובה בהביאו בדרך משלו את המחקר החדש אל "בית המדרש הישן".

שנים רבות הרב ברויאר שוקד על חקר המסורה בריבוי פרטיה ובעקרונות כלליותיה, והוא מעמידה על יסודות מוצקים ומבוררים היטב. ביסודיות ובהרחבה הוא חוקר הן את המסורה הטברנית הן את המסורה הבבלית. בתחומי מחקריו פרסם עשרות מאמרים וארבעה ספרי יסוד שעניינם המסורה ונוסח המקרא הנבע מכנה. ראש להם הספר "כתר ארם צובה והנוסח המקובל של המקרא". הרב ברויאר מוכיח בו שנוסח כתב היד כתר ארם צובה משקף טוב יותר מכל כתב יד אחר את הנוסח של מסרני טבריה ובראשם אהרן בן אשר. בכתיב, בניקוד ובטעמים, ומבחינה זו כתב היד הזה עולה על כל כתבי היד העתיקים האחרים. ספר יסוד זה שימש בסיס למהדורתו של הרב ברויאר לתורה, נביאים וכתובים המוגהים על פי המסורה של כתר ארם צובה וכתבי יד הקרובים לו. לא מכבר ראה אור חיבורו הגדול "המסורה הגדולה לתורה מידי שמואל בן יעקב", שחשיבותו רבה לחקר תולדות המסורה. חיבור חשוב אחר שכתב הוא "טעמי המקרא בכ"א ספרים ובספרי אמ"ת" שהוא הספר החדיש והמקיף ביותר על טעמי המקרא.

הרב ברויאר מעורה בחיי המעשה בארץ, ומפעל חייו שזור בתולדות המפעל הציוני ובתקומת מדינת ישראל. כארבעים וחמש שנים הוא מרביץ תורה בישיבות תיכוניות, בישיבות הסדר ובמכללות וכבר העמיד תלמידים הרבה, רבים מהם לומדים באוניברסיטאות ובמכוני מחקר בארץ, ומהם גם שמלמדים בהם. הרב ברויאר אינו רק חוקר מן השורה הראשונה אלא גם איש חינוך ומרצה שרבים מבקשים לשמוע את דבריו.

בהוקרה רבה על מפעלו החשוב בהעמדת נוסח המקרא המהימן על יסודות מדעיים מדוקדקים ועל תרומתו הנכבדת למדעי היהדות החליט הסינט להעניק לרב מרדכי ברויאר תואר דוקטור לפילוסופיה לשם כבוד של האוניברסיטה העברית בירושלים, ובזאת הוא מוכתר בכל הזכויות והיקר הכרוכים בתואר זה.

לבלות ולכתוב

מאת בת שלום

מי לא קרא את "אי המטמון" בעודו? מי לא יסתקרן איפוא לקרוא את הביוגרפיה של פרנק מקלין, "רוברט לואיס סטיבנסון"? במיוחד כשמדובר גם במחבר של "ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד".

סטיבנסון היה קלוויניסט סקוטי שגדל בביתם של אנשים עמלנים בעיקרן (כדרכם של הקלוויניסטים), שהחליט בגיל צעיר לעזוב את עצמו מהרש ביהמנטיקן וההמיין. נוסף לכך, היה הסופר גם נכה שהתעקש לסייר ולטייל בעולם, תוך התמודדות גמודה במגבלותיו הגופניות. האם עובדה זו תרמה למותו בגיל צעיר (הוא נפטר בגיל 44 בסך הכל, ב-1894) – קשה לדעת.

ב-1850 נולד רוברט-לואיס כבנם היחיד של הורים אמידים חבה לפינוק ושיפוח שהיו מספיקים לתריסר ילדים אחרים באותה תקופה. אביו תומס היה קבלן של מגדלורים ושוברי גלים הודות לכך זכה רוברט לואיס לבלות את רוב ילדותו על סיפון ספינות, לחופי ימים ועל איים, דבר שתרם ללא ספק לסיפורי ההרפתקאות הנפלא שחיבר בבגרותו, "אי המטמון", וגם לספרו המקסים לא פחות, "גנוב נגנבתי". אמו, מאגי, היתה נכה בעצמה, ואת תפקיד גידולו ופינוקו של הילד לקחה על עצמה אומנת שהיתה מסורה לו בלב ונפש.

למרות ש"גיל טיפש עשרה" היה מושג בלתי ידוע במאה ה-19, סטיבנסון הצעיר הקיים בתחום הזה את תקפותו ונעשה סטודנט-הוכבן ופורק עול. יתכן שהיותה זו ריאקציה לחינוך שקיבל בבית, שם מול הפינוק הנשי, קנס אותו אביו בסכום קבוע על כל מילת סלנג או מילת התנצפות שהשמיע... להרצאות בביה"ס למשפטים בכעס שלא התייצב וערב הבחינות שכנע רופא ידיד להמציא לו תעודה רפואית הקובעת שמצבו הבריאותי הרופף מחייב לשלוח את הנער מיידית לבית הבראה. את "ההבראה" שלו קיים ברובעים האפלים והמעורפלים של אדינבורג ולונדון בשוטטות לילית, לבוש לפעמים כאריסטוקרט ולפעמים כאיש העולם התחתון. השקפת עולמו נעשתה ליברלית, דמוקרטית ופורקת עול לגמרי, אבל הוא הסתיר אותה מאביו המחמיר כדי שלא יפסיק להזרים אליו ללונדון, בקביעות, את הקצבה הנדיבה שקיבל ממנו. אב זה איים לקצץ בקצבה גם כשר סיפוריו של רוברט-לואיס לא נראו לו מוסריים או דתיים מספיק.

ואכן, כל "בטלנותו" לכאורה של הבחור היתה נעלמת – ברגע שהתיישב לשולחן הכתיבה. רוברט לואיס סטיבנסון הצליח, לפני ואחרי הבילויים, לכתוב כמות אדירה של סיפורים ורומנים, כשהמפורסם ביותר שבהם הוא כמובן "ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד". הספר הזה היה הבסטסלר הגדול ביותר בעולם בשנת 1886 ונמכר ברבע מיליון עותקים. ארבע חמישיות של המסתר הזה עותקים פירטיים שהודפסו ונמכרו בארה"ב כך שהסופר לא יכול היה להתעשר מהצלחתו. גם עבור "אי המטמון" קיבל רק שלושים לירות אנגליות.

כשהיה בן שלושים, פגש רוברט-לואיס את פאני אוסבורן בת ה-40, אם לילד בן 11 ונערה בת 18, ורק "חצי גרושה" מבעלה שהיה טיפוס חול אישים.

בנוסף, היו לפאני יומרות ספרותיות ופסיכואנליסטיות, אישיות הפוקנטרדית ורצון אדיר לנתק את סטיבנסון כליל ממעגל חבריו הסופרים. היא גם העזה להיות המבקרת המתמידה של כתיבתו והעבירה צנזורה על יצירותיו. בין היתר שכנעה אותו לשרוף את כתב היד של הגירסה הראשונה של "ד"ר ג'קיל...".

דבר זה לא הפריע לסטיבנסון, אמו הזולנית (אביו נפטר כבר והשאיר לו ירושה גדולה), פאני וילדיה לשוטט בעולם מארץ לארץ, משוויצריה ועד ניו-יורק, מהוואי ועד קליפורניה, בחיפושים אחרי אקלים טרופי עם ריאותיו המרוסקות בשחפת קשה ועם "הטבעת" של פאני. עד לאיי האוקיינוס הדרומי הגיעה תבורה מוזרה זו בנסיעותיה. סטיבנסון נהג תוך כדי מסעותיו לכתוב, לשתות, להשיט יאכטות ולצאת למסעות באמצעים עד שהיה נופל למשכב בשכיבת בחות מחלתו. ובכל פעם שנפל למשכב, היתה פאני נותנת את "הקונטרה" שלה ונכנסת למיטה גם כן, בהכרזה שהיא חולה ושצריך להזמין בשבילה רופא לפני שמטפלים אחר עבור בעלה.

בסופו של דבר עצרה השיירה המשפחתית באיי סמואה, בבית אחוזה גדול, בלב מטעים טרופיים. סטיבנסון המשיך לכתוב כל אותם ימים, להרוויח סכומים גדולים והלכים, ולהשקיע את כל הכסף הזה במימון הדייה של פאני וכל החמולה המשפחתית שלו כולל האקס-בעל, הבת והבן.

מספרות העולם

כאמור, בגיל 44 נכנע למאמץ ונפטר, לא לפני שחיבר בעצמו את ההספד המתוח שלו, שאני מתרגמת ללא הרזה, בתרגום חופשי:

"מתחת לשמים מכוכבים ורחבים / כרו לי את קברי והשכיבוני / ימי היו טובים ובשמחה אמות".

מי שלא מתה והמשיכה לחיות אחריו היתה אשתו "הזולנית", אבל האיש שזכה להישאר בזיכרון הקולקטיבי של האנושות ולחיות באמת אחרי מותו הוא סטיבנסון כמובן, שעד היום יש לו מיליוני קוראים בעולם.

★

הצלחה ספרותית ושאיפות פוליטיות

אחת החידות המסקרנות ומשעשעות ביותר את וושינגטון בימים אלה היא האם נוט גינגריץ' וקולין פאול ירוצו לנשיאות כדי לקדם את מכירות ספריהם. או שהם פרסמו ספרים – כדי לקדם את סיכוייהם בבחירות הבאות לנשיאות ארה"ב והמתקיימות ב-1996.

גינגריץ', הרפובליקני הוא חבר הקונגרס הראשון בתולדות ארה"ב שהוציא לאור בו ביום שני ספרים.

האחד – "לחדש את אמריקה", ספר עיוני, השני – "1945", רומן בדיוני שנכתב ע"י סופר צללים אבל שמו של גינגריץ' מתנוסס על כריכתו. הסיפור המלא מתח בלשי ובדיוני, עתיד להגיע לחנויות הספרים ב-7 ביולי למרות שכבר נדפס, ואילו חבר הקונגרס גינגריץ' עתיד לצאת למסע פרסום הספר ב-24 ערים ראשיות בארצות הברית. האם זה יהיה רק מסע ספרותי או גם פוליטי, תוהים בוושינגטון...

ואשר לגיבור מלחמת המפרץ והרמטכ"ל הצבא לשעבר, הגנרל פאול – הוא כתב אוטוביוגרפיה, "המסע האמריקני שלי", שיצא לאור בספטמבר '95, וכבר חתם עם המו"ל על התחייבות לקדם את מכירותיו במסע שיעבור ב-22 ערים.

העובדה שהגנרל קולין פאול מפזר רמזים על מועמדותו האפשרית לנשיאות ארה"ב בבחירות של השנה הבאה, בשם שגינגריץ' רמז בזהירות על כוונתו להיכנס לבית הלבן, מעוררת שוב ספקות ופוליטיקה ללא הפרד.

ידידיו של פאול מוציאים עכשיו שמירת ההצלחה של ספרו, שהוא מכנה בשם "מכתב אהבה לאמריקה" ועבודה, מלחשים בוושינגטון, קיבל בהוצאת בית הנדים עשה מיליון דולר, תשפיע על החלטתו אם לרוץ לנשיאות. רק הצלחה פנומנלית של הספר תשכנע אותו שיש לו סיכוי להפוך לנשיא השחור הראשון בתולדות ארה"ב.

אשר לגינגריץ', המחושב לאיש החזק מס' 2 כיום בפוליטיקה האמריקנית, הוא אינו תולה את שאיפותיו הפוליטיות בהצלחותיו הספרותיות אבל גם המו"לים שלו מתחננים להודעה רשמית על מועמדותו לנשיאות. הדבר רק יועיל למכירות ספריו ולתזרים הרווחים כלהב הכלל.

★

שידור חי מתא המוות

הציבור בארצות הברית קורא בימים אלה בסקרנות מהולה בסלידה ורתיעה (אלא אם מדובר באקסטר ביסטים שחורים ואלימים כמותו) את ספרו של מומיה אבו-ג'מל "שידור חי מתא המוות".

ב"תא המוות" כוונתו לתא הנדונים לגרדום בו שוהה עתה אבו-ג'מל אחרי שרצח את השוטר הלבן מפילדלפיה דניאל פוקנר.

מומיה אבו ג'מל החל את הקריירה הציבורית שלו כעיתונאי רדיו שחור חוצב, שנודע בכינוי "קולם של המודחים". בשנות ה-70 הפך לתומך נלהב בקבוצות המיליטנטים השחורים ההודות לכך זכה כוהם לשיתוף פעולה ולעצרות סקופים היווחים כבקר ראשון על צעדותיהם, הפגנותיהם ואירועים שעמדו להבגן.

אלא שבעשור שנות ה-80 לא התפקר בתפקידי דיווח ובעבודה של עיתונאי ונעשה חבר פעיל בקבוצות האלימות הללו, עד שבאחד, באחת ההפגנות רצח שוטר.

הסדייר מבנים את גזר דין המוות שהוטל עליו בשל כך "לינץ' המבוצע ע"י החוק".

אבו-ג'מל עצמו טוען שהוא חף מפשע ואף המשיך להילחם על חייו ע"י כתיבת תוכניות משודרות ברדיו האמריקני הארצי. הוא נהג להקליט סיפורות והגיגים – ושלטונות בית הכלא שבו הוא מוחזק לביצוע עונש המוות, היו שולחים את סרטי ההקלטה לרדיו. אלא שבעקבות מחאות בגופים שונים, כולל אלמנתו של השוטר שנרצח – ביטלה רשות השידור האמריקנית את המשך השידורים לפני כחודש.

בצעד נגדי חריף ביותר, הצליחו חסידיו להוליד ולהדפיס את הקיחות המוקלטות ולהוציאם בספר ההפך גם כן במהירות, להזדהות עם השקפת עולמו האלימה, המוסלמית קיצונית (עם השם אבו-ג'מל לא נולד האיש הזה כמובן). הוא האסלם סרבים מעמיתיו מתוך דחיית התרבות המערבית הנוצרית) – עדיין מתעפלים הקוראים וגם המבקרים בארה"ב מביטויו המבריקים, בסגנון עיתונאי הזהב, ומתיאור הגיהנום השחור שלו, כמו גם מן הניתוחים האינטליגנטיים שיש בספר על השפעות הכלא על המנטליות האנושית.

לפרשת השבוע בלק

על האיסור לקלל

מאת הרב רצון ערוסי

תופעה מעניינת ומשונה מצאנו בפרשת בלק. בלק מלך מואב היה ער לכך שהעם המואבי פחד פחד עצום מפני בני ישראל. והוא, כנראה, גם העריך שאין למואב יכולת צבאית להביס את ישראל, שכבר אז הם חנו בציוה, וכנראה כבר אז הם כבשו את ארץ סיחון ועוג, ובכלל זה, חלק משטח מואב שנכבש ע"י סיחון.

לכן בלק פנה אל בלעם, אותו הכיר כקוסם, וביקש ממנו, "לכה נא ארה לי את העם הזה, כי עצום הוא ממני, אולי אוכל נכה בו, ואגרשנו מן הארץ, כי ידעתי את אשר תברך מבורך, ואשר תאור יואר". בלעם פנה לה' בעניין זה, וה' אמר לו: "לא תאור את העם, כי ברוך הוא". כל נסיונותיו של בלעם בעניין זה, לא הועילו לו. "ולא אבה ה' אלוקך לשמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלוקך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלוקך" (דברים, כג, ו).

מעניין הדבר, שכבר אברהם אבינו בראשית דרכו, בשעה שה' ציווהו לעזוב את ארצו ואת מולדתו, וללכת אל הארץ אותה יראהו (=ארץ כנען), ה' הבטיחו, "ואעשך לגוי גדול ואברכך, ואגדלה שמך, והיה ברכה, ואברכה מברכיך, ומקללך אאור, ונברכו בך כל משפחות האדמה" (בראשית יב, ב-ג). גם בברכת יצחק ליעקב, בירכו בין היתר: "אורריך – ארור, ומברכיך – ברוך" (בראשית כז כט).

ואמנם נושא חשוב הוא, תוקפה של ברכת אדם לאדם, או קללת אדם לאדם. אבל זהו נושא אשר יסודו בסתרי תורה, ואנו מעוניינים עתה לדון בהיבטו הפשטי והנורמאטיבי של הקללה. לכן אנו נסקור להלן את האיסורים השונים שהתורה אסרה על האדם לקלל, ואגב כך נתחקה אחר עניינים פשטיים הנובעים מאותם איסורים.

בכלל יש לומר, שכל הקללות שהתורה אסרה לקלל, ואשר חייבה עליהן עונש, הן קללות שהמקלל מקלל "בשם מן השמות, כגון י-ה, אלוקים, ושדי וכיוצא בהן, או בכינוי מן הכינויים, כגון חנון וקנא, וכיוצא בהן. הואיל והוא חייב אם קילל בכל הכינויים, כך אם קילל בכל לשון חייב, שהשמות שקוראין בהן הגויים להקב"ה הרי הן בכל הכינויים. וארור – בו שבועה, בו קללה, בו נדוי" (רמב"ם, סנהדרין, כו, ג). כמובן, אין כלל זה בבדיי. ולהלן נתעכב על עניין זה. אלא שלפני כן נסקור את האיסורים הדיניהם.

המקלל את ה' – כופר בעיקר

האיסור לקלל את ה' הוא איסור חמור ביותר, והמקלל נחשב למגדף, וכאילו הוא עובד עבודה זרה, "ואחד העובד עבודה זרה, ואחד המגדף את השם, שנאמר והנפש אשר תעשה ביד רמה, מן האזרח ומן הגר, את ה' הוא מגדף, לפיכך תולין עובד עבודה זרה כמו שתולין את המגדף, ושניהם נסקלין. ומפני זה כללתי דין המגדף בהלכות עבודה זרה, ששניהן כופרין בעיקר הך" (רמב"ם, עבודה זרה, ב, ו).

אכן חמור הוא איסור מקלל ה', שעונשו בסקילה, שהוא העונש החמור ביותר. אבל איסור זה גם נתייחד מכל איסורי הקללות שנתייחס אליהם להלן. שהאיסור לקלל את ה' הוא דווקא כשהמקלל את שם אדנות או את שם הויה, ודווקא כשהוא מקלל באחד מן שבעה השמות המיוחדים לה', שאינם נמחקים, אשר נפרטו בהלכות יסודי התורה, ו, ב. אבל אם קילל באחד מן הכינויין שנפרטו שם. הלכה ה, הרי דינו של המקלל באזהרה. דהיינו מלקות (שם, עבודה זרה, ב, ג).

באיסור קללת ה' נצטווה אפילו אדם הראשון (רמב"ם, מלכים, ט, א). וכל צאצאיו הנקראים בני נח, ובדין בן נח אין חילוק, בין שקילל בשמות המיוחדים ובין שקילל בכינויים, חייב (שם, ג). אלא שבן נח אינו נהרג בסקילה, אלא בסייף, שהיא מיתה קלה יותר (שם, יד). נמצא שבן נח שקילל את ה', דינו קל וחמור מדינו של יהודי. קל – שאינו בסקילה, חמור – שגם אם קילל בכינויים חייב מיתה.

איסור קללת ה' הוא חמור מאוד, בעיקר כשהמקלל הוא יהודי. אשר לפי יחודו ויעודו הוא צריך להיות רחוק מן הכפירה ומן הע"ז. ולכן, "כל השומע ברכת השם חייב לקרוע, ואפילו על ברכת הכינוי חייב לקרוע, והוא שישמענה מישראל, אחד השומע, או השומע מן השומע. אבל השומע מן הגוי אינו חייב לקרוע, ולא קרעו אליקים ושבנא (=מבכירי הפקידים של חזקיהו המלך, בזמן שסנחריב צר על ירושלים, מלכ"ב, יח, יח, ולדברי חז"ל, שבנא בגד בירושלים. ישעיה, כב, טרכה, סנהדרין, כו, א-ב) אלא מפני שרבשקה (=י"א בנו של חזקיהו המלך, תרגום ארמי קהלת, י, ט) משומד היה" (שם, י).

ולכן, כשהמקלל את ה' נידון בבי"ד. גדול העדים צריך לומר פעם אחת במפורש את קללת ה', כפי ששמע. "והדיינים עומדים על רגליהם וקורעין ולא מאחין" (שם, ח).

ועוד דין מיוחד יש במקלל ה', "כל העדים סומכין את ידיהם אחד אחד על ראש המגדף, ואומר לו, דמך בראשך, שאתה גרמת לך. ואין בכל הרוגי בית דין מי שסומכים עליו אלא מגדף בלבד" (שם, ו).

אסור לקלל כל אדם

אסור לאדם לקלל שום אדם גם לא את עצמו, וקללה זו, כפי שראינו, היא בין בשמות ה' המיוחדים, ובין בכינויים. וכל המקלל – לוקה. "המקלל עצמו לוקה כמו שקלל אחרים, שנאמר השמר לך ושמור נפשך" (רמב"ם, סנהדרין, כו, ג), "ויראה שהמקלל את הקטן הנבלם לוקה" (שם, א).

האיסור לקלל את הזולת נלמד ממה שאמרה תורה "לא תקלל חרש", כלומר שאפילו זה שהוא אינו שומע ולא נצטער בקללה זו – לוקה על קללתו" (שם). ומזה למד הרמב"ם שאיסור הקללה תכליתו לרסן את האדם מפני הכעס ושאיפת הנקם, ולא כל כך בשביל שלא יזיק את המקלל (סה"מ, ל"ת, ש"ז), אך החנוך הביא דעה חולקת.

"כל המקלל דיין מדייני ישראל עובר בלא תעשה, שנאמר אלהים לא תקלל. וכן אם קלל נשיא, אחד ראש סנהדרין גדולה, או המלך. הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר ונשיא בעמך לא תאור" (רמב"ם, סנהדרין, שם).

לעין כל נראה, שבאיסורים אלו הגנה התורה על כבוד נושאי המשרות השיפוטיות והשלטוניות, מפני בני אדם שהם תאבי נקם כלפיהם. שהרי טבעי הדבר שיש בני אדם שמתהלכים בהרגשה שהם קופחו. או שדינם עוות ע"י נושאי משרות שלטוניות או שיפוטיות. והקללה היא ביטוי לנקמתם. ואיסור הקללה תכליתו לרסן את יצריהם, ולספח אימה ויראה כלפיהם.

אלא שישאל השואל, במה נשתנה דין נושאי המשרות מכל אדם? הרי המקלל כל אדם ענשו מלקות. כשם שהמקלל נושאי משרה – ענשו מלקות? ובשני המקרים הדין שווה, שהמקלל בין בשמות המיוחדים ובין בכינויים – חייב מלקות.

על כן השיב הרמב"ם: "הואיל והמקלל כל אדם מישראל חייב, למה יחד לאו על דיין, ולאו על נשיא? לחייבו שתים. נמצאת למד שהמקלל אחד מישראל. בין איש בין אשה בין גדול בין קטן – לוקה אחת. אם קלל דיין – לוקה שתים. ואם קלל נשיא – לוקה שלש" (שם, ב).

אולם דבר מעניין אנו למדים מאיסורי קללות, לא רק על ההיארכיה השלטונית בישראל, אלא על מעמדם המיוחד והערכי של ההורים בישראל. שכן לקללת ההורים יחדה התורה דין מיוחד. "המקלל אביו ואמו – נסקל... ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן, הרי זה נסקל" (רמב"ם, ממרים, ו, א). בעוד שהמקלל כל אדם, לרבות נושאי המשרות, לאחר מותו. פטור אבל אסור (רמב"ם, סנהדרין, כו, ב) ועונש המקלל כל אדם בחייו, לרבות נושאי המשרות, הוא במלקות.

הוי אומר, שדין ההורים השווה לדין ה'. ההורים, כהורים, הם נצחיים, בין בחייהם ובין במותם, מעין נצחיות ה', ובנים המקללים את הוריהם עונשם בסקילה.

אולם "אינו חייב סקילה עד שיקללם בשם מן השמות המיוחדין, אבל אם קללם בכינוי פטור מן הסקילה, ולוקה כדרך שלוקה על כל קללת כל אדם כשר מישראל" (שם, ב). וגם דין זה שווה לדין מקלל ה'.

הקללה, השבועה והאמונה

ראינו, שכל איסורי הקללות, שחייבין עליהם עונש, מיתה או מלקות, הם דווקא כשהמקלל קילל באחד משבעה שמותיו של ה', או באחד מן הכינויים של ה'. והנה מצאנו, שגם לשבועה יש תוקף, דווקא אם נשבע באחד מן השמות המיוחדים של ה', או באחד מן הכינויים. וכן אלה וארור, הן שבועה כשהוא זוכרם עם שם משמות ה', או עם כינוי מכינוייו (רמב"ם, שבועות, ב, ב-ג).

ובעניין שבועה, יש מצוות עשה להישבע בשם ה' כדי לאמת דבר מסויים (רמב"ם, עשין, ז) למרות שאסור להישבע בשמו לשקר (שם, לאוין, סא). ואסור לישא את שם ה' לשוא (שם, לאוין, סב).

ואין ספק, כי מאחר שה' מציאותו אמת, לפיכך נצטווינו להישבע בשמו, באמת, ולהימנע מלהישבע בשמו לשקר. ולהיזהר שלא נישא שמו לשוא, כדי שלא נחלל חלילה בשמו או בעצם מציאותו.

ומאחר שהאמונה בה' היא בה מרכזית ביהדות, והיא מקור החיים, והיא מקור הברכה או הקללה. לכן, בה במידה שנמצאים בני אדם, שמסיבות אלו או אחרות הם מעוניינים להינקם או להכלים או להזיק למאן דהוא. בהבל פיהם, הרי שהם מקללים. והתורה לימדה, שבה במידה שאדם מקלל, באופן שהוא חושב שיש תוקף לקללתו. הרי זה דווקא כשהוא מקלל בשם ה', או בכינויו. וכדי שבני אדם לא יסגלו לעצמם מידות רעות, וכדי שלא יעשו שימוש לרעה, לפי הבנתם. בשם ה', ע"י הקללה. אסרה התורה, ואף העניישה המקלל מאן דהוא. בשם ה'. וכדי שהאמונה בה' אחד תישאר בעמנו, מצד אחד, מאוד מרכזית. ומצד אחר. תורה צרופה וזכה, ציוותה התורה להישבע באמת, דווקא בשם ה', כביטוי לאמת, והזהירה שלא נקלל בשם ה'. כביטוי לחיים.

החילוניים תמיד אשמים?

מאת הרב אליעזר שמחה וייס

ישנה מידה מגונה שמוצאים לפעמים אצל יהודים דתיים, שכאשר קורה משהו לא רצוי לעם ישראל הם תולים את האשמה בחילו־ניים. "אילו החילוניים היו שומרים מצוות... וכו', זה לא היה קורה", הם אומרים. גם כיום, כשעם ישראל נתון בבעיה ויש חשש לעצם קיומה של המולדת, יש התולים חלק נכבד מהאחריות למצב באלו שאינם דתיים. מנקודת הראות של דתיים רבים אין לחילוניים הזיקה הנכונה לארץ ישראל, הם אינם מודעים לחשיבות של ישוב ארץ ישראל וקיום המצוות התלויות בארץ. כתוצאה מכך, עם ישראל סובל מעין "עונש משמיים", האם יש בכך אמת?

עיון בדברי חז"ל מראה לנו שדווקא בעניין זה של שלמות הארץ ואיבוד חלקים מהארץ, עלינו להסתכל בתוכנו פנימה ולא לחפש פתרון לשאלות שלנו בהתנהגותם של אנשים אחרים.

הגמרא (במסכת נדרים, דף פ"א, עמ' א') שואלת: "ומפני מה אין מצוין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן". השאלה הייתה למה אין הדבר קבוע שיהיו בניהם ובני בניהם של תלמידי חכמים, אף הם תלמידי חכמים (דבר זה צריך היה להיות שכיח ביותר, אם מפני התורשה של בני תלמידי חכמים, ואם מפני החינוך שהבנים מקבלים מאבותיהם). רבינא עונה לשאלה, "שלא ברכו בתורה תחילה", ולראיה לדבריו הוא מצטט את דברי רבי יהודה בשם רב, בפירושו על הפסוק: "מי האיש החכם ויבן את זאת", "ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה. על מה אבדה הארץ, נצתה כמדבר מבלי עובר" (ירמיהו ט, י"א)?

דבר זה נשאלו החכמים ("האיש החכם") והנביאים ("ואשר דיבר פי ה' אליו") ולא פירשוהו, עד שפירש הקב"ה בעצמו. כתיב (שנאמר) מיד אחר כך: "ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה" (ירמיהו ט' י"ב). ולכאורה היינו (והו) "לא שמעו בקולי" היינו (והו) "לא הלכו בה"! אמר רב יהודה אמר רב: הכוונה בביטוי "לא הלכו בה" היא שאין מברכין בתורה תחילה, ועל כך נענשים בעונשים החמורים הנזכרים שם.

באותו מקום מסביר הר"ן בשם רבינו יונה שהתנאים והנביאים לא ידעו את התשובה לשאלה "על מה אבדה הארץ" משום, שראו שיש אנשים העוסקים בתורה, אך לא כולם בעלי כוונה זהה. לכן, לא יכלו החכמים והנביאים לומר שהתשובה לשאלה "על מה אבדה הארץ" היא אי למידת תורה. לכן צריך היה הקב"ה עצמו, היודע מעמקי הלב, לפרש באמת "עוזבו את תורתי", כי מה "שאין מברכים בתורה תחילה" הוא לפי שלא הייתה התורה חשובה בעיניהם ולא היו עוסקים בה לשמה.

המהר"ל הסביר שברכת התורה היא עדות לכך שהעוסק בתורה רואה בה עניין עליון וקדוש, וכאשר אין כוונת הלב הזו קודמת ללימוד התורה – אין התורה נחשבת.

המהר"ל בדבריו מרחיב את הפירוש של דברי חז"ל: "ונראה שהוא יתברך שאל בכאן שתי שאלות, ורמז בשאלה עצמה את התירוץ השייך לשאלה, דרך רמז, וכזה הזכיר שאף על פי כן לא ידעו (החכמים) להגיד התירוץ. ועל כן אמר "מי חכם ויבן את זאת", דהיינו על עיקר השאלה. שנית, "ואשר דבר פי ה' אליו", ר"ל, שפי ה' אמר את התירוץ, ואע"פ כן נראה אם "יגידה".

והנה שתי השאלות היו: ראשית, "על מה אבדה הארץ", ר"ל דווקא הארץ האת עכשיו, הלא כבר עברו על גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודת אלילים ומה נשתנו עכשיו. שנית, על שהתורה אזלה מישראל ואבדה מהם, ועל כן אמר (שם, י"א) "ניצתה כמדבר מבלי עובר", שהתורה נתרוקנה מישראל כמדבר, שנתרוקן מכל עובר. והנה התירוץ הוא מרומז כמו שכתוב בהמשך, אלא שלא ידעו לפרש את הדבר עד שפירש הקב"ה בעצמו מה שאמר תחילה, היינו על שהיקשה למה לא נחרבה קודם? לפי שהתורה הייתה מגינה עליהם. כדאיתא בסוטה (כ"א, א') "תורה מגנת ומצלת מן החטא". אבל אחר שעזבו את תורתי, אז נפקדו על מה שכבר "לא שמעו בקולי" על עברות גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודת אלילים. על כך אמר: "עוזבם את תורתי ולא שמעו בקולי".

ועל השני, דהיינו סילוק התורה, לפי "שלא הלכו בה", שהתורה אינה מתקיימת אלא "במי שממית עצמו עליה" (ברכות ס"ג, ב'), דהיינו שעוסק בפלפול ומשא ומתן של תורה, כמו שכתוב על "בחוקותי תלכו" (ויקרא, כ"ו ג'), "על מנת שתהיו עמלים בתורה", מה שאין כן באותם שלומדים דברי תורה ואינם יגעים בה. אצלם אין התורה מתקיימת. על כן אמר "לא הלכו בה". ר"ל שלא עסקו בהלכות התורה דרך משא ומתן של פלפול, המתייחס להליכה, כמו שכתבתי. זהו "שלא ברכו בתורה תחילה". כי הברכה היא לעסוק בדברי תורה דרך טורח ויגיעה.

והתירוץ זה מרומז במה שאמר הקב"ה בשאלה "ניצתה במדבר מבלי עובר", אלא ש"מבלי עובר" הוא תירוץ על קושיית "ניצתה במדבר": ומשום הכי "ניצתה התורה כמדבר", לפי שהיא "מבלי עובר", רצה לומר שלא עסקו בה דרך משא ומתן, כמו שכתבתי נמצא שבקושיה נזכר התירוץ, ולא ידע שום אחד (התשובות לשאלות) עד שעשה הקב"ה פירוש על דברי עצמו.

ועל כן אמר בעל המאמר "ולא פירשוהו", לא לשון ולא השיבוהו, אלא לשון פירוש, שלא ידע שום אחד פירוש הדברים שיצאו ממנו יתברך. וזהו דרך נכונה במאמר זה, ומשמעותו שעיקר מעלת העיסוק בתורה היא דווקא דרך טורח ויגיעה, ועל זה כיוונו בברכה "לעסוק בדברי תורה".

★

הארכתי בפירוש הדברים משום שממנו נובעות שתי נקודות למחשבה, כאשר אנו מסתכלים על מה שקורה לנו בארץ היום. גם כיום אנו שואלים "על מה אבדה הארץ", איך קרה ששלאחר שחשבנו שאנו בתהליך של חזרה לכל שטחי ארץ ישראל, שוב אנו נוכחים שהתוויתור ויחודו חלקים של הארץ שבהם קשורה ההיסטוריה של עם ישראל במשך אלפי שנים? איך קרה דבר כזה? התשובה הפשטנית היא שאין לנו אחריות לדבר. אנו, הדתיים, מקיימים מצוות ועושים חלקנו, בכל אשמים "החילוניים" שאינם מקיימים מצוות.

אלא שלא זו התשובה המובאת בספר ירמיהו. החכמים והנביאים נשאלו בתקופת ירמיהו, כיצד קרה ש"אבדה הארץ" רק עכשיו. הלא לפני ש"אבדה הארץ" היו היהודים עוברים עבירות של גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודת אלילים, כמו בתקופת ירמיהו ולפניה. ולכן אנו צריכים היום לשאול את השאלה "על מה אבדה הארץ", והסיבה אינה משום אלו שאינם מקיימים את חוקי התורה, שאינם מקיימים את המצוות, הם פושעי ישראל. לא הייתה זו התשובה לשאלה בתקופת ירמיהו, ולכן אין זו התשובה הנכונה גם היום. אולי התשובה היא כפי שמפרשים חז"ל את דברי ירמיהו, כאילו שהקב"ה בכבודו ובעצמו מסביר: "על שעוזבו תורתי". לא ח"ו שלא למדו תורה; הם כן למדו תורה, אבל לא לשם שמים. כוונותיהם לא היו אמיתיות, הם לא עסקו בתורה לשם מצווה אלא כדי להשיג כבוד, תאוים או סיבות זרות אחרות, ולכן הם "עוזבו את תורתי".

אולי גם אנו מקיימים מצוות בלי הכוונות הנכונות, ללא כוונה אמיתית ויראת שמים, אלא כ"מצוות אנשים מלומדה", מסיבות שונות, ולא פשוט על מנת לעבוד את ה'. אולי זו התשובה לתמיהות שלנו כיום. בימים כאלה עלינו לחזק את עצמנו, ואולי אנו נחשבים להיות מאלו ש"עוזבו את תורתי". עלינו לעשות חשבון נפש על מהלכינו ודרכינו ולא לנסות לתלות את כל הנגעים וכל הדברים הרעים שקורים לנו בצוארם של אנשים אחרים.

"על מה אבדה ארץ": על שלא בירכו בתורה תחילה, על שלא כיבדו את התורה די, ולא משום שאנשים עסקו בגילוי עריות, שפיכות דמים ועבודת אלילים.

גם היום אם יש לנו טענות או שמפריעה לנו העובדה שחלקים של הארץ נמסרים לידי אויבינו, לא נמצא את הסיבה לכך בתוך פושעי ישראל, אלא ננסה למצוא את הסיבה, בכל שאנו יכולים להבין את הסיבות של הקב"ה, בעצמנו, באלו ששומרים מצוות. אולי החילוניים אינם אשמים.

תלמידי חכמים ובניהם אינם תלמידי חכמים? מאמר זה של חז"ל מתייחס גם לבעיה נוספת שכולנו מתמודדים איתה ודואגים לה. הקטע שהובא מתחיל בשאלה מדוע יש תלמידי חכמים שבניהם אינם תלמידי חכמים. אנשים רבים שואלים עצמם שאלה זו, איך קורה שהילדים אינם יוצאים דתיים למרות הבית בו גדלו, למרות החינוך שקיבלו. גם כאן, לפי חז"ל, אלו התוהים לגבי פשר התופעה, לגבי מה שקורה לדור הבא שלהם, צריכים לחפש את התשובות למעשה ילדיהם ולהתנהגותם בדרכי חייהם בתוך עצמם. "ומפני מה אין מצוין תלמידי חכמים לצאת תלמידי חכמים מבניהן" רבינא אומר "אין מברכין בתורה תחילה": בהחלט יכול להיות שאנו דתיים ותלמידי חכמים, אך "לא ברכו בתורה תחילה", אולי חסרה אמת בקיום המצוות על ידינו. האמונה שלנו אין בה די. המסירות שלנו לוקה בחסר. קיום המצוות לא נעשה בשמחה מספקת על ידנו.

עוד על "התקווה"

מאת עקיבא צימרמן

למאמרו של ד"ר ישראל רוזנסון על "התקווה", אעיר, כי נוסחה המקורי של "התקווה" שונה על ידי י.ל. מטמון, מאבות החינוך החילוני בארץ ישראל. נפתלי הירץ אימבר כתב "עוד לא אבדה תקוותנו, התקווה הנושנה, לשוב לארץ אבותינו, לעיר בה דוד חנה". האם לשנות את נוסח ההמנון, מן הראוי היה לשוב לנוסח המקורי. שכן אימבר הבין את מהותה של שיבת ציון יותר מאשר מבינים אותה "מנהיגינו". הוא הבין כי אנו באים לא לארץ זרה, כי אם "לארץ אבותינו — לעיר בה דוד חנה", ואם נרצה יש בקטע זה תמצית הציונות הדתית כולה.

גם בשירו "משמר הירדן" כותב אימבר על הזיקה לארץ אבות.

כשאון רעם בשמים, קול א־ל חוצב להבות / קול קורא מירושלים, שובו לארץ אבות!

ואני מקווה שלא יאשימוני בקלקול היחסים עם ירדן שכן אימבר ממשיך וכותב:

לירדן, לירדן אותיו, גם שימו עליו מעברות, / מקום פלגיו יהמיו, העמידו שם משמרות

וכדאי ש"מנהיגינו" המתבוססים בריצתם אחרי חוסיין ישימו לב לדברי אימבר בשירו הנ"ל "כבוד לה' ולארצנו, על הירדן נכין משכבנו", ושר החינוך ודאי יאסור על לימוד שירי אימבר, שכן אימבר אומר:

אמון עולם. נשבענו, לך אדמה אהובה, / לרגביך... נרצע, בל תהי עוד עזובה... / ובמי הירדן נשטופה חרפת נדודנו בגויים

וכמה מתאימים דברי אימבר לימינו, ניווכח מהשורות הבאות:

לירדן, לירדן נחישה, אף נתקע לנו שם יתד, / את חיינו בגיל נקדישה, לחרוש ניר ולשדד, / ואם לפורצי פרץ יחשבונו רוזנים, / נענה: שופטי ארץ הלאום לא יפנו בנים!

ואת שירו "משמר הירדן" מסיים אימבר במלים נוקבות ובוטות:

אדמת הירדן היא אמנו, לנו עיניה משואות, / באהבה היא תקראנו, ועלי לחיה דמעות.

ולעניין הכללת "התקווה" בסיום תפילת יום כיפור בבית כנסת בצפון תל אביב, תמונה זו כלולה גם במראות נוף ילדותי, חוזר אני את בית הכנסת בצפון ת"א, ואני אז כבן שמונה, כאשר הגבאי הראשי אבא כהן (אביו של אלוף אליהו בן חור) מרעים בקולו "התקווה", והחזן שלום כהן ז"ל מוביל בקולו ומנחה את הקהל בשירת ההמנון. וכתב פרופ' דב סרן במאמר האחרון שפרסם בחייו ("אתה הוא מלכא מלך מלכיא" – "באורות מרע" ספר היובל לפרופ' אהרון מירסקי, הוצ' מכון הברמן – לוד תשמ"ו): "האם לתפילה ממש, הרי תולדות העם על מיני תמורותיה, שרובם לרעה, כחורבנו וכלייתנו, ומיעוטם לטובה, כתחייתנו ותקומתנו, תובעים תפילה לפי הזמנים והמקומות ואינם נענים אלא במעט, ואם נפל חידוש מה, הרי יותר בא מכוחו של הציבור ולא מכוחם של הנחשבים או החושבים עצמם הממונים או המוסמכים לכך, אשר במסגרת המסורה הם הם שהכריעו כמעט תמיד להלכה, אם כי לא תמיד למעשה. הראה המנהג לא מכבר, ששמעו אילך ואילך, לסיים תפילת יום הכיפור בשירת "התקווה" (ההדגשות שלי. ע.צ.).

באותו מאמר מספר דב סרן על שיחה שהייתה לו עם ש"י עגנון ועל כך כי עגנון רצה שמספרי עמו ייכנס לסידור התפילה. "ידעתי מאז כי הוא נושא לבו לכך שיזכה להכנס לתוך דברי התפילה". ואכן, יש הנוהגים ביום הזכרון לחללי צה"ל לקרוא את "פתיחה לקדיש" של ש"י עגנון, וכן ידועה מעורבותו של ש"י עגנון בנוסחה של התפילה לשלום המדינה. דב סרן מספר, כי ש"י עגנון היה "כמלעיג ואומר: צא וראה את האחרונים שפלשו לתוך סדר התפילה, אם במגולה ומשכבר לתוכו – ר' יהודה אריה ממודינא ורבי ישראל נג'ארה ואילו בימינו פלש לתוכה פלישה חצי רשמית נפתלי הרץ אימבר, והצד השווה בשלושתם שהיו מכורים לטיפה המרה". ואכן, עם ישראל מתייחס ליצירתם של השלושה ולא לאורח חייהם. וכדאי לעיין ב"ספר החזיונות" של רבי חיים ויטאל שאמר על רבי ישראל נג'ארה "הנה ר' ישראל נג'ארה אמת הוא שהפזמונים שחיבר הם בעצמן טובים, אבל אסור מי שידבר עמו ומי שיוצא מפיו הפזמונים שחיבר, כי תמיד פיו דובר נבלה, וכל ימיו שיכור" (מהדורת א.ז. אשכולי הוצאת מוסד הרב קוק ע"מ ל"ד). המעיין ימצא כי רבי חיים ויטאל מאשים את רבי ישראל נג'ארה בהאשמות חמורות מאלה, שאפילו באווירה המתירנית של ימינו נחשבות כעבירות שאין הדעת סובלתן. ובכל זאת זכה המשורר רבי ישראל נג'ארה, שאגב, היה חזן בעזה, ששירו "יה רבון עלם ועלמיא" מושר על שולחן השבת של כל עדות ישראל. וכדאי שאותם רבים, שכדברי מר רוזנסון התעמקו בעיונם בספר בעת שירת "התקווה" ומצדיקים טענו שאימבר היה שיכור ועל כן אין לקבל את שירו כהמנון לאומי, יקראו דברים אלה. והלוואי שכל היהודים בארץ ובתפוצות יאמצו את נוסחו של אימבר ב"התקווה" "לשוב לארץ אבותינו, לעיר בה דוד חנה" – כן, עיר בה דוד חנה, ולא חוסיין וחבריו, ובה בעיר יחנה עם ישראל ונבנתה עיר על תלה – ירושלים רבתי, מעתה ועד עולם!

מפגש בין צוללות לסירות גומי

במהלך תרגיל שקיימו השבוע חניכי קורס צוללן בחיל הים, נערך מפגש בין החניכים על סירות גומי לבין בוגרי הקורס המשייטים בצוללת בים. (צילום: יחידת דובר צה"ל)

צוות מומחים יבחן התקשרות עם יזמים פרטיים להקמת בית החולים בקריות

מאת סופר "הצופה"

בפגישה שקיימו שר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, עם שר האוצר, בייגה שוחט, החליטו השניים על הקמת צוות בינמשרדי של מומחים שיבחן דרכי התקשרות עם יזמים פרטיים בקריות להקמת בית־חולים.

בצוות, אשר יגיש את המלצותיו עד 30 אוגוסט, חברים שרגא הבר, משנה למנכ"ל משרד הבריאות, יהודה רזן, מנהל אגף תכנון ובניה במשרד הבריאות, חיים פלץ, ממשרד האוצר ואריק משה יועץ כלכלי לשר הבריאות.

כזכור, שר הבריאות, ד"ר אפרים סנה, הודיע, כי בחודשים הקרובים ייפתח מכרז לבניית בית־חולים כללי בקריות, אשר יתפרש על פני 25,000 מ"ר, ואשר יכלול: חדר מיון, מעבדות, ארבעה חדרי ניתוח, שתי מחלקות פנימיות בנות 72 מיטות, מחלקה אורטופדית בת 30 מיטות, מחלקת ילדים בת 20 מיטות, מחלקת יולדות בת 60 מיטות + 60 עריסות פגים, ו־12 מיטות טיפול נמרץ יילודים; בסה"כ 250 מיטות.

היקף הפרוייקט נאמד בכ־35 מיליון דולר.

אושרה תכנית בניה ליחידות דיור בתנועה הקיבוצית

אושרה תוכנית לבניה והרחבת יחידות דיור בקיבוצי התישבות הצעירה בתק"ם, בקיבוץ הארצי והקיבוץ הדתי.

התק"ם, הקבה"א, הקיבוץ הדתי, משרד האוצר ומשרד השיכון הגיעו להסדר על הפעלה מיידית של תוכנית לבניה חדשה והרחבה של יח' דיור בקיבוצי ההתישבות הצעירה.

מדובר בבניה חדשה והרחבות של כ־200 יח' דיור בכ־30 קיבוצי התק"ם בקווי העימות ובערבה. הבניה להרחבה מיועדת למשפחות מרובות ילדים ומהווה כ־20% מהתוכנית. האישור לבניה והרחבה מותנה בהמצאת זכאויות של כל קיבוץ.

תכנית הבניה בהתישבות הצעירה היא חלק מתוכנית כוללת של בניה חדשה והרחבת 1400 יחידות דיור בתנועות הקיבוציות בתקציב כולל של כ־260 מיליון ש"ח.

תוכנית הבניה בקיבוצי ההתישבות הצעירה מהווה כ־25% מכלל תוכנית הבניה בקיבוצי התק"ם.

שר המים וההשקיה הירדני:

ירדן לא מסוגלת לקלוט את מי הכנרת

רבת עמון (עתים מורח) — שר המים וההשקיה הירדני אמר, כי רשויות המים של ירדן לא מסוגלות לקלוט את המים המוזרמים מהכנרת לתעלת המלך עבדאללה.

העתון "אל בלאד" דיווח, כי השר צאלח ארשידאת הודיע, כי למרות זרימת המים מהכנרת לתעלת המלך עבדאללה, ירדן אינה מוכנה כעת לקבלת כמויות שאינה ביכולתה והיא לא מסוגלת כעת לקבל את מכסת המים המגיעה לה.

הסיבה, כפי שאמר ארשידאת, היא רשתות המים הבלויות ואי יכולתן לשאוב, בנוסף לכך שהמים זקוקים לפילטר ולטיפול כימי כדי שהאנשים יוכלו להשתמש בהם.

אתמול בבורסה

מגמה מעורבת

שבוע המסחר בשוק המניות בבורסה הסתיים אתמול במגמה מעורבת עם נטייה לעליות שערים. מדד מניות המשתנים עלה בכ־0.75% ל־187.96 נקודות. גם במניות הבר"ים נטו השערים לעלות. מחזור העיסקות היה נמוך, אם כי היה גדול יותר מאתמול והסתכם בכ־80.5 מיליון שקל. בסיכום יומי עלה מדד המשתנים בשליש האחרון.

יום המסחר החל בהוראות עודפי ביקושים של כ־48 מיליון שקל כנגד עודפי היצעים בכ־16 מיליון שקל. המגמה החיובית במניות באה בין היתר כתגובה למגמה החיובית שהיתה ביום קודם במסחר במניות הישראליות בארה"ב. הפעילות הרבה ביותר היתה במניות טבע ששערן עלה בכ־3% במחזור עיסקות של כ־5 מיליון שקל. בין מניות המשתנים שנסחרו בעליות שערים חדות יחסית ניתן לציין את רוגוזין — בציפיה להחלטת חברת החשמל בקשר לרכישת קרקעות החברה, ברום — בציפית המניה לרשימת המעו"ף, וכן למניות פורמולה, מליבו, ים המלח, אורדן ועוד.

רוב מניות הבר"ים נסחרו ביציבות או בתנודות שערים מתונות. יחד עם זאת, מחזורי המסחר ברוב מניות הבר"ים היו נמוכים.

באפיקי ההשקעות הסולידיים היתה יציבות ונטיה לעליות מתונות באגרות המדדיות. באגרות המק"ם ובאגרות הדולריות היתה יציבות ותנודות מתונות לשני הכיוונים.

שם בי"ח לילדים בפ"ת הוסב למרכז שניידר לרפואת ילדים

מרכז שניידר לרפואת ילדים נקרא בפתח תקוה על שם יזמיו ותומכיו הלן ואירווינג שניידר תושבי ניו יורק ארצות הברית.

בנייתו של בית החולים הגדול והמתקדם מסוגו בישראל, החלה בחודש יוני 1988 בקמפוס בית החולים בילינסון. על ההחלטה להקימו הוכרז בטקס שנערך בכנסת בשנת 1987.

אירווינג שניידר החליט לתרום להקמת בית החולים לילדים דווקא במקום זה לאחר סקר ובדיקת הפרוייקט שערך בישראל ובהתייעצות עם משרד הבריאות. הנהלת קופ"ח בעצמה התחייבה להצעתו והעמידה הקרקע להקמתו.

בניית בית החולים ארכה כ־4 שנים והוא הושלם בתאריך 1992.

נתניהו: נתנגד לממשלה— אבל במסגרת הדמוקרטיה

מאת מולי פוקרש
כתב עתים

יו"ר הליכוד, ח"כ בנימין נתניהו, אמר אתמול כי המאבק בממשלה יתבצע בכלים חוקיים ולגיטימיים, וכי הוא מתנגד להפעלת אמצעים לא לגיטימיים.

ח"כ נתניהו, שהופיע בפני חברי מועדון הקבלן של התאחדות הקבלנים בכפר המכביה בר"ג, אמר: "תהיה התנגדות חזקה, נוקבת וברוטה במסגרת הדמוקרטיה. נפעל במסגרת המקובלות במפלגת אופוזיציה. לא נעבור את גבול החוק ולעולם לא נפגע או נחרוג מהמסגרות המקובלות". הוא ציין כי דבריו של ח"כ רחן בזמן, שאמר כי יש להתנגד להסכם עם הפלשתינים, בדרכים לא חוקיות, לא מקובלים עליו.

ח"כ נתניהו אמר עוד, כי אם הליכוד יגיע לשלטון הוא יפעל ל"ביצוע ליברליזציה רבת היקף", להביא לכלכלה חופשית ופתיחות המשק. לדבריו, הוא תמך בחוק הבחירה הישירה לראשות הממשלה, "שכן אין אפשרות להבריא כלכלה ישראלית, בלי אותה רפורמה פוליטית, שבעקבותיה תבוא רפורמה מדינית, לכת בכלכלה הנתבררה בישראל".

נאשם שקנה סמים בכספי קיצבת ילדים

מאת קובי אשכנזי,
כתב עתים

תושב אשדוד בן 32, הואשם כי סחט באיומי סכין את כספי קיצבת הילדים מאשתו, הכסף בן נגב מסמנה מצרכי מזון שקנתה לילדיה מהמכולת, מכר, אותם ובכסף שקיבל קנה סמים.

בכתב האישום, שהוגש לבית משפט השלום באשדוד, נאמר, כי בסוף השבוע שעבר, בעת שהתכוננה אשתו לצאת מביתה בכדי למשוך את כספי קצבת הילדים, המשולמת לה מדי 28 בחודש, שלף סכין ובאמצעותה איים על אשתו כי ירצח אותה, אם לא תמהר ותוציא מחשבון הבנק 500 שקלים. האשה, שפחדה מאוד מבעלה, משכה מחשבון הבנק 500 שקלים, ומסרה לבעלה 150 שקלים, לאחר שבשאר הכסף ערכה קניית מצרכי מזון מהמכולת עבור שלושת ילדיהם. הדבר לא מצא חן בעיני בעלה, וזה לקח את מצרכי המזון ומכר אותם, כשהוא משאיר את ילדיו ללא מצרכי מזון בסיסיים. בכספי קנה סמים לשימושו העצמי.

תיקון טעות

בידיעה שפורסמה ביום שלישי ב"הצפה" על חילופי הדברים בין השר זבולון המר לבין ח"כ אורי אור בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת חל שיבוש.

צריך להיות: אורי אור עמד על הרגישות שבכשרות הצבאי של תלמידי ישיבות ההסדר, כאשר יתבקשו לפנות מתנחלים וכיו"ב. ח"כ זבולון המר דחה את דבריו ועמד על רמת המשמעת הגבוהה של תלמידי ישיבות ההסדר ומסירותם הרבה לצה"ל וציין את חלקם הגדול בביצור בקרב חללי צה"ל.

שערי המניות ביום 6.7.95

מניה	שער	מחזור בש"ח	שינוי בנק'	שינוי ב%	עודף/ ביקוש
ציקלון 1	*5965	237	+243	+4.2	+482
* ביצוע חלקי 70.7%					
ציקלון 5	4106				
קנגשטיין	6857	2494			
תאת 1	598	1051			
תאת 5	417	472764	-2	-.5	-75028
תראה	1309	450	-3	-.2	-164
תדיראן	556	28211	+11	+2.0	+51285
אי.פי	857	55524	+8	+.9	+33885
תעש.אוקשטן	353	133836			
אוחים פלוס	176	5888			
מתמיקה 1	404	6578	+10	+2.5	+6578
מתמיקה 5	365	5488	+11	+5.1	+7188
נגב קרמיקה	342	11696			
דשנים 1	1365	1189			
דשנים 5	1052 תב	2514			
מטלול 1	*1134	2414	+94	+9.0	+3013
* ביצוע חלקי 96.6%					
ליסקו 1ש1	2346	3134	+101	+4.5	+22631
מקסימה 1	1148	150	+33	+3.0	+5849
מקסימה 5	1114	2150			
מנו 1	1407	388	+54	+4.0	+308
מנו 5	1204	1423	-3	-.2	-1167
פריקלס	1862	7659			
קים	5788	636	-179	-3.0	-636
קליין	*464	5000	+1	+.2	+5500
* ביצוע חלקי 96.0%					
תא	939	997	+9	+1.0	+7791
מקסטל/כתר	563	606	-7	-1.2	-6106
רשתון		2158			
מלס 05	433	200	-2	-.5	-200
קרגל	1094	6674	-5	-.5	-10018
תעל	29953	45	-456	-1.5	-14
אורין 1	100	20001	+1	+1.0	+39999
מלן	786	3144			
תמישה יד	374				
פז תן	485	15000	-5	-1.0	-24016
חברות להשקעה ולאחזקות					
אוניקו	4824	166			
אלנר	4172	998	+10	+.2	+821
אפריקה 0.1	352041	219	+6903	+2.0	+252
גולת	5929	2800	-15	-.3	-2546
דנבאר 1	2720	632	+79	+3.0	+1911
דנבאר 5	2304	4267	+51	+2.3	+2575
וולפסון 01	67607	39	+1969	+3.0	+566
אמפא	91548	22	+3521	+4.0	+27
צבי אקרשט 1	966	5671	+16	+1.6	+36661
צבי אקרשט 5	914	3880	+9	+1.0	+38964
חירון 1	8747	2			
חירון 5	8570	42			
יצוא	1385	3987	+26	+2.0	+7407
יישום	*84	47584		-.6	-35488
* ביצוע חלקי 93.4%					
כלל ישר 58	7530				
מנור 01	2097				
מנור 05	1936	380			
מגר השקעות	1976				
מפעות המס	915	4594	+5	+.5	+7990
פז השקעות	7104	1611	+35	+.5	+489
מנה 01	1077	2811	+16	+1.5	+989
כור 1.0	24764	11147	-250	-1.0	-658
חברות חיפושי נפט וגז					
מגן 1	2148	1096	+52	+2.5	+2818
מקבילה - חברות וסוכנויות ביטוח					
הסנה	— הפסקת מסחר —				
י.ת.קל	961				
קמל	221	10867	+1	+.5	+16364
אליישק	348	1290			
אליישק	348	1290			
דשה	1100	80	-31	-2.7	-1336
כלל מחשבים	9705	590	-173	-1.8	-1607
משנב	441	38590	+3	+.7	+32245
מקבילה — נדל"ן בינוי ופיתוח					
בקיקר גת	1598	600			
דנבאר משא	4753	400			
מליס 1	779	6488	+15	+2.0	+13600
מליס 5	764	20602	+22	+3.0	+31739
לוינשטין 1	858	317	-2	-.2	-317
עדר	*4798	256			
אמוס	1437	8332	+14	+1.0	+3449
שמן	12701	150			
סופר	97	5675	-11	-10.1	-19892
פלינגן	629	1000	-6	-.9	-3813
משאבות סלע	110	204154	+1	+1.4	+20665
מ.ל.ם	1332	1548			
גל תעש' 1	163	12031	+4	+2.5	+142031
תמגן	1872	323	+55	+3.0	+252
מיזר פתח	*103	6083			
בגין	*56231	6	+140	+.2	+7
* ביצוע חלקי 75.0%					

משתנים

מניה	שער	שינוי בנק	שינוי ב%	מחזור בש"ח
הבינלאומי	36464			
פ.ב.י.	44469	+979	+2.2	280114
בזק	749	-9	-1.2	1710075
כלל סחר	757	+2	+.2	138874
שטרסל'ב'	5643	+28	+.5	67758
דלק	8859	+88	+1.0	159814
אורים	3485	-17	-.5	149444
נכסים בנין	18849			
הכשרת ישוב	884	+13	+1.5	124220
חב' כלכלית	912	-9	-1.0	55080
מבני תעשיה	381			
קדור הס 5	1960	+19	+1.0	110240
פלגת ב	240	+2	+.7	
אורדן	441	+13	+3.0	52840
כלל אלקטרו	32321	+161	+.5	322682
אלביט	21774	+108	+.5	417888
אלרון	9580	+71	+.7	86565
אגן	4628	+46	+1.0	666432
טבע	111717	+3254	+3.0	5884640
ים המלח	851	+25	+3.0	475440
פטרוכימיים	1734	+17	+1.0	608643
תא"ס 1	1178			
מפעלי נייר	15866	+387	+2.5	143145
כלל תעשיות	1786	+4	+.2	193536
אידיבי פל'	5045	+50	+1.0	891429
אפריקה 1	333308	+3201	+1.0	136509
תלישראל 1	23144	+58	+.2	356978
תלישראל 5	22028	+110	+.5	123356
פועלים השק	8142	+61	+.7	32808
דיסק' השק'	19084	-48	-.2	181260
כלל ישר' 10	7637	+76	+1.0	672878
פריון	9782			
פז נפט	73	+1	+1.5	66006
יואל	118	+3	+2.5	185385
נפטא	522	+5	+1.0	467656

מניה	שער	מחזור בש"ח	שינוי בנק'	שינוי ב%	עודף/ ביקוש
בנקים למשכנתאות					
אדנים	350733		+10216	+3.0	+1
טרמל	648	1150			
פיתוח תעש'	19387	74	-600	-3.0	-1274
משכן	33170	355	+347	+.8	
עצמאות	71434	1	-722	-1.0	-2051
בנ"ל לפתוח	44941	29	+445	+1.0	+109
טפחות מב ש	172087				
מוסדות מימון ענפיים					
שלתן	8895	1440	+217	+2.5	+1481
מוסד השק'	*6838	266	+150	+2.2	+543
* ביצוע חלקי 79.3%					
מרב קבלן 5	1369	400	-17	-1.2	-700
ליסינג	35218	119	+349	+1.0	+168
חברות וסוכנויות ביטוח					
אילון בטוח	528		-5	-.9	-2419
הדר 1	730	11286			
הדר 5	691	9567			
הפניקס 01	2402	711	-24	-1.0	-1988
הפניקס 05	2170	100	-85	-3.8	-2380
המשמרהראל 1	1569		-8	-.5	-6500
המשמרהראל 5	1453	13000	-7	-.5	-15000
מנורה 1	970	12250			
מנורה 5	*954	1000	-15	-1.5	-1174
* ביצוע חלקי 85.2%					
סהר ביטוח	*696				799
סקודיטס	1667				
צור שמיר	82	68293	+1	+1.9	+139404
ציון 5	10751	31	+977	+10.0	+38
מסחר ושרותים					
יעד	555	2668			
מאיר עזרא	1636	17048	+20	+1.2	+4782
קריסטל	1500	180	-8	-.5	-5430
אסותא	1007	129	-3	-.3	-2509
ת.ל. מימון	2759	120			
סמן	758	1541	+2	+.3	+458
בני הדר	214	328	+1	+.5	+328
מלונות דן	1654	3475			
חוף אלמוג	1392	1164	+24	+1.8	+42024
ים סוף	528	2182			
די.סי.אל	698	1322	+33	+5.0	+12822
מלל	267	451			
תים	*2311	446			
נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות					
אלרוב	1589	2975			
אזורים	199	13300	-4	-2.2	-15445
אלדן	1319	2204	+13	+1.0	+4996
בית הזהב	287				
ברנבוים 1	774		+2	+.3	+8055
דירוג 01	175	6378			
גב ים אגחז	174	5001	+1	+.9	+4999
יעקור 1	*127	3638			
ירדן	*506	2943	+26	+5.4	+7248
* ביצוע חלקי 69.2%					
ישפרו	2980	1340	+15	+.5	+10698
ישראלום	1883		+19	+1.0	+1000
ישרס 0.01	5623				
ישרס 0.05	3075				
כנן פיתוח	545	6133	+12	+2.3	+14826
לומיר 1	3247	53	+261	+8.7	+1384
מתם	2074	85			
מאגרי בניה	2618	4107			
מישכאל	205	1057	+19	+10.2	+3057
מגרב	9837		-289	-3.0	-100
ליפשיץ 5	140	7085			
נאות אביב	1363	1436			
נכס אחזים	556	32873	+11	+2.0	+35421
אזורים יוסף	*13715	237	+1247	+10.0	+1019
* ביצוע חלקי 61.9%					
קרדן 1	— לא נסחר —				
קרדן 5	— הפסקת מסחר —				
קמור	314	6489			
רמבכין 1	1437	571			
רמבכין 5	1324	4812	+20	+1.5	+4087
שיאלעסים	1203	5448	-12	-1.0	-5486
חקלאות					
מהדרין	7970	3484	+213	+2.7	+2246
נכסי הדרים	5981	601	+58	+1.0	+2571
פרי אור	5935				
חברות תעשיה					
דובק ש	12888	364			
דובק מ	12997				
ולכל 1	241	4769	+1	+.4	+1402
מגמר	1416	18268	+45	+3.5	+10932
סנפרוסט	4950	380			
עלית 5	1283	266191	+16	+1.3	+3527
קדור הס 1	1999	2108			
שלמה אנגל	8269	101	-234	-2.8	-272
ארגר	*140	19271			
אופים	640	2000			
ארגמן	*385	909			
דלתא גליל 5	1553	3			
ויטלגו 1	*446	1271	+14	+3.2	+4624
* ביצוע חלקי 68.6%					
ודיתן	15578	149	-157	-1.0	-311
זיקית 1	*3839	259			
זיקית 5	3498				
לודזיה 1	1368	1	+68	+5.2	+499
לודזיה 4	1165	1			
פלגת א'	231	16437	+2	+.9	+14031
פרגוד	1810	94	-98	-4.7	-94
סבינה נבור	352	700	-1	-.3	-363
רוגוזין	2646	48251	+102	+4.0	+30521
אורדן	441	25700	+13	+3.0	+134708
אלומית	10851	46			
כבלים	1956	116300			
התבק 1	342 תב	1000	+10	+3.0	+3382
התבק 5	154	1038	+7	+5.1	+2962
זיקה 1	1703	600	+50	+3.0	+1100
זיקה 5	1636	500	+48	+3.0	+851
כבלי ציון	422	26000	+6	+1.4	+42357
נחושתן 1	968	455	-2	-.2	-455
נחושתן 5	719	5420	+14	+2.0	+2046
פקר פלדה	14198	2194	+71	+.5	+350
קליל 1	2516	209	+6	+.2	+191
קליל 5	2399	256			
רבמיקה	1094	16849	+19	+1.8	+3285
אלקו	9505	2290	+163	+1.7	+4315
אורית	*381	12036	+4	+1.3	+27066
* ביצוע חלקי 80.2%					
חולקן	229	900			
מקפרנן 1	374	680	+5	+1.4	+3988
פירמגנ 1	8967	10	+45	+.5	+10
פירמגנ 5	6712	2153			

صورة عن الأصل

هكذا من الأصل

8,000 שקל נשדדו מסניף בנק המזרחי בדימונה

מאת יצחק לוינגר, כתב עתים בדרום

שני שודדים, רעולי פנים וחמושים באקדח צעצוע ובאקדח אמיתי, שדדו ביום ה' בבוקר 8,000 שקל מסניף בנק המזרחי בדימונה ונמלטו בשתי מכוניות שהמתינו להם. המשטרה עורכת חיפושים אחר השודדים.

ביום ה' בבוקר הגיעו שני גברים רעולי פנים לסניף בנק המזרחי במרכז דימונה. אחד נותר לאבטח מבחוץ עם אקדח שלוף בידו והשני נכנס לתוך סניף הבנק. השודד דילג כאקדח שלוף מעבר לדלפק, נטל 8,000 שקל מהקופה והסתלק במהירות. חברו המאבטח ירה מאקדחו ירייה אחת באוויר, אך איש לא נפגע במהלך השוד.

כוחות משטרה גדולים הגיעו למקום ופתחו בסריקות וחיפושים אחר השודדים. בדיקה העלתה, שהשודד שנכנס לסניף הבנק ונטל את הכסף מהקופה היה חמוש באקדח צעצוע.

עדי ראיה מסרו, שהשודדים הסתלקו מהמקום במכונית שהמתינה להם בפתח סניף הבנק. במהלך המרדף המשטרתי אחרי המכונית, שהשוטרים הצליחו לאתר אותה ולדלוק אחריה, עברו השודדים למכונית אחרת. הם הצליחו לחמוק מהשוטרים שהיו בעקבותיהם ונמלטו.

המשטרה הקימה מחסומים בכבישי היציאה מדימונה.

סנ"ץ חיים איל, מפקד משטרת דימונה, מרכז את חקירת השוד והחיפושים אחר השודדים.

נפלים התגלו בשמורת מכתש רמון וגרמו לסגירתה

שמורת הטבע מכתש רמון נסגרה אתמול לשעות אחדות בפני מטיילים, לאחר שנתגלו במקום נפלי פצצות.

פקחים של רשות שמורות הטבע עבדו בבוקר בשמורת מכתש רמון ובאזורים המטיילים ביותר בבקעת ארדון וברמת סהרונים, ומצאו שם נפלי פצצות (פצצות דרוכות שלא התפוצצו), שהוטלו במקום בטעות על ידי מטוסי חיל האוויר.

בעקבות מציאת הפצצות נסגרה השמורה בפני מטיילים והבלני משטרה הוזעקו לשטח כדי לפרק ולפנות את הפצצות.

נפתחה מכינה לתלמידים דיסלקטים בתל־חי

מכינה שתסייע לתלמידים דיסלקטיים להשתלב בלימודים אקדמאיים רגילים נפתחה במכללת תל־חי. במכינה, שהיא ראשונה מסוגה בארץ, ילמדו 21 סטודנטים מכל רחבי הארץ.

יו"ר הכנסת, פרופ' שבח וייס, שסייר ביום ה' בצפון, שיבח את היוזמה להקמת המכינה.

תוכנית הלימודים במכינה גובשה במשך שנתיים. המכינה תפעל בתמיכת "לשם" ובסיוע האגודה לקידום החינוך במשרד החינוך.

בראש המכינה עומד ד"ר אודי לם מאוניברסיטת חיפה, המכהן כיו"ר מכון "יעל" המטפל בדיסלקטים.

המאבטח אלכס פוליצ'נסקו הובא למנוחות בכפר סבא

המאבטח הוהשמל אלכס פוליצ'נסקו, שנרצח ביום רביעי, בעת שאיבטח מתקן של חברת החשמל ליד היישוב שער אפרים, הובא אתמול למנוחות בבית העלמין בכפר סבא.

לצד בני המשפחה הנזכרים, השתתפו בהלוויה גם מנכ"ל חברת החשמל רפי פלד, יו"ר מועצת המנהלים עדי אמוראי, ואישים נוספים.

דוד לוי, מנכ"ל חברת "שמירה וביטחון", שהעסיקה את המאבטחים, ספר לו. הוא אמר: "השתייכות לסיירת המובחרת שלנו. חוד החנית, איש הקראטה, ספורטאי שכולם הכירו. נאבקת וניסת להגן על חברך תני, שנפגע ראשו.

לקיבוץ חפץ חיים
דרושה
אחות מוסמכת
לינה במקום
לפרטים טל'
08-593900 מרפאה
08-593802 שוש.

אלמה אמריקאית
עשירה, מסודרת, בת 65
מעוניינת באינטליגנטי
לנישואין
פקס: 02-753570

שערים יציגים ל־6.7.95

סל המטבעות	3.4474
דולר ארה"ב	2.9480
מארק גרמני	2.1329
לירה שטרלינג	4.7022
פרנק צרפתי	0.6097
יין יפני (100)	3.4656
גילדן הולנדי	1.9045
פרנק שוויצרי	2.5696
כתר שבדי	0.4068
כתר נורבגי	0.4791
כתר דני	0.5465
מארק פיני	0.6921
דולר קנדי	2.1529
דולר אוסטרלי	2.0971
רנד דר' אפריקני	0.8109
פרנק בלגי (10)	1.0370
שילינג אוסטרי (10)	3.0335
לירה איטלקית (1000)	1.8186
לירה אירית	4.8363
פזטה ספרדית (100)	2.4535
יחידת מטבע אירופית	3.9351
דינר ירדני (שערי כסף)	4.3188
לירה לבנונית (10)	0.0181
לירה מצרית (שערי כסף)	0.9434

תושבים בשורש מסרבים להתגורר בקרוואנים

תושבים במושב שורש, שיותר מבתיהם בתוך עלו באש בשריפת הענק בפרוזדור ירושלים, הביעו ביום ה' בכהודיים חששות כבדים מהמעבר למגורים בקרוואנים, שהוצבו עבורם במושב.

בשיחה עם כתב עתים, אמר אחד התושבים, כי הוא מעריך, שיהליך בחודש ויתכן אף שיעבור פרק זמן ארוך יותר, עד שהתושבים יקבלו פיצויים מחברות הביטוח תקופות ארוכות, שינועו בין 6 חודשים לשנה וחצי, עד שישוקמו או ייבנו מחדש הבתים שנפגעו.

"אפילו במקרים הקלים, בהם ישוקמו הבתים בתוך כחצי שנה, נצטרך לגור בקרוואנים בחודשים החמים של הקיץ ובחודשים הקרים של החורף", אמר התושב.

למזכירות המושב ממשיכים לזרום במהלך השבוע עשרות פניות והצעות עזרה מגופים פרטיים ומוסדות. ארגון "יד שרה" העביר למושב כמויות גדולות של בגדים משומשים ונעליים, ונפתח חשבון בנק לגיוס תרומות עבור התושבים התקבלו פניות רבות של תושבים פרטיים בירושלים המציעים להלין את חסרי הדיור.

מזכיר ההסתדרות במרחב ירושלים שמעון צוריאלי פירסם קריאה לחברי העובדים בירושלים לסייע לתושבים שנפגעו.

ילד בן 9 נפגע קשה בטביעה בבריכה ביבנה

ילד בן 9 תושב גדרה נפגע ביום ה' באורח קשה לאחר שטבע בבריכת השחיה העירונית ביבנה.

כתב עתים מוסר, כי הילד שהה במקום במסגרת קייטנה. בשלב מסויים שקע הילד בתחתית הבריכה. הוא נימשה מן המים וקיבל טיפול ראשוני במקום.

צוות נט"ן מתחנת מד"א ברחובות הוזעק למקום ופינה את הילד במצב שהוגדר קשה לבית החולים קפלן ברחובות.

לכתב עתים נודע, כי הילד יצא מכלל סכנה.

לערוץ 7
למחלקת הפרסום
דרושה
קלדנית א־ב
למשרה מלאה א'־ה' שעות 9.00־17.00
דרישות התפקיד: **מסודרת, חרוצה ואחראית בעלת יוזמה ורצון להשתלב בצוות צעיר ודינמי**
לפרטים נא לפנות לטל' 03־562־55־50

למכינה לישיבות בני עקיבא גבעת שמואל
דרוש/ה
מורה לגאוגרפיה
לשנה"ל תשנ"ו
אפשרות למשרה חלקית
עם גמישות במערכת השעות
נא לפנות טלפונית:
במשך היום: 5325565, 5324475
בשעות הערב: 9244296

אגף הרווחה בעיריית ירושלים
מזמין הצעות לרכישת זכויות בדמ"פ בשתי דירות:
א. דירה בת 1 וחצי חדרים ברח' יואל בירושלים שמחירה המוצע לא יפחת מ־30,000$.
ב. דירה בדמ"פ בת שני חדרים ברח' אגריפס בירושלים שמחירה המוצע לא יפחת מ־40,000$.
הצעות בכתב יש להגיש לזהבה רח' יפו 34 ירושלים, בדבר פרטים נוספים יש לפנות לטלפון 02־254361 שלוחה 224, בימים א' – ה' בשעות 8.00–13.00.
אין המזמין מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא ולא יחול עליה כללי מכרז.

מגרש לבניה למגורים, בדרום ג', אשדוד
הודעה על הזמנה להציע הצעות רכישה
1. מוזמנות בזה הצעות לרכישת הזכות לקבל בעלות בחלקה 10 בגוש 2463 בשטח של כ־1,710 מ"ר בדרום ג', אשדוד, המיועד ומאושר לבניה של כ־36 יח"ד.
2. מודגש כי המכר יהיה במצב קיים (AS IS) והבדיקות באחריות הקונה בלבד.
3. את מסמך ההזמנה המלא, על כל תנאיו, ונוסח הסכם מכר והנספחים - ניתן לקבל במשרד החיים תמורת תשלום בסך 200 ש"ח (כולל מע"מ) שלא יוחזר, לפי בקשה בכתב שתתקבל במשרד החיים. לא יינתנו פרטים נוספים מעבר לאמור לעיל.
4. על כל מציע לצרף להצעתו ערבות בנקאית בגובה 10% מערך הצעתו, בנוסח ובתנאים כמפורט בהזמנה.
5. המועד האחרון להגשת הצעות הינו 13.7.95 שעה 12.00, במשרדי החיים.
6. אין הבעלים או הח"מ מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כל שהיא בכלל והם יהיו זכאים לנהל מו"מ עם כל מציע שיבחרו ו/או לנהל התמחרות, הכל לפי שיקול דעתם.
עוזי הנגבי, עו"ד - בשם הבעלים
רח' התשמונאים 107, ת"ד 20379
תל־אביב, מיקוד 61204
טל' 03-5625012, פקסי 5625004

בת 24 ניסתה לשדוד בנק ונלכדה

צעירה בת 24, המועסקת בשליחות, נכנסה ביום ה' לפני הצהריים לשדוד את סניף בנק הפועלים ברחוב אבן גבירול 2 בתל־אביב.

הצעירה נכנסה לסניף כשקסדת אופנוע מסתירה את פניה, התיישבה ליד אחת הכספריות הגישה לפניה פתק, שעליו נכתב: "אני השודד המוזהר. זה שוד. תשתפי איתי פעולה".

שני השוטרים הסמויים הבחינו במתרחש ועצרו את הצעירה.

לוח הצפה
התקשרות בחברות ואמנות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי
● בשוהם 5 חדרים חדשה יפהפיה 135 מ"ר משה"ב אילנוס מיידי 052־523267, 03־9301402
● להשכרה בשוהם משה"ב 5 + גינה 650$ טלפון 03־6771461.
● דירה להשכרה בנוף איילון (קבוץ שעלבים) רק לדתיים, כניסה מידית טל': 08־247537.
● למכירה בחיפה בבצלאל 3 ח' + מרפסת גדולה ק"ב מסודרת מ 11/95, 04־640012, 04־9824232.
● למכירה בשוהם דירה 110 מ"ר לכניסה מיידית מלרן טל' 08־262314

דרושים
● תמלילנית לחצי משרה לארגון ציוני לפנות בכתב לת.ד. 14094 תל־אביב.
● מדריך רווק לפנימיה דתית תיכונית מקצועית בתל־אביב, 03־6487341־2, 03־5703058, 03־6199472.

חזנים
● הדרוש שיצ לימים הנוראים לבית כנסת אשכנזי באיזור בת־ים 03־6596092 גם למתחילים.

לקיבוץ דתי בדרום
דרוש
מלוה לנער
לשעות היום
לפרטים:
טל' 08־593801
בשעות הערב לרבקה

בס"ד
פתח תקוה, תמוז תשנ"ה יולי - 7-1995
פניה נרגשת
מהורי הנערה נועה אסתר שוורץ בת 17 וחצי תחי'
וחברי "הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'"

אנו הוריה המודים לשלומה של נועה שבים ופונים אליכם מעומק הלב, להמשיך ולסייע לנו להעניק לנועה את הטיפול הרפואי והאבחוני הקפדני, הדרוש על מנת לשמור על חייה, לאחר שבמשך 5 וחצי שנים היא מתמודדת בגבורה עם תוצאות מחלת הסרטן הקשה שפגעה בה בגיל 12, ומחלה כתל יומן ואחיב בורות סרטניות בשתי ריאותיה.

ללא עזרתכם האצילית לא ניתן היה לעמוד בכל התלאות הקשיים שעברנו בדרכנו במסע המופלא וההרואי להצלת חייה של נערה מיוחדת זו, אשר השירה מבטה מול המחלה הנוראה, באמונה ללא סייג בהקב"ה, באומץ לב נדיר, ותוך היותה דוגמא אישית ומופת למשפחתה, חברותיה, ולחולים אחרים ששואבים ממנה כח ועידוד.

נועה עברה כאן סבל ויסורים שלא יתוארו, כולל 9 ניתוחים וטיפול כימותראפי קשה וארוך מאד והיא זקוקה כל 3 חודשים למעקב רפואי בלונדון בבית החולים "Brompton" למחלות ריאה, שם נותחה פעמיים בריאותיה ושם מצוי המיכשור האבחוני היחודי המתקדם, המשוכלל והיקר ביותר, הקיים היום בעולם, מסוג־"Imatron" והנמצא במספר מועט של מרכזים רפואיים חשובים באירופה וארה"ב.

יצויין, כי נועה לא יכולה להיבדק במכשיר ה־MRI עקב שתל מתכתי בן 25 ס"מ המצוי בגולה. היינעה בה הוזל הגידול הסרטני הראשוני. במכשירי אבחון מסוג CT הקיימים בארץ, לא ניתן במקרה מורכב זה לבצע את האבחונים הדרושים והיו תקלות שבגינם נכשלו באבחון. על דעת רופאיה בארץ ובחו"ל סוכם, כי אסור בנושא זה לקחת סיכון נוסף שעלול להיות חריה קריטי ויש להקפיד על ביצוע המעקבים כל 3־4 חודשים בלונדון.

בחודשים האחרונים סבלה נועה מהרגשה רעה מאד, מירידה מתמשכת בתמונת הדם, סחרחורות קשות, עייפות וחולשה קשה ומתמשכת, שפגעה בכושר תיפקודה היום־יומי.

לאחר התייעצות בין רופאיה בארץ ורופאיה בלונדון עברה נועה סידרה מקיפה ומתישה של בדיקות מח העצם, כי ככל הנראה יש לנועה נזק מסויים בלב עקב הטיפולים הכימותראפיים שעברה ותוך שימוש בחומרים כימותראפיים קשים הידועים כגורמי סרטן אך גורמי נזקים אחרים בלתי ניתנים למניעה.

המצב של נועה כן היא מתפקדת עם חצי ריאה ימין ו־3/4 בריאה שמאל, הוא מצב של סיכון גבוה לריאות בבקרה של כשל בתפקוד הלב ולפיכך אסור להזניח את הדבר ואנו פועלים עם מיטב הרופאים בארץ בישך צמוד עם רופאיה בחו"ל למתן הבעיה.

מאחר ובמהלך 5 השנים נגרמו לנועה הוצאות רבות מהלישדים עקב בעיותיה הרפואיות אנו פונים לסייע כיעה לשהלבן הנזק של בדיקות הבגרות, בעיה מיד עם סיום בחינות הבגרות של נועה בעוד 3 שבועות אנו יוצאים ללונדון לבדיקות ריאות חשובות. ביחוד במכשיר ה־"Imatron" ואצל מנתח הריאות והאונקולוגים המשגיחים עליה בלונדון. כמו כן נטפל במכאבי הגרון כחלק המשטרה, הצורכים לתוצאה מחיסך התמכות בבינת הגרך שהיא וקשה סחוסית ונטפל בבעיית העצים החוקים באוזניים שגם הם מנזקי הכימותראפיה ואשר הגדירו לאחרונה. מלונדון נמשיך בעיה לברמניה/גרמפשטין, להמשך שיקום השמיעה בקליניקה אצל פרופ' הרלד שר מומחה בעל שם עולמי בשיקום ושמיעה. כשר שמיעתה כיום הוא כ־65% ממצרה בגילה, והדבר מקשה על תיפקודה ונורם גם הוא לעייפות ממנה היא סובלת.

בעיה אנו מקווים לשוב ארצה לקראת שנה"ל תשנ"ו הבעלים, ונועה תתחיל בעיה בשרות הלאומי כמדריכה באולפנת בני עקיבא לבנות בעפולה.

על מנת להמשיע זאת בעיה, אנו זקוקים להמשך עזרתכם החשובה.

אנא סייעו לנו להעניק לנועה בריאות אושר ושמחת חיים.

סיוע דחוף ניתן להעביר ליקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'", רח' הרב אנטרמן 8, פתח תקוה מיקוד 49270,

או ישירות לחשבון הבנק של "הקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'",

בנק המזרחי (20) סניף מס' 052, כבר העצמאות 12 פתח תקוה מיקוד 42271, חשבון מס' 531570

ואי"ה נשיב לכם בשמחות ובבריאות כמעולכם הטוב.

בהוקרה רבה ובברכה נאמנה,

חברי הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שורץ	*ההורים חיה ומשה שורץ והמשפחה*

"חזקו ידיים רפות וברכים כושלות אמצו" (ישעיה ל"ה, ג')
וכל המסייעין יתברכו בכל מילי דמיטב.

אנו החתומים מטה המכירים אישית את המשפחה ואת פרטי המקרה
מצטרפים לפנייה זו וממליצים בחום להגיש לה כל סיוע נדרש להצלת נפש

בס"ד

אברהם שפירא - לשעבר הרב הראשי לישראל, הרה"ג ברוך שמעון סלומון - רב ראשי ואב"ד פתח תקוה, הרה"ג משה מלכה - רב ראשי פתח תקוה, הרה"ג שמחה הכהן קוק - רב ראשי ואב"ד רחובות, הרה"ג זלמן נחמיה גולדברג - דיין בבית הדין הגבוה בירושלים וראש כולל לדיינות ישבס מתוקף, הרב חיים דרוקמן - ראש הישיבה המוהה - הסוד יאור עציון, הרב יהושע מגנס - ר"מ בישיבת ימין הרב' ירושלים, הרב מיכאל מלכיאור - רב ואב"ד קיק אוסלו נורבגיה, מר אברהם מרמורשטיין - לשעבר סגן ראש עיריית פתח תקוה, מר י. דיאמ (דובי) - מגיר הקיבוץ הדתי, מר יצחק עמיצלין - מנכ"ל תנועת בני עקיבא העולמית, מר אלחנן גלט - מנכ"ל תנועת בני עקיבא בישראל, מר שאול מיזליש - עיתונאי וסופר, מר דוד גלדמן - ר"יה השב, הרבנית ימה מגנס - מנהלת התיכונית "אולפנית בני עקיבא" תל אביב, גב' צפורה צוקרמן - מנהלת חטיבת הביניים מגיד "ישורון" פתח תקוה

אנו מוקירים בכבוד את זיכרו הקדוש של הרה"ג ר' שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, שהיה מעומקי ומראשי הוועד הציבורי למען הצלתה של נועה אסתר תחי'.

מחנה אריאל
מחנה קיץ בסגנון אמריקאי
"SLEEP-AWAY"
האתר: כפר סילבר, על יד אשקלון
תאריכי הקייטנה:
מחזור א' - 25 ליולי -3 לאוגוסט
מחזור ב' - 3 לאוגוסט-14 לאוגוסט
מחיר למחזור 1200 ש"ח
הדרך הטובה לנצל את השעות הטובות ללימודים ופעלות
לפרטים: דינה אנגשטרייך
טל./פקס 07-725375
בי"מ 02-294666, 03-5206666
מנוי: 24459, נא להשאיר הודעה!
המחנה מנוהל ע"י חברה פרטית, דתית לאומית, בלי כל קשר למפלגה או תנועה.

ללימודי אנגלית בכיף
בשילוב מחנה קיץ גדוש פעילות
לנערים בני לאומי כיתות ג' - ט'
בתכנית:
חצי יום: מסלול לימודי אנגלית ע"י מורה מוסמך כולל שיעור תורני וטיולים מיוחדים.
חצי יום: פעילות מלאה של מחנה קיץ, עם חברת אמריקאים וישראלים דוברי אנגלית.
◄ שחיה נפרדת
◄ ספורט / טניס
◄ חוגים במחשבים
◄ אומנות קרמיקה
◄ ריקודי עם ועוד

פרוט שערים לקרנות — בנק המזרחי

שם קרן	מספר קרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	אחוז שינוי
אורגרין מניות	5120779	111.40	108.99	0.54
הסדה	5120274	845.08	835.73	0.24
חלמיש	5120050	222.58	220.09	0.17
לשם	5120076	1,104.57	1,092.18	0.08
סלע	5120134	1,034.74	1,025.91	0.08
עידית	5120175	2,967.73	2,933.82	0.44
עמדה שלהבת	5120159	159.38	158.20	0.59
עמדה כוללת	5120019	163.89	163.26	0.22
עמדה משתנים	5120118	1,429.80	1,413.37	0.73
עמדה אג"ח מדינה	5120092	886.83	879.08	
עמדה כר"ם	5120035	1,571.01	1,565.03	0.51
עמדה פז	5120431	127.91	126.47	0.49
עמדה מקף	5120498	142.90	141.65	0.59
עמדה יתצא	5120597	63.89	63.12	0.45
עמדה שני	5120555	75.70	75.25	0.39
עמדה שנהב	5120654	74.66	74.21	0.32
צוק	5120373	257.50	256.22	0.17

המשרד לענייני דתות
הודעה חשובה
לגבאי בתי הכנסת ברחבי הארץ

כבי השר לענייני דתות פרופ' **שמעון שטרית** מעוניין ליזום פעולות ויוזמות בבתי הכנסת ברחבי הארץ ורשימת בתי הכנסת ופרטיהם הנמצאת במשרדנו **אינה מעודכנת** כדי לאפשר לכל בית כנסת לקחת חלק ביוזמות המתוכננות, הנכם מתבקשים לפנות למשרדנו כדי לקבל **שאלון לעדכון - פרטים.**

לתשומת לב - בית כנסת שפרטיו המעודכנים לא יהיו במשרדנו עלול לא לקבל חומר שוטף שישלח לבתי הכנסת

לקבלת השאלון יש לפנות:
1. בכתב לפי הכתובת: המשרד לענייני דתות - הרב יצחק אלחרר
רח' יפו 236 ירושלים מיקוד 91130.
2. בפקס': 02-311008.
3. ניתן לבקש השאלון גם באמצעות הטלפונים: 02-311136-7 בשעות העבודה: 8:00-16:00.
4. ניתן לבקש השאלון הנ"ל גם במחלקת הארכיב טל' 02-311147.

טעמים

"טעמים" - מרכז ללימודי תרבות ומדע לשומרי שבת, שמחה להכריז על הסמינר הראשון, בנושא "ההנדסה הגנטית", ראשון במסגרת שורת סמינרים בתחומי הרפואה, הביולוגיה, הפסיכולוגיה, הפיסיקה והסוציולוגיה.

הסמינרים יוקדשו, כל אחד בנפרד, ללימוד נושאים בהם התפתחות המחקר מצביעה על שינויים עתידיים במבנה החברה המודרנית, או בהבנת האדם את המתרחש. במסגרת כל סמינר ילמד הנושא, יובאו ממצאי מחקרים חדשים ויבחנו התיאוריות והרעיונות הקיימים.

צוות המרצים נמנה על השורה הראשונה של אנשי המדע והמחקר בישראל, ושיטת ההוראה מיועדת לציבור הרחב, כך שלא נדרשים מהמשתתף עצמו ידע מוקדם או השכלה ספציפית בנושא הנילמד.

הסמינרים יערכו בסופי שבוע, בבתי הארחה שונים בכל הארץ, והם מותאמים ומיועדים לציבור שומר שבת.

הסמינר הראשון:

"על הנדסה גנטית"

בית הארחה "שפיים" שישי־שבת 21־22.7.95 כ"א־כ"ב תמוז, תשנ"ה

ההרצאות: על עקרונות התורשה ומעבר אינפורמציה, על החומר הגנטי, על מיפוי גנים של מחלות, על שימושים בהשבחת צמחים ובעלי חיים, על אימונוגנטיקה, על מחלת גושה, פרוייקט הגנום האנושי, על יעוץ גנטי ועל השלכות ההנדסה הגנטית לגבי הציבור הדתי.

המרצים: פרופ' חיים סידר, פרופ' דורון לנצט, פרופ' שמעון גליק, פרופ' מיה הורוביץ, פרופ' חיים בראוסבר, ד"ר תמר שחף, ד"ר ידידיה גפני, ד"ר ענת בלומנפלד, הגב' אלן סאוב

המעוניינים בקבלת תוכנית סמינר זה, או בתוכניות שאר הסמינרים, מתבקשים להתקשר ל"טעמים" טלפון 02-254090 (24 שעות ביממה)

או לפנות בכתב ל:

"טעמים" ת"ד 2299 ירושלים 91820

אנא שילחו לי את תכנית הסמינרים שלכם.

שם: ________ רח' ומס' ________

עיר: ________ מיקוד ________ טל': ________

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 6.7.95, עד למתרת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יהיו כמפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (צ'קים והעברות)	שער מכירה (צ'קים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	2.9229	2.9670	2.8700	3.0100
בריטניה	לישט	1	4.6620	4.7324	4.5700	4.8000
שוודיה	כתר	1	0.4035	0.4096	0.3900	0.4200
שווייץ	פרנק	1	2.5460	2.5845	2.5000	2.6200
קנדה	דולר	1	2.1347	2.1670	2.0900	2.2000
פינלנד	מארק	1	0.6854	0.6958	0.6700	0.7100
גרמניה	מארק	1	2.1132	2.1452	2.0700	2.1800
דנמרק	כתר	1	0.5413	0.5495	0.5300	0.5600
הולנד	גולדן	1	1.8863	1.9148	1.8500	1.9400
איטליה	לירה	1000	1.8053	1.8326	1.7700	1.8600
אוסטרליה	דולר	1	2.0781	2.1095	2.0400	2.1400
אוסטריה	שילינג	10	3.0041	3.0495	2.9400	3.0900
צרפת	פרנק	1	0.6047	0.6138	0.5900	0.6200
נורווגיה	כתר	1	0.4714	0.4786	0.4600	0.4900
יפאן	ין	100	3.4266	3.4783	3.3600	3.5300

בתי חולים

יום שישי

ירושלים

הדסה עין כרם (פנימית, ילדים, עיניים), שערי צדק (כירורגית), הדסה הר הצופים (אורטופדית), ביקור חולים (נשים, א.א.ג.).

תל־אביב והמרכז
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

שבת

ירושלים

הדסה הר הצופים (פנימית, אורטופדית), שערי צדק (כירורגית), הדסה עין כרם (נשים, עיניים), ביקור חולים (ילדים, א.א.ג.).

תל־אביב והמרכז
(כל המחלקות)

שיבא תל השומר, בילינסון פתח־תקוה, איכילוב תל־אביב, וולפסון חולון, אסף הרופא צריפין.

מרום – מוקד רפואי לטיפול מיידי בשעות הערב והלילה

רופא ילדים, פנימי, כירורג, רנטגן, מעבדות, מ־7 בערב עד חצות.

"מעייני־הישועה", רח' שרת 17 בני־ברק, טל' 5771111.

מוכר ע"י כל קופות החולים.

עזרה ראשונה לטיפול בשיניים

מוקד לעזרה ראשונה של הסתדרות רופאי שיניים, פתוח 24 שעות ביממה: 177־022־3773.

בתי מרקחת

יום שישי

תל־אביב: בני, רח' דיזנגוף 174, טל' 5222386; סופר־פארם, רח' יהודה הימית 61 יפו, טל' 6822973.
ירושלים: קופ"ח הכללית, רח' אביגדורי 3, טל' 706660.
בני ברק: עמית, רח' בן־גוריון 130, ר"ג, טל' 6722954.
חולון: מזור, רח' חביבה רייק 20, בת־ים, טל' 583360.
פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.
נתניה: כלל־פארם, שד' בנימין 60, טל' 338091.
אשדוד: סופר פארם רובע הסיטי.

יום שבת

תל־אביב: אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; בבלי, רח' עוזיאל 1, פינת כולדנו, שכ' בבלי, טל' 6040552.
ירושלים: שער יפו, רח' שער יפו, טל' 283898.
בני ברק: רמת יצחק, רח' ירושלים 96, טל' 6777506.
חולון: מזור, רח' חביבה רייק 20, בת־ים, טל' 583360.
פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395.
נתניה: קניון השרון, רח' הרצל, טל' 617766.
אשדוד: סופר פארם רובע הסיטי.

מוצאי שבת

תל־אביב: אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; בבלי, רח' עוזיאל 1 פינת כולדנו, שכ' בבלי, טל' 6040552.
ירושלים: סופר פארם, רח' ההסתדרות 3, טל' 246244.

שישי – שבת

רדיו

יום ששי

ערוץ 7

06.30 עולת הבוקר; 07.00 משנה יומית; 08.00 פנת הלכה; 09.00 דיוקן של אדיר; 10.00 מר רב שילנסקי; 11.00 הרב הראשי הרב ישראל מאיר לאו; 12.00 שפע בשבע; 13.00 אבי ראש; 13.30 עוז לילדים; 14.00 לקראת שבת; 15.00 הראשה לציון; 16.00 סיום שידורים.

קול המוסיקה

05.58 אות קול המוסיקה; 06.00 ארון עולם; 06.01 חדשות; 06.06 שחרית מוסיקלית; 07.55 פינת הפרסומת ההודעות; 08.00 חדשות; 09.05 קונצרט בוקר; 11.57 בימת שיר; 12.00 צעירים במרכז; 14.05 שבוע בתזמורת; 14.06 לקראת שבת – ניגון ונגינה; 16.00 לבקשתכם; 18.00 דור הזהב; 19.00 קשת של צלילים.

רשת א'

05.58 אות קול־ישראל; 06.00 שמע ישראל; 06.06 שירים עבריים; 07.00 חדשות באנגלית; 08.05 בינה לבינה; 09.00 חדשות; 09.05 פרשיות; 10.05 יש עצה; 11.05 הירושלמים; 12.05 ישראל 95; 14.05 בראש צעיר; 14.55 בימת שיר; 15.05 קבלת שבת פרשת בלק; 16.05 אמנות באלף; 17.00 חדשות באנגלית; 17.05 ודירדומה.

רשת ב'

05.58 שמע ישראל; 06.05 הבוקר הזה; 09.05 מה יהיה; 11.05 שריקת פתיחה; 12.05 בחצי היום; 13.15 משעל בשישי; 15.00 חדשות; 15.05 הודעה על זמני הדלקת הנרות; 15.06 עתונות הזץ; 15.30 שירים יפים; 16.05 שירים; 17.05 פניני שבת; 18.05 ליל שבת

רשת ג'

05.58 אות קול־ישראל; 06.00 שמע ישראל; 06.06 מעורב ישראלי; 08.05 שבעים שמונים; 10.05 אנן הים התיכון; 13.05 צפיות ברכש; 15.05 לפנות ערב; 17.05 כאן שם ובכל מקום; 18.00 חדשות.

גלי צה"ל

מוצאי שבת

ערוץ 7

20.00 על גבול האור; 21.00 הרב הראשי ישראל מאיר לאו; 22.00 תוכנית ארוח לטעמי; 23.00 הרב שלמה אבינר.

קול המוסיקה

21.00 אופרה בעולם; 24.00 חדשות; 00.05 סיום התקוה.

רשת א'

21.05 קפה ראשו; 22.05 מלווה מלכה; 23.05 שירים עבריים.

טלויזיה

יום ששי

החינוכית

08.00 מבחר סרטים מצוירים ומדובבים לילדים – זעפן, בננות בפיג'מות, חתול שטות – סופר חתול, המפחידים; 09.00 המגניבה הנפלאה – מסיפורי המלך בבר; 10.00 הקלברי פין; 10.30 כבוד המשפחה; 11.00 סרט קולנוע–פאלוקה; 11.55 רוק/פופ מתוך יום המוסיקה 1995; 13.00 חמבים; 13.30 לוחמי המלך האמיצים; 14.00 קונצרטים לצעירים; 16.00 מוסף המוספים של ערב חרש.

הערוץ הראשון

06.30 חדשות בעברית; 06.31 מהדורת חדשות בערבית; 06.45 שעת כושר; 15.00 קליידוסקופ; 15.30 מבראשית; 16.00 שידורי הטלוויזיה החינוכית; 16.30 חדשות באנגלית; 16.40 רובינזוי; 17.10 על המרקע; 17.20 סרט ערבי; 19.00 יומן השבוע.

ערוץ 2

08.00 מקום קטן; 08.30 מבחן בד; 09.30 חמסה חמישה; 10.00 בהאראמ; 10.25 שישי סרט; 12.00 אקשן; 12.30 אגם כוס הנהרות; 13.00 מגאזין הספורט העולמי של ג'ילט; 13.30 בראש בריא; 14.00 השבוע; 14.30 גבריאלה; 16.05 היפים האמיצים; 17.00 החדשות; 17.05 חוף פרדייס; 17.35 זהו זה – קלאסיקה.

מוצאי שבת

הערוץ הראשון

21.00 מוצ"ש בקלנוע; 22.50 עין בעין; 23.20 חדשות; 23.25 קלריסה; 00.20 פסוקו של יום.

ערוץ 2

21.05 לא רופקים חשבון; 21.50 כביש ללא מוצא – סרט ישראלי; 23.35 אינטראקט TV; 24.05 בארבע עיניים עם קוני צ'אנג; 24.40 מילנקן; 01.20 שיר בלילה.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ

עורך: משה אישון; מנכ"ל: נתן אשל; מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' הנסטר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045; חשבון בנק הדואר: 4411449, פקסימיליה: טל' 5621502; סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02־234910; סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04־663628, בערב 04־717145.
פקס' משנה 2.00 בצהרים 04־717145

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

נציגי החברות קדישא יוועצו עם פוסקי הלכות וההנהלות

לגבי תנאי הרשיון שמציע שר הדתות

מאת סופרנו בירושלים

בכינוס של נציגי חברות קדישא שנערך בירושלים, לאחר הפגישה של הנציגים עם שר הדתות, שמעון שטרית, הוחלט להמנע מחתימה על תנאי הרשיון שמציע שר הדתות, ולהתייעץ בעניין זה עם פוסקי הלכה ועם ההנהלות הציבוריות.

בפגישה עם שר הדתות מתחו נציגי חברות קדישא ביקורת על השר שלא התייעץ עמם לפני שהוציא את ההוראות הכתיב מלמעלה הוראות, מה שלא קרה במשך כל השנים מאז קום המדינה.

נציגים שונים מתחו ביקורת על הסעיף בהוראות שעל כל חברה להקצות חלקה למסופקים, שהוראתו הדתית לא ברורה. הם שאלו, מי יקבע מה זה מסופק? האם ההלכה קובעת או המשפחה תקבע? כן מתחו ביקורת על כך שלא דואגים להקצות קרקע לקבורה, ובאותו זמן מקצים קרקע לקבורה אלטרנטיבית. כן מתחו ביקורת על ההוראה של השר להכניס נציג מטעמו בכל הנהלה של חברה קדישא.

דבר לא מקבל במסורת כל חברות הקדישא שהממשלה תדרוש לקבוע נציגיה בכל הנהלה. השר השיב כי הוא פועל לפי סמכות ש״ס לו ואין הוא חייב להתייעץ קודם עם נציגי חברות הקדישא. בשלב זה לא התגבר חלק ניכר מהחברות על תנאי הרשיון.

אזרן יקבל מקום ריאלי ברשימת ח״כ דוד לוי

פרופסור אזרן, ראש עיריית קריית שמונה, שהודיע על התפטרותו למפלגתו הקודמת של חיים הדר לוי, יקבל מקום ריאלי ברשימה — כך סוכם בין השניים במהלך מספר מגעים שקיימו בשבועות האחרונים.

בין השניים נוצר קרע לפני ארבע שנים, במהלך ההתמודדות לכנסת במסגרת הסכיעות של הליכוד, שבה האשים אזרן את לוי על כך שהוא לא סייע לו להיבחר לכנסת.

כעת, לאחר שהושגה הסכמה בין לוי ואזרן, הביע ראש עיריית קריה שמונה כי דוד לוי הוא מנהיג אמיתי שצמח מתוך העם ויש לו יכולת להוביל את מדינת ישראל למרחבים טובים יותר.

בשל זיהום — נאסר יבוא במיה ופלפל חריף מהרצועה

משרד החקלאות אסר ביום חמישי על הכנסת במיה ופלפל חריף מרצועת עזה לישראל, בשל המצאות חיידק קולי בירקות.

כתוצאה על האיסור, הפסיקו הפלשתינאים את הכנסת האבטיחים מישראל לתחום האוטונומיה.

טבע בחוף 4 העונות בנתניה

גבר אלמוני טבע למוות ביום חמישי בבוקר בחוף ארבע העונות בנתניה.

צוות מד״א שהוזעק בשעה 8 בבוקר לחוף, קבע את מותו. מדובר באדם מבוגר, אלמוני, שזהותו טרם ידועה.

זהו המקרה ה־7 של טביעת בני אדם בחופי נתניה מאז החלה עונת הרחצה.

בבית הכנסת לתלמידים ״בילו״ בת״א

השבת יעבור לפני התיבה חזן העיר הרב חיים אדלר.

כ־7 תפילת מנחה, סעודה שלישית, שיחה מפרשת השבוע ושעור בתלמוד בבלי ע״י הרב אליהו מאיר שורץ רב בית־הכנסת והשכונה.

אלפים גדשו את היכל התרבות בקונצרט החזנות המרכזי של עירית ת״א

מאת סופרנו בתל־אביב

כ־3000 איש, משוחרי עולם החזנות בישראל, גדשו את ״היכל התרבות״ בתל אביב, בקונצרט החזנות המרכזי של עיריית תל אביב, שנערך במעמד הרב הראשי לישראל הגר״ים לאו, ראש העיר תל אביב רוני מילוא, אישי תורה וציבור, חברי כנסת, שופטים, אנשי כלכלה ומשק ועוד.

במהלך הקונצרט הופיעו וקצרו השואות החזנים — דודו פישר, הרב חיים אדלר, אהרון בן שושן וישראל רנד. שירתם וזימרתם לוו על ידי התזמורת הסימפונית של תל אביב ומקהלת בית הכנסת הגדול בתל אביב, עם המנצח והמנהל המוסיקלי מנשה לב רן והליווי המוסיקלי של ריימונד גולדשטיין.

במהלך האירוע, שהונחה על ידי דניאל פאר, השמיעו דברי ברכה והערכה, שמואל גפן, ראש המחלקה לתרבות תורנית בעיריה, שעמד על תרומתו של קונצרט זה בזיכרו הרבים, כמפעל ההולך ומתרחב משנה לשנה, אמר גפן.

הרב הראשי לישראל הגר״ים לאו ברך הזיומה לקיומו של קונצרט מרשים זה בציינו כי דרך השירה והרינה ניתן להגיע להכרת הבורא, ומכאן זכותה של המחלקה לתרבות תורנית בעיריה, יוזמת המפעל. ראש העיר תל אביב רוני מילוא, סיפר על ימי ההיכרות שלו עם החזן דוד קוסביצקי, שהקונצרט נערך לזכרו במלאות עשר שנים לפטירתו.

אות הפעיל המתנדב לשנת תשנ״ה הוענק ע״י המרכז לחינוך הדתי

ידיד מועצת המו״ד פרופסור דניאל שפרבר ומר זבולון אורלב למר יעקב מכלוף מראשי הפעילים להקמת ביהס״פ הממלכתי הדתי בכרמיאל ושימש שנים רבות כיו״ר ועד ההורים של ביהס״פ.

למשה מאושר המשמש כיום במנהל המחלקה לתרבות תורנית בהוד השרון ופעל רבות כיו״ר ועד ההורים של ביהס״פ הממ״ד שילה במגדיאל בתוקף תפקידיו מקדם את החינוך הדתי ופועל להעמקת מורשת ישראל לכלל הציבור ולציבור הדתי בפרט.

לגב׳ סימה כמיר מבאר־שבע הפרס מוענק לה על פעילויותיה הרבים בעיר לקידום ישיבת בני עקיבא במקום ולחיזוק בתי הספר הממלכתיים דתיים בביזור בתחום קליטת העליה במסגרת עבודתה בוועד ההורים העירוני.

ברכות לקבלים נתן יוסף ראש המרכז לחינוך הדתי לשעבר מר [illegible]

המרכז לחינוך הדתי בישראל [illegible] ההוקרה נתבררו ראש המינהל לחינוך דתי במשרד החינוך מר ניסים אליקים.

זבולון אורלב הוא אמר כי אין מילה הפונה בעברית להתנדבות המשמעות המוסרית לכך היא שהתנדבות אינה נבדלת בברזל של רשות או חובה אלא המונח המקראי וההלכתי המוסרי של התנדבות הוא חובה ומצווה להתנדב כי גם כך נבנה המשכן המקדש ולכן חובה על כל אחד ואחד להתנדב ומתוך כך שהוא מכיר באופן אישי את מקבלי האות הפעיל המתנדב הוא יודע שמגיע להם הם ראויים לכל הברכות.

בסיום הטקס הודה מר אורלב לאלימלך לנדנר יו״ר המרכז לחינוך דתי על היוזמה להלוקת פרס מסוג זה והביע את תקוותו להמשך הענקת פרסים כאלו גם לפעילי ציבור אחרים.

בתמונה מימין לשמאל: מקבלי האותות — משה מאושר, יעקב מכלוף וסימה כמיר. אלימלך לנדנר, זבולון אורלב ניסים אליקים ופרופ׳ דניאל שפרבר.

ישובי הבקעה והערבה יהפכו ישובי ערים עורפיות

זאת מסר מפקד פיקוד העורף האלוף שלמה ארד ● ההחלטה באה בעקבות השלום עם ירדן ומצרים

מאת מולי פיקרש, כתב עתיים

מפקד פיקוד העורף האלוף שמאל ארד גילה ביום ה, כי הנחת על שולחן ראש הממשלה החלטה של פיקוד העורף, לשנות את מדיניות המיגון באותם ישובים שהיו ישובי קו העימות בבקעה, בערבה ובאילת, ולהעביר אותם ממצב ישובי עימות, למצב של ערים עורפיות. זאת, להערכה, כתוצאה מהשלום עם מצרים והתוצאה מהשלום עם ירדן, שנותנים לאזורים, המתבסס והולך.

אלוף ארד דיבר ביום עיון בנושא ״מיגון ומקלוט מבנים 95״, מטעם מרכז הבנייה, בגני התערוכה בתל־אביב. האלוף ארד אמר, כי כתוצאה מהפיכת המדיניות, לא ייבנו מיקלטים באותם ישובים, אלא חדרים מוגנים. ״ישנה משמעות כלכלית גדולה להחלטה, כאשר צפויה בנייה של 6,000 יחידות דיור באיזור, בעיקר באילת״, אמר.

בהתייחסו לאיום על העורף, אמר האלוף ארד, כי בסך הכל, לסורים יש כ־1,500 טילים מכל הסוגים, כאשר ההצטיידות נמשכת. ״לסוריה יכולת פיתוח וייצור של טילים לא־קונוונציונלים וזה מה שהיא עושה. יש קוקטייל לא נעים של טילים קונוונציונלים ולא־קונוונציונלים עם יכולת הגעה אלינו״, אמר.

מפקד העורף אמר עוד, כי גם סעודיה, הנחשבת לשקטה יחסית, מצויידת בטילים בליסטים המגיעים כמעט לכל מקום בעולם, גם לאירופה.

לגבי עיראק אמר האלוף ארד, כי ברגע שיוסר החרם האמריקני, בתקופה קצרה, היא תחזור ליכולת שלה בפיתוח וייצור טילים. להלן אמר, כי ״איראן מנסה בכל כוח ובכל צורה להשיג יכולת הגעה של טילים לישראל״.

האלוף ארד ציין, שבכל שנה מושקעים כ־100 מליון שקלים במיגון אישי של ערכת מגן תקינה, לכל אזרח במדינה. ״דווקא על רקע של הסכמי שלום שנתהלתם ועתידים נמצאים בסימני שאלה, הצבנה על עוצמתו של צה״ל ועוצמתה של המדינה הוא מה שתבטיח את אריכות ימי ההסכמים״.

את יום העיון פתחה יעל ארז, מנכ״ל מרכז הבנייה הישראלי.

נפלי פצצות נתגלו בשמורת מכתש רמון

שמורת מכתש רמון שנסגרה להנעת מטיילים ביום ה, לאחר שנתגלו בה נפלי פצצות, נפתחה שוב למבקרים בשעות הצהריים.

עם זאת, רשות שמורות הטבע מבקשת מהמטיילים לגלות עירנות ולא לגעת בחפצים שפזורים בשטח.

פקחי הרשות יקיימו סיורים נוספים ובדיקות נוספות באזור בימים הקרובים.

מזכירי מועצות פועלים:

נקים ארגון יציג חדש לעובדים בישראל

מאת מולי פיקרש, כתב עתיים

יו״ר חבר מזכירי מועצות הפועלים מאיר קהלה, אמר ביום ה׳ כי אם הנהגת ההסתדרות תצמצם את מספר מועצות הפועלים מ־70 ל־15 מועצות מרחביות, ״נקים ארגון יציג חדש לעובדים בישראל״.

כתב עת״ים מוסר, כי ביום חמישי התקיים כנס מוער של מזכירי מועצות פועלים ועובדים באולם ״מופת״ בקריית אונו. הנוכל בכנס לא יסכים לשמש כמוכיר מרחבי. כן הוחלט, כי סיעת העבודה בהסתדרות תידרש לפרוש מידית מהקואליציה עם רמ. נמסר, כי ביום א׳ יגיעו כל המזכירים ומאות מהעובדים לבית הועד הפועל, בעת הדיון שיתנהל בנושא בבית הגבורים, ויבהירו את עמדתם.

בכנס הזדהום השתתפו גם יו״ר סיעת העבודה בכנסת, ח״כ רענן כהן וראש עיריית קריית אונו דוד בירנבאום.

הסכם עם הצי השישי לחופשות משפחתיות בישראל

מאת סופרנו בתל־אביב

סיפורטאות התיירות ״יוסי מורס״, שנבחרה לאחרונה לעסקי הקרוזים בים התיכון, חתמה הסכם, יוקרתי עם הצי השישי לבילוי חופשות של חיילי הצי השישי יחד עם בני משפחותיהם בישראל במשלב עם קרוז בים התיכון.

רוני האן, סמנכ״ל ״יוסי מורס״ מסר כי במסגרת ההסכם התחייב הצי השישי לשלם עבור 30 קבוצות למשפחות חיילי הצי השישי לכל תקופת הקרוזים.

האן מדגיש, כי ההסכם עם הצי השישי מהווה פריצת דרך ביחסי התיירות עם הצי השישי.

להערה, יגיעו קבוצות של חיילים עם בני משפחותיהם בטיסות מרומא ונפולי ליום חופשה בחיפה, ואחרי שהות של יומה בחיפה יעלו על אניית קרוזים לקרוז של שבוע בנמלי הים התיכון. בגמר הקרוז ישובו ־חיילי הצי השישי שבוע נוסף לישראל ולאחריו יחזרו לאיטליה.

אלדן נרתמת למלחמה בתאונות הדרכים

אלדן — השכרת רכב, החברה הגדולה בישראל להשכרת רכב, החליטה להתקין בצי הרכב שלה את מערכת ABW/מקרימור המקרימה בלימה לתאונות. עליכך מסר נשיא החברה — מר יוסי רזון, זאת במסגרת מדיניות החברה לשמור כל העת את רמת השירות והבטיחות ללקוחותיה.

רזון מסר כי לאחרונה השלימה אלדן התקנת של עשרות מערכות מקרימור, לבחינה בצי הרכב המסחרי שלה כולל טנדרים, רכבי ספארי והדגמי דייל שברשותה.

רזון הוסיף כי בימים אלה, לאחר הצלחת התקנת הניסוי, מתחילים במבצע התקנות של מערכת ABW/מקרימור במכוניות הפרטיות.

מתגלגלים במרחב ״יואב יהודה״

מארק השעשועים ״יסיירי לכישי״ המצוקם בסמוך למושב לכיש, הוסיף לאחרונה מגוון אטרקציות מסודרות חדשות המתאימות לכל המשפחה.

לאחרונה נוספו אטרקציות חדשות ברמות מגרש מיני גולף — מגרש משחק גולף לכל המשפחה, רכיבה על סוסי פוני לילדים, וכן אטרקציה ״יהודית״ — מתקן מסוזה לייצור המתכונן למושב ומאפשר לכל ילד לקבל תדפיס של דף המטרה עם מיקום פגיעתו.

באים משם לסייע כאן

1200 תלמידים, עולים חדשים, התחילו ללמוד קורס אינטנסיבי באנגלית מהוררת בשמונה ישובים ברחבי הארץ.

הקורס מיועד לעולים אשר נזקקים לשפה האנגלית במסגרת עבודתם בארץ. הקורס נערך בארץ על ידי מתנדבי ״הפורום הישראלי״ אשר גייסו מתנדבים אמריקאים וקנדים שהגיעו ארצה ללמד את העולים את השפה האנגלית.

המחשבה מאחרי המעשה ההתנדבותי, יוצא הדופן הזה, הינה להיות חלק ממשי ומעשי בתהליך הקליטה של העולים בישראל.

דליה גלזוני יו״ד פרוייקט ״יד ביד״ מקווה כי הצלחת הפרוייקט תביא להכפלת מספר העולים שיוכלו ליהנות מקורס מזרז זה באנגלית.

שוטר נפצע קל מבליטה כדור

מאת קובי אשכנזי, כתב עתיים

עוזי כהן (34), חוקר נוער במשטרת קריית גת, נפצע ביום ה בבוקר באורח קל מפליטת כדור אקדח, שהיה ברשותו.

כהן הגיע, יחד עם חברו, לבית המעצר לכיש, משם הם התכוונו לקחת עציר להארכת מעצר. בשער־בית המעצר, הוציא השוטר את אקדחו האישי מסוג ״ברטה״ 9 מ״מ. ומסר אותו לחוקר, כיון שלא יכל היה להיכנס עימו לבית המעצר. כהן ישב ברכב, והתעסק עם האקדח כך, שנפלט כדור שפגע בברכו. השוטר נפצע בברכו ופונה לטיפול בבית החולים ״ברזילי״ באשקלון, משם נמסר כי הוא ישוחרר עוד ביום ה׳.

לסופרנו הפרלמנטרי הוותיק

יונה כהן

שפע ברכות

ואיחולי בריאות ואריכות ימים

במלאת לו שבעים וחמש שנים

סיעת המפד״ל בכנסת

ספריות עם חלונות זכוכית

להגנה מפני אבק

קטלוג חנם לכל דורש

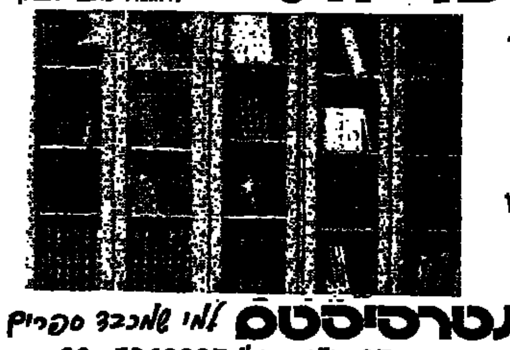

אינטרסיסטם לאי שאכבג ספריס

בן־יהודה 97 ת״א, טל׳ 03-5249327

אולם תצוגה, פתוח מ-09:30-13:00 ומ-16:00-19:00

״כולל ברודמן ללימודי הוראה ודיינות״ לבוגרי ישיבות ההסדר ויוצאי צבא

״מכון ברודמן לחקר התורה והלכלכלה על פי התורה״

בית שפירא, רח׳ הרצל 148, רחובות

יד ברודמן

בסיד

הנהלת ״יד ברודמן״ — הקרן למילגות ופרסים

הנהלת ״יד ברודמן״ מתכבדת להודיע על

הענקת פרס

לעידוד הלימוד בעיון לתלמידי ישיבות ההסדר ואברכי כוללים יוצאי צבא.

הפרס יוענק לשלושה תלמידים/אברכים מצטיינים שיבחרו על ידי ועדת הפרס.

פרס ראשון: 6.000 ש״ח.

פרס שני: 4.000 ש״ח.

פרס שלישי: 2.000 ש״ח.

תנאי הפרס:

א. 4 שנות לימוד לאחר גיל 18.

מועמדים מעל גיל 28, יאושרו לאחר דיון מיוחד בהנהלת הקרן.

ב. מבחן יסודי על 70 דף בעיון.

הדפים הנ״ל מנוגד שתי מסכתות, לכל היותר.

ג. מסירת שיעור — הדגיית בפני ועדת פרסים.

אופן ההרשמה:

1. המועמד יפנה בכתב ויציין את הפרטים האישיים: שם, כתובת, מס׳ טלפון, מס׳ ת.ז. ותאריך לידה.

2. יש לציין את מקומות הלימוד השונים ומספר שנות לימוד בכל מקום.

3. המועמד יציין בבקשתו את הדפים והמסכתות שעליהם מבקש להבחן.

4. מכתב הפניה כולל הפרטים הנ״ל יומצא להנהלת הקרן עד ליום ט״ו במנחם־אב תשנ״ה.

אישורים שיש לצרף לבקשה:

א. צילום תעודת זהות.

ב. אישור על שנות לימוד לאחר גיל 18.

מועד המבחן והשיעור בחודשים טבת - שבט תשנ״ו.

תשובת הנהלת הקרן על אישור המועמדות, תשלח אליה למבקש עד טיו באלול תשנ״ה.

הכתובת למשלוח הבקשה: ״יד ברודמן״, רח׳ הרצל 148, בית־שפירא, רחובות 76264

בברכת התורה

הנהלת כולל ״יד ברודמן״ - הקרן למילגות ופרסים

דרושים

בני/ות נוער

גילאי תיכון

להפצת מגויים להומר תורני שחובה להחזיקו בכל בית

פוטנציאל כספי גבוה

לברורים: 02-6527748

Gal Einai גל־עיני

ת.ד. 35042, ירושלים 91350. טל׳ 6514460; פקס׳ 02-6514055

הציבור מוזמן להשתתף ב:

ערב נגינה — באומר ובצליל (ד׳)

בנושא

עשרת הניגונים של כ״ק אדמו״ר מליובאוויטש

שיתקיים אי״ה ביום חמישי ט״ו תמוז (13.7.95) בשעה 8.00 בערב, ב״היכל שלמה״ רחוב המלך ג׳ורג׳ 58, ירושלים

ע״י הרב יצחק גינזבורג שליט״א

מרק ברוצקי, פיגור דורון טויסטר, צ׳לו

מנחם ג׳רופי, זמר

דמי השתתפות 20 ש״ח כרטיסים בכניסה לאולם

ב״ה לבי״ס על יסודי דתי בירושלים

דרוש לשנת הלימודים תשנ״ו

מנהל

התכונות הדרושות:

* השכלה אקדמית מושלמת.
* נסיון מוכח בניהול.
* התמצאות במערכת החינוך הבלתי פורמלית.
* יכולת שליטה בצוות חינוכי ויכולת ליזום פרוייקטים חינוכיים.

יועדף מועמד בעל רקע תורני

על המועמדים לפנות בציון קורות חיים ופרוט נסיונם הקודם אל ת.ד. 1334 תל־אביב, עבור 614384

בית ילדים אחוזת שרה

קלישר 24 בני ברק

דרושים:

א. אם בית מרכזית

משרה מלאה — רקע בחינוך הכרחי.

ב. אם בית קבוצתית

80% — רקע בחינוך הכרחי.

ג. מדריך/ה חינוכי/ת

משרה מלאה מגורים במקום.

לפנות בצרוף קורות חיים לאחוזת שרה, קלישר 24 ב״ב, טלפקס 03-6182578

ישיבת בנ״ע ״אדרת״

רח׳ בר אילן 40 בת״ים

לשנת הלימודים תשנ״ו

דרוש מנהל תיכון

★ תואר ראשון לפחות

★ ותק בחינוך וניהול

★ בעל רשיון הוראה

★ רצוי בוגר ישיבת הסדר

נא לפנות בטלפון 03-5534456, 03-5530557

פקס׳ 03-5335662

למוסד חינוכי בתל־אביב

דרוש/ה

מתרגם/ת

במשרה מלאה

הכרחי שליטה מלאה באנגלית ● עדיפות תינתן ליודעי צרפתית וספרדית בנוסף

טלפון 03-302261

בין השעות 08.00 — 14.00

לעמותת משכן עבודת הלווים

דרושים

ספר תורה, ספריה תורנית, מזגן

אפשרות להנצחה טלפון 03-5792062

ירחי כלה שע״י ישיבת פוניבז׳ בני ברק

יפתחו אי״ה ביום ראשון י״ז מנחם אב (13.8.95)

וימשכו עד מוצש״ק ל׳ מנחם אב (26.8.95)

מסכתא דכלה, מסכת ״מכות״ ובהלכות התלויות בארץ,

מסכת ״תרומות״ דף היומי מכות ״שבועות״, שעורי הלכה, הלכות תרומות,

מצוות הלוואה ומצוות שכר שכיר, שיחות מוסר ומחשבת ישראל

ועוד שעורים בנושאים מגוונים שיאמרו ע״י

הגאונים ראשי ישיבת פוניבז׳ ורבנים שליט״א

לרשות המשתתפים יעמדו חדרי מגורים נוחים, וארוחות במתכונת בתי ההארחה המשובחים

★ חוגים והרצאות לנשות המשתתפים ★

פרטים והרשמה: ת.ד. 26 ב״ב טלפון רב קווי 03-6183111 חוברת הסברה תשלח לכל דורש

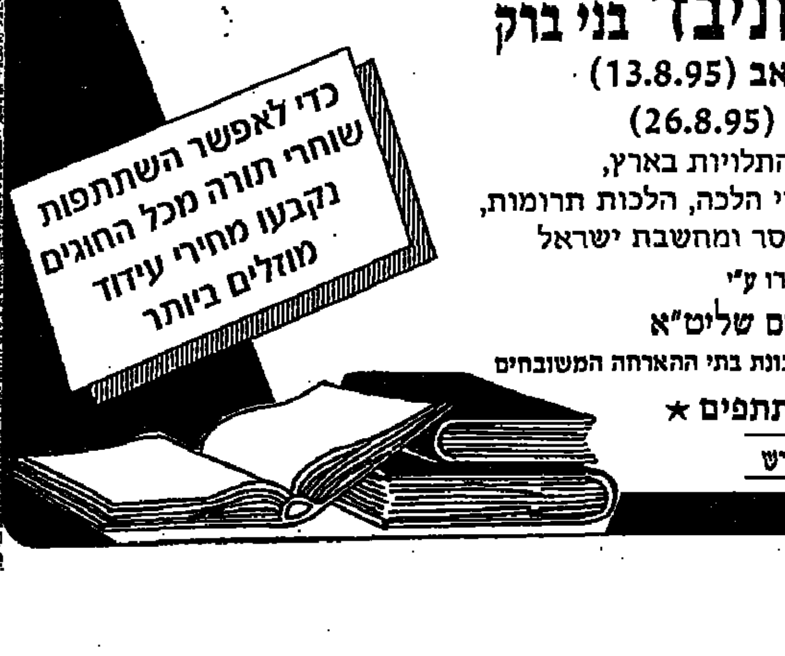

שוחר תורה!
תכנן חופשתך
בשילוב
עם לימוד תורה
באוירה נאותה

במלאת 12 שנה

לנפילת בננו היקר

אהרן (אהרליה) פרידמן ז״ל

נקיים אזכרה

בבית העלמין הצבאי קרית שאול ביום שלישי, י״ג בתמוז תשנ״ה 11.7.95 בשעה 18.30

נפגשים ליד השער

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו

הרבנית שרה־תמר האיתן ע״ה

בת הרה״ג משלם ראטה זצ״ל

נעלה לקברה בבית העלמין סנהדריה בירושלים, ביום רביעי, י״ד תמוז תשנ״ה (12.7.95), בשעה 17.30

בעלה: הרב דוקטור ישראל האיתן

בתה וחתנה: צפירה וצבי קמיל

כלתה: דבורה האיתן

וכל נכדיה ונינותיה

במלאת 15 שנה לפטירת יקירתנו

בת שבע יוסיפון ע״ה

נערוך אזכרה בבית העלמין הישן חוף הכרמל חיפה

ביום שני י״ב בתמוז תשנ״ה (10/7/95).

נפגשים בכניסה בשעה 11.00 בבוקר.

מוקירי זכרה מוזמנים.

המשפחה

אוניברסיטת בר־אילן

המח׳ למשאבי אנוש

משתתפים באבלה של

גב׳ גילה שמש משפ׳

על פטירת אביה ז״ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

ההנהלה, הועד והעובדים

صكذا عن الأصل